

HISTORICKÝ MÍSTOPIS
MORAVY A SLEZSKA
V LETECH 1848-1960

OKRESY:
PŘEROV, HRANICE, KROMĚŘÍŽ

HISTORICKÝ
MÍSTOPIS
MORAVY
A SLEZSKA
V LETECH
1848–1960

PROFIL
OSTRAVA 1978

SVAZEK VI

SCHÉMA MÍSTOPISU	11
POZNÁMKY A VYSVĚTLIVKY	13
ZKRATKY A ZNAČKY	17

OKRES PŘEROV

POLITICKÝ OKRES PŘEROV	25

SOUDNÍ OKRES PŘEROV

1. Přerov	38
2. Beňov	50
3. Bochoř	51
4. Brodek	52
5. Buk	53
6. Císařov	54
7. Citov	54
8. Čechy	55
9. Čekyně	56
10. Dluhonice	56
11. Dobruška	57
12. Domažovice	58
13. Grymov	58
14. Henčlov	59
15. Horní Moštěnice	60
16. Kanovsko	61
17. Kokory	61
18. Kozlovice	62
19. Lhotka	63
20. Lovčice	64
21. Luková	64
22. Lysky	65
23. Pavlovice u Přerova	65
24. Penčice	67
25. Penčičky	67
26. Podolí	68
27. Popovice	69
28. Prusínky	69
29. Prusy	70
30. Předměstí	71
31. Přestavky	71
32. Radslavice	72
33. Rokytice	72
34. Řikovice	73
35. Sobišky	74
36. Stará Ves	75
37. Sušice	76
38. Troubky	76
39. Tučín	77
40. Újezdec	78
41. Věžky	79
42. Vinary	79
43. Vlkov	80
44. Záběštní Lhota	80
45. Želatovice	81
46. Žeravice	82

Recenzenti:

M. Kouřil, V. Krška, V. Peša, Fr. Řezáč, G. Vožda

SOUDNÍ OKRES KOJETÍN

1. Kojetín	83
2. Čelčice	86
3. Dobromilice	87
4. Doloplazy	88
5. Dřevnovice	89
6. Hruška	89
7. Ivaň	90
8. Klenovice na Hané	91
9. Klopotovice	91
10. Kovalovice u Kojetína	92
11. Kovalovice u Tištiny	93
12. Křenovice	93
13. Lobodice	94
14. Měrovice nad Hanou	95
15. Mořice	96
16. Némčice nad Hanou	96
17. Nezamyslice	98
18. Obědkovice	99
19. Oplocany	99
20. Osířany	100
21. Pavlovice u Kojetína	100
22. Pivín	101
23. Poličky	102
24. Polkovice	103
25. Popůvky	103
26. Rakodavy	104
27. Skalka	104
28. Srbsce	105
29. Stříbrnice	106
30. Těšice	106
31. Tištin	107
32. Tovačov	108
33. Tvorovice	110
34. Uhřetice	110
35. Věrovany	111
36. Víceměřice	112
37. Vitčice	112
38. Vrchoslavice	113

OKRES HRANICE

POLITICKÝ OKRES HRANICE	117

SOUDNÍ OKRES HRANICE

1. Hranice	129
2. Babice	135
3. Běloutín	135
4. Boňkov	136
5. Boškov	137
6. Černotín	137
7. Dolní Těšice	138
8. Drahotuše	138
9. Dub	139
10. Heřmanice	140
11. Heřmánky	141
12. Hluzov	141
13. Horní Těšice	142
14. Hrabůvka	142

15. Hustopeče nad Bečvou	143
16. Jindřichov	144
17. Kelč	145
18. Klokočí	146
19. Kovářov	146
20. Kozí Loučky	147
21. Kunčice	148
22. Kyžlířov	148
23. Lhotka	149
24. Lindava	149
25. Luboměř	150
26. Lučice	151
27. Malá Lhota	151
28. Malhotice	152
29. Milenov	152
30. Milotice nad Bečvou	153
31. Nejdek	154
32. Olšovec	154
33. Opatovice	155
34. Padesát Lánů	156
35. Paršovice	156
36. Partutovice	157
37. Polom	158
38. Poruba	158
39. Potštát	159
40. Radíkov	160
41. Rakov	161
42. Rouské	161
43. Skalička	162
44. Slavíč	163
45. Spálov	163
46. Středolesí	164
47. Stráž nad Ludinou	165
48. Špičky	166
49. Uhřínov	166
50. Ústí	167
51. Velká	167
52. Vysoká	168
53. Zámrský	169
54. Zbrašov	169

SOUDNÍ OKRES LIPNÍK NAD BEČVOU

1. Lipník nad Bečvou	171
2. Bohuslávky	175
3. Daskabát	175
4. Dolní Nětčice	176
5. Dolní Újezd	176
6. Hlinsko	177
7. Horní Nětčice	178
8. Jezernice	178
9. Kladníky	179
10. Kozlov	180
11. Lazníčky	180
12. Lazníky	181
13. Lhota	182
14. Loučka	182
15. Malé Prosenice	183
16. Osek nad Bečvou	184
17. Podhoří	184
18. Radotín	185
19. Radvanice	186

20. Ranošov	186
21. Skoky	187
22. Slavkov	187
23. Soběchleby	188
24. Staměřice	189
25. Trnávka	189
26. Tršice	190
27. Tupec	191
28. Týn	191
29. Velké Prosenice	192
30. Velký Újezd	193
31. Veselíčko	194
32. Výkleky	195
33. Zákřov	195

OKRES KROMĚŘÍŽ

POLITICKÝ OKRES KROMĚŘÍŽ	199

SOUDNÍ OKRES KROMĚŘÍŽ

1. Kroměříž	211
2. Bařice	220
3. Bělov	221
4. Bezměrov	222
5. Bílany	222
6. Bojanovice	223
7. Břest	224
8. Draholov	224
9. Hradisko	225
10. Hulín	226
11. Chrástany	227
12. Chropyně	228
13. Jarohněvice	229
14. Karolín	230
15. Kotojedy	231
16. Kvasice	231
17. Kyselovice	233
18. Lubná	233
19. Lutopecny	234
20. Měručky	234
21. Miňňvky	235
22. Némčice	236
23. Nová Dědina	236
24. Plešovec	237
25. Popovice	237
26. Postoupky	238
27. Pravčice	239
28. Rataje	239
29. Skaštice	240
30. Sobělice	241
31. Střížovice	241
32. Sulimov	242
33. Šelešovice	242
34. Těšnovice	243
35. Trávník	244
36. Vážany	244
37. Velké Těšany	245
38. Vrbka	245
39. Záříčí	246
40. Zlobice	247
41. Žalkovice	247

SOUDNÍ OKRES ZDOUNKY

1. Zdounky	249
2. Cetechovice	250
3. Cvrčovice	251
4. Dětkovice	252
5. Divoky	252
6. Dřínov	253
7. Honětice	254
8. Hoštice	254
9. Chvalnov	255
10. Kostelany	256
11. Kunkovice	256
12. Lhota	257
13. Lhotka	257
14. Lisky	258
15. Litentice	259
16. Medlov	259
17. Milovice	260
18. Morkovice	260
19. Nětčice	262
20. Nítkovice	263
21. Pačlavič	263
22. Počenice	264
23. Pornice	265
24. Prasklice	266
25. Roštín	266
26. Skrzice	267
27. Slížany	268
28. Soběsuky	269
29. Strabenice	269
30. Střílky	270
31. Těšánky	271
32. Tetětice	271
33. Troubky	272
34. Uhřice	273
35. Újezdsko	273
36. Věžky	274
37. Vlčí Doly	275
38. Zástřizly	275
39. Zborovice	276
40. Zdislavice	277
41. Zlámanka	278

PRAMENY A LITERATURA	279
PŘÍLOHY	285
MAPY	

SCHÉMA MÍSTOPISU

OKRES

- I. Základní geografické, demografické a správní údaje:
Zeměpisná charakteristika. Územní a správní vývoj, úřady a instituce. Rozloha, počet obyvatelstva, národnostní a náboženské složení obyvatelstva.
- II. Hospodářský a sociální vývoj:
Celková charakteristika, struktura obyvatelstva podle povolání. Průmysl a řemeslo podle odvětví a velikosti podniků (největší průmyslová střediska a podniky). Zemědělství a lesnictví podle druhu a držby půdy, stavy dobytka, druhy plodin (nej důležitější velkostatky). Doprava (železniční tratě a hlavní silnice), spoje. Obchod, peněžnictví. Sociální poměry (rozdělení obyvatelstva podle postavení v povolání). Zdravotní a sociální péče.
- III. Politický a spolkový vývoj:
Celková charakteristika. Základní politické události. Politická struktura a strany. Výsledky parlamentních voleb. Spolkový život.
- IV. Školství a kultura:
Celková charakteristika. Nejdůležitější školské, církevní, kulturní a tělovýchovné instituce.
- V. Významné památky a osoby, bibliografie:
Nejvýznamnější památky, osoby, jiné zajímavosti. Nejdůležitější přehledné publikace o okrese.

OBEC

- I. Druh obce (město, městys, vesnice). Umístění v terénu (v rámci okresu, nadm. výška). Německý název, jiné úřední české názvy obce. Místní části (osady). Slučování a rozlučování obcí (změny v katastru), začlenění do územně správní struktury. Úřady a instituce. Velikost katastru, počet domů, obyvatel, národnostní a náboženské složení obyvatelstva.
- II. Celková charakteristika obce po stránce hospodářské. Průmysl a řemeslo (průmyslová odvětví, důležitější podniky, živnostenská společenstva). Zemědělství a lesnictví (hospodářská půda, stav dobytka, velkostatky, zemědělské dvory, lesní komplexy). Obchod (velkoobchody), pohostinství (hotely), peněžnictví (banky, záložny, spořitelny), pojišťovnictví (pojišťovny), družstva (výrobní, spotřební). Spoje (pošta), doprava (železniční stanice, jiná doprava). Zdravotnictví (lékař, zvěrolékař, nemocnice, lázně, nemoc. pojišťovny). Sociální péče (sociální ústavy a instituce).
- III. Celková charakteristika obce po stránce politické. Politické strany (organizace). Parlamentní volby (výsledky). Základní politické události (jen nejvýznamnější). Spolky (kromě hospodářských).
- IV. Celková charakteristika školství a kultury. Školy (obecné a vyšší). Církev (fary, kostely). Kulturní instituce (významnější knihovny, nakladatelství, muzea, archivy, divadla, kina). Tělovýchova (nejvýznamnější instituce a zařízení).

V. Důležité památky (historické, kulturní). Významné osoby (rodáci, působící). Zvláštnosti, zajímavosti a mimořádné události. Časopisy a jiná svědectví o obci. Nejdůležitější přehledné práce o vývoji obce (jen o období po r. 1848).

POZNÁMKY A VYSVĚTLIVKY

Základním časovým mezníkem místopisu je rok 1948, tj. před územní reorganizací v roce 1949. Každý politický či správní okres z roku 1948 tvoří samostatnou jednotku, spojení několika sousedních okresů v jednom svazku je záležitostí spíše ediční. U každého politického okresu je v první části popis celého okresu; pokud existují statistické údaje i pro soudní okresy, jsou zde uvedeny. V druhé části je popis jednotlivých obcí podle jednotlivých soudních okresů a uvnitř podle abecedy, jediné sídlo politického, resp. soudního okresu je vždy na prvním místě.

Místopis se zaměřuje na období od roku 1848 do roku 1948, časový přesah do roku 1960 (resp. 1965) je uplatněn jen u první části popisů, tj. u změn území, názvů, u slučování a začlenění okresů a obcí do územně správní struktury. Změny po roce 1965 místopis nesleduje.

Pokud došlo ve sledovaném období ke změně rozsahu politického okresu, jsou hromadné a statistické údaje uváděny vždy pro ten územní stav, v jakém se okres právě nalézal. Pokud došlo ke sloučení či spojení obcí, tvoří jednotku obce z roku 1948, období, kdy byla připojená obec ještě samostatná, je popsáno hned za popisem obce z roku 1948 (není zvlášť číslována). Došlo-li naopak k osamostatnění a odloučení od jiné obce, je období před osamostatněním připsáno u té obce, jejíž byla součástí. Změny tohoto druhu po roce 1948 nemají na řazení a popis obcí žádný vliv.

Základní osnovu všech popisů tvoří schéma místopisu. Jednotlivé oddíly (římské číslice) jsou vyznačeny jen u celého okresu a největších obcí (sídla politických a soudních okresů a města nad 5.000 obyvatel), u menších obcí jsou tyto oddíly jen vodítkem pro dělení na odstavce.

Rozsah, struktura a forma všech popisů je určována těmito obecnými hledisky a jejich vzájemnou kombinací: schématem místopisu, velikostí obce a jevu, celkovým charakterem obce, chronologií jevů, strukturou jevů, četností jednotek. Některé údaje, jejichž poměrná velikost je nepatrná, jsou vynechány. Obecně je používána často metoda důkazu mlčením.

Každá obec je popisována jako celek, lokace uvnitř katastru a obce je uváděna zcela výjimečně. Stejně tak není u obcí uváděna příslušnost k menším než okresním obvodům různého druhu (např. četnické, školské a farní obvody, vzdálenost od nádraží), jak je to běžné u lexikonů a slovníků obcí. Některé obvody jsou vyznačeny na přiložených tabulkách, avšak jenom k jednomu datu (1948).

Důležitou zásadou místopisu je sledování většiny jevů v historickém vývoji. Protože vystopování doby vzniku a zániku u všech je nerealné, byl tento postup zvolen jen u jevů nejdůležitějších a největších. V ostatních případech jsou vyznačena krajní data o existenci jevu, případně jen data první zmínky v použitých pramenech, resp. v literatuře. Posledního způsobu je použito hlavně tehdy, jestliže je možno předpokládat další trvalou existenci jevu, nebo tehdy, jde-li o jevy méně významné a jejich další existenci nelze sledovat.

Další zásadou místopisu je srovnatelnost údajů a jednotnost záznamů pro všechny okresní a místní jednotky. Tomuto cíli slouží nejen jednotné schéma, ale i to, že údaje jsou v rozhodující míře čerpány z tištěných

pramenů (mnohem méně z literatury a nepublikovaných pramenů) pro všechny okresy a všechna místa na Moravě a ve Slezsku (nebo s ještě širším územním záběrem). Literatura dosahu oblastního, okresního a místního byla využita hlavně pro doplnění, upřesnění a kontrolu. Seznam pramenů a literatury celozemského charakteru je uveden na konci svazku (bez obvyklého rozlišení na literaturu a na prameny), literatura k okresům a obcím tvoří závěrečnou část popisů jednotlivých obcí a okresů.

V popisech bylo nutno pro stručnost uvést různé zkratky a značky, v některých případech i méně obvyklé. Ze stejných důvodů nejsou zachycovány změny názvů a termínů v těch případech, jde-li ve skutečnosti o tentýž jev (např. obecná a národní škola), a jevy stejného druhu či řádu jsou často označeny jedním společným, souhrnným termínem (např. dělnické spolky); v těchto případech udává číslo před letopočtem (odděleno pomlčkou) počet jevů či institucí k danému datu.

Při používání místopisu je třeba mít stále na paměti, že jeho heuristickou základnu tvoří prameny velmi různé povahy a kvality. Ve většině případů byl však každý fakt ověřen z více stran. Historický místopis chce poskytnout jen první informaci o vývoji jednotlivých obcí a okresů na Moravě a ve Slezsku v letech 1848—1948.

1. Název obce v nadpise odpovídá úřednímu názvu z r. 1948. V popisu jsou uvedeny všechny úřední názvy (české i německé) od r. 1848, případně i jejich varianty (v textu uvedeno: též). Nadmořská výška je stanovena podle mapy 1 : 50 000 buď přesně, nebo přibližně (v textu uvedeno: asi) podle vrstevnic. Horopisné a vodopisné údaje jsou omezeny na minimum. Z částí obce jsou sledovány jenom osady (případně katastrální obce), nejsou uváděny skupiny domů a samoty. Slučování obcí (odloučení) je zachyceno v úplnosti, začlenění do jiné územně správní struktury (okresu apod.) je u popisu okresu, kdežto u obcí jen v odůvodněných případech.
2. Obce jsou kategorizovány podle počtu obyvatel (stav z r. 1930) do velikostních skupin: velmi malé do 200, malé 200—500, středně velké 500—1000, velké 1000—2000, mimořádně velké nad 2000 obyvatel; každé město je charakterizováno individuálně. U měst nad 5000 obyvatel jsou některé údaje podrobnější (např. výsledky voleb, sociální složení obyvatelstva), jiné zase ve srovnání s menšími obcemi stručnější (u malých podniků jen souhrny apod.). U velmi malých a malých obcí jsou údaje o počtu obyvatel redukovány jen na roky 1854, (sčítání) 1880, 1900, 1921, 1930 a 1950, u ostatních jsou i údaje k r. 1869 a 1910, ve všech případech je vynecháno sčítání r. 1890.
3. Obyvatelstvo je podle národnosti rozděleno (r. 1880, 1900, příp. 1910, 1921 a 1930) na české (tj. později i československé), německé (případně polské) a jiné národnosti; do poslední kategorie byli zařazeni (kromě velkých měst) i cizinci a Židé, jejichž počet lépe vystihuje rozdělení podle náboženství. Je však třeba si uvědomit, že při sčítání do r. 1910 byla zjišťována jen obcovací řeč, teprve později národnostní příslušnost. Podle národnostního složení obyvatelstva jsou obce kategorizovány takto: čistě česká (německá) — počet menšiny pod 1 %; česká (německá) — menšina do 5 %; s menšinou 5—20 %; se silnou menšinou nad 20 %. Náboženské složení obyvatelstva je u každé obce

sledováno k r. 1900 a 1930, bylo-li však r. 1900 v obci jen katolické obyvatelstvo, přechází se tento rok mlčením. U obcí s více než 20 % nekatolíků je tento fakt uveden v celkové charakteristice; velké odchylky v letech 1880 a 1921 jsou v závorkách.

4. Celková charakteristika hospodářského vývoje se vztahuje hlavně na oblast výroby, sociální struktura obyvatelstva byla někdy dost odlišná. Obce byly, spíš metodicky, rozděleny po stránce hospodářské do těchto kategorií: čistě zemědělská — jen se zemědělskou a na ni bezprostředně navazující výrobou (mlýn, mlékárna apod.); zemědělská s místním průmyslem — s nezemědělskými podniky asi do 50 zaměstnanců; převážně zemědělská či průmyslová (s význačným zemědělstvím či průmyslem). V typických případech je vyznačena střediskovost obce, čímž má být řečeno, že jsou zde koncentrována i řemesla a obchody. Počet obvyklých řemeslníků a obchodníků není uváděn. Specifika tvoří součást celkové charakteristiky obce.
5. U průmyslu je věnována největší pozornost podnikům nad 200 zaměstnanců; zde byly vedle roku založení (a zániku) sledovány i základní změny ve výrobě, majetnictví a počtu zaměstnanců. Podniky od 50 do 200 zaměstnanců jsou charakterizovány, pokud se dalo zjistit, datem založení a počtem zaměstnanců (většinou nejvyšším) k jednomu datu (nejraději poslednímu) a poslední zprávou o existenci podniku (do r. 1948). Podniky (výroby) od 20 do 50 zaměstnanců a některé speciální menší podniky jsou určeny první a poslední zmínkou o jejich existenci v pramenech (v případě krátkodobé existence jen datem první zmínky), u více podniků (výrob) stejného druhu jejich počet k jednomu, případně i více datům (např. 3 — 1900, 1 — 1946). U zemědělských (lesních) velkostatků jsou u sídla správy uvedeny souhrnné údaje o výměře, majitelích, hlavních výrobních a správních jednotkách a pozemkových reformách, u jednotlivých míst pak jen základní výrobní jednotky (dvory, revíry). U dalších důležitějších hospodářských, obchodních, peněžních, pojišťovacích, družstevních jednotek je vyznačen jenom počet a vročení (případně založení). Běžné obchody a hostince nejsou uváděny. U pošt je prvním sledovaným datem r. 1900 (případně vznik před r. 1900), nejsou uváděny poštovní sběrný. U železničních stanic i zastávek, pokud není uvedeno jinak, předpokládá se jejich existence od doby výstavby tratí (viz popis okresu); nejdůležitější silnice jsou jmenovány jen u okresu, autobusová doprava nebyla vůbec sledována. Obdobné zásady platí i pro sociální a zdravotnické instituce.
6. Organizace politických stran se podařilo zjistit jen k r. 1924. U výsledků parlamentních voleb (r. 1929, 1935) jsou vynechány ty strany, které nezískaly ani 1 % hlasů (a u velmi malých obcí více jak 2 hlasy), pokud toto 1 % představuje méně jak 10 hlasů; jedinou výjimku tvoří KSČ, u níž jsou volební výsledky uvedeny vždy, pokud se nerovnály nule. Strany jsou řazeny podle počtu hlasů, a to podle výsledků v r. 1929 (v tabulkách u okresů a obcí nad 5000 obyvatel podle počtu hlasů ve všech volbách), jen SdP je řazena vždy za nejsilnější německou nacionalistickou stranu v obci (DNP nebo DNS). Pomlčka v tabulce znamená, že strana celostátně nekandidovala (neexistovala), nula zase, že kandidovala, ale v obci nezískala žádný hlas. K r. 1946 nejsou

uváděny neplatné hlasy. Změny v systému stran a volebních bloků jsou osvětleny v seznamu zkratk a značek, v některých případech se však nebylo možno vyhnout zjednodušení.

7. Oddíl základních politických událostí byl redukován na minimum; jsou zde uvedeny jen opravdu důležité základní skutečnosti (osvobození 1945, mimořádně významné politické události). V oddíle spolků bylo rozhodnuto uvést nejen politické, národní, stavovské a odborové, ale i kulturní, tělovýchovné, zájmové apod.; jedině spolky vysloveně hospodářského charakteru (mj. i záloženské) byly zařazeny do oddílu hospodářství. Do seznamu nebyly pojaty různé (veteránské, okrašlovací) podružné spolky. Více spolků téhož druhu je často shrnuto do jedné obecnější skupiny a není uveden úplný název každého spolku. Časově jsou spolky určovány jenom datem založení, resp. první zmínkou v pramenech, ať již byly jejich další osudy jakékoliv.
8. Obecné školy jsou sledovány od r. 1848, i když existovaly dříve, u roku 1900 je vždy uveden počet tříd. Pokud není uvedeno jinak, předpokládá se další existence až do r. 1948 (u německých do r. 1945 a jejich nahrazení českými školami); výstavbu školských budov místopis nesleduje. U měšťanských škol se autoři snažili zjistit rok vzniku, u středních a vyšších škol vedle toho i základní změny. Není-li výslovně uvedeno jinak, jde o školu s takovým vyučovacím jazykem, jakým mluvila většina obyvatel obce. U náboženských institucí (far), pokud není uvedeno jinak, se předpokládá existence po celou sledovanou dobu; u katolických far nejsou zvlášť vyznačeny kuracie. Většina kulturních institucí je časově určena jen založením, resp. první zprávou v pramenech.
9. Kulturní a historické památky byly vybrány ze státních seznamů. Z významných osob, které se v místě narodily nebo zde působily, byly vybrány jen opravdu nejdůležitější. Do seznamu osob byly pojaty jen ty, jejichž činnost spadá do období po r. 1848 (které se narodily aspoň po r. 1800). Na závěr uváděná literatura o obci (okresu) má význam jen orientační, jsou zde zachyceny jen práce přehledné a souhrnné; místopis nemůže nahradit regionální bibliografii.
10. Pokud jde o číselné údaje v tabulkách, byly všechny kontrolovány s původními prameny a byly opraveny jen zcela zřetelné chyby v pramenech. V některých tabulkách okresů (rozdělení průmyslu a půdy) nebyly uváděny méně významné údaje, a proto není součet položek totožný s celkovým souhrnem.

ZKRATKY A ZNAČKY

absol.	— absolventský
ADP	— Alldeutsche Partei (kandidovala 1907)
AGK	— Čsl. strana agrární a konservativní — Prášek (1925)
AGR	— Agrární strana; Republikánská strana československého venkova (1919 až 1922, Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu (1922—1938))
agr.	— agrární (republikánský)
akad.	— akademický
arch.	— architektura, architekt
a. s.	— akciová společnost
ATUS	— Arbeiter Turn- und Sportverein
a. v.	— angšpurské vyznání
bar.	— barokní
BdL	— Bund der Deutschen (Nordmährens, Südmährens)
BdL	— Bund der Landwirte; do r. 1919 Deutsche agrare Partei, r. 1929 ve volebním bloku (Wahlgemeinschaft) s Deutsche Arbeits- und Wirtschaftsgemeinschaft a německými a maďarskými stranami na Slovensku
BS	— berní správa
BÜ	— berní úřad
b. v.	— bez vyznání
býv.	— bývalý
cel.	— celkem
ciz.	— cizinci
cyklist.	— cyklistický
Č.	— Čech
čes.	— český
čet.	— četnický
ČK	— Červený kříž
člen.	— členství, členský
ČND	— Československá národní demokracie, 1934—1935 Národní sjednocení
ČNS	— Československá strana národně sociální (do r. 1918), Československá strana socialistická (do r. 1926), Československá strana národně socialistická (do r. 1948)
ČOD	— Československá obec dělnická
č. p.	— číslo popisné
ČSD	— Československá sociálně demokratická strana dělnická (do r. 1918), Československá soc. dem. strana dělnická (do r. 1938), Československá sociální demokracie (1945—1948)
ČSL	— Československá strana lidová (1919—1938, 1945—)
čs.	— československý
čten.	— čtenářský
DCV	— Deutsche christlich soziale Partei (do r. 1919), Deutsche christlich soziale Volkspartei (1919—1938); r. 1929 kandidovala společně s DGP
DDF	— Deutsche demokratische Freiheitspartei (1919—1938)
děl.	— dělník, dělnický
DGP	— Deutsche fortschrittliche Partei (do r. 1918)
DKÚ	— Deutsche Gewerbetepartei (1918—1938); r. 1920 kandidovala s DNP, r. 1925 s BdL, r. 1929 s DCV a r. 1935 s SdW
DKV	— důchodkový kontrolní úřad
dív.	— Deutscher Kulturverband
DNP	— dívčí
DNS	— Deutsche Nationalpartei (1919—1933), před r. 1918 Deutschnationale Partei a Deutschsoziale Partei; r. 1925 kandidovala s DNS a DGP
dom.	— Deutsche Arbeiterpartei (do r. 1919), Deutsche nationalsozialistische Arbeiterpartei (1919—1933); r. 1920 kandidovala s DNP a DGP
DRP	— domácí, domácí
druž.	— Deutsche radikale Partei (do r. 1918)
DSD	— družstevní, družstvo
	— Deutsche sozialdemokratische Arbeiterpartei

DTJ — Dělnická tělocvičná jednota
DVP — Deutsche Volkspartei (do r. 1918)
elektr. — elektrizační, elektrifikační, elektrárenský
ev. — evangelický
exp. — expozitura
fa — firma
FAP — Freialldeutsche Partei — všenněmecká strana (do r. 1918, oddělila se od ADP)
FDTJ — Federovaná dělnická tělocvičná jednota
fil. — filiálka, filiální
FPT — Federace proletářské tělovýchovy
got. — gotický
has. — hasičský
hejt. — hejtmanství
hl. — hlasy (volby)
HLS — Hlinková slovenská ľudová strana; r. 1929 na Moravě Čuříkova Křesťansko-sociální strana
hosp. — hospodářský
hud. — hudební
h. v. — helvetské vyznání
chem. — chemický
chlap. — chlapecký
j. — jih, jižní
j. — jiné (náboženství)
JNV — Jednotný národní výbor
JV — jihovýchod, jihovýchodní
JZ — jihozápad, jihozápadní
KAD — strana domkářů a maloročníků — Kaderka 1925
kat. — katolíci, katolický (rozuměj římskokatolický)
kláš. — klášterní
KNS — Katolická národní a Křesťansko-sociální strana (do r. 1919); kandidovaly společně
KNV — krajský národní výbor
kom. — komunistický
kraj. — krajský
křesť. — křesťanský
ks — kusy
KS — krajský soud
KSČ — Komunistická strana Československa (1921—)
l. — léta
les. — lesní
lid. — lidový
LIG — Liga proti vázaným kandidátním listinám — Stříbrný; ve volbách 1929 je uváděna pod NOF
lit. — literatura
LJ — Landjugendbund
LPS — Lidovopokroková strana na Moravě (1909—1918)
maj. — majitel
menš. — menšinový
MěstNV — městský národní výbor
měst. — městský
měšť. — měšťanský
MLS — Moravská lidová strana — „mladočeši“ (1891—1909)
MNV — místní národní výbor
MOD — Čsl. socialistická strana pracujícího lidu — Modráček (1920)
mor. — moravský
MPS — Moravská pokroková strana (1900—1909)
MŠ — Ústřední matice školská
muž. — mužský
MVS — Mezinárodní všeodborový svaz (KSČ do 1929)
N. — Němec
náb. — náboženství, náboženský

nac. — nacionální
náj. — nájemce, nájemní
nár. — národní
nár. soc. — národně socialistický
nemoc. — nemocenský
něm. — německý
NJ — Národní jednota
NKS — Neodvislá komunistická strana — Bubník (1925)
NOF — Národní obec fašistická — Gajda (samostatně kandidovala r. 1935); r. 1929 kandidovala s LIG
n. p. — národní podnik
n. s. — národní správa
N. SP — Národní strana práce — Stránský (1925)
NSÚ — Národní sjednocení úředníků a zaměstnanců (1935, jen ve vol. kraji Brno)
n. v. — nadmořská výška
obč. — občanský
OBC — Občanské strany — skupina málo významných maloburžoazních a buržoazních stran, které kandidovaly r. 1929 ve volebním kraji M. Ostrava; neznámější z nich byla Občanská strana nepolitická se sídlem v Moravské Ostravě
obec. — obecná, obecní
obyv. — obyvatelstvo
odb. — odbory, odborový
odd. — oddělení
OČV — okresní četnické velitelství
OFŘ — okresní finanční ředitelství
ochot. — ochotnický
okr. — okres, okresní
okrašl. — okrašlovací
ONP — okresní nemocenská pojišťovna
ONV — okresní národní výbor
OPM — okresní péče o mládež
org. — organizace, organizační
OS — okresní soud
OSČ — Odborové sdružení československé (ČSD)
OSV — okresní silniční výbor
osvob. — osvobození (1945)
OÚ — okresní úřad; okresní hejtmanství do r. 1918, okresní politická správa do r. 1920
OŽK — obchodní živnostenská komora
pacht. — pachtovní
pam. — památka
parl. — parlamentní
pastv. — pastviny
peněž. — peněžní, peněžnický, peněžnictví
pěv. — pěvecký
pl. — plocha
p. o. — politický okres
pob. — pobočka
pod. — podnik, podnikový
podp. — podpůrný
pojišť. — pojišťovna, pojišťování
pokrač. — pokračovací
pol. — politický
POL — Polské sjednocené strany (1925); Autonomní blok — Polské strany, Hlinkova ľudová strana a další slovenské a karpatoruské strany (1935); 1929 viz ŽID
pošt. — poštovní
pov. — povolání
poz. — pozemkový
prac. — pracovník

prav.	— pravoslavný
prod.	— prodejní
prům.	— průmyslový
přísl.	— příslušník, příslušný
pův.	— původní, původně
r.	— rok
ref.	— reforma
ren.	— renesanční
rol.	— rolnický
ryb.	— rybářský
S	— sever, severní
s.	— strana
SD	— Sicherheitsdienst
SDC	— Česká sociálně demokratická strana Rakouska — centralisté (1911 až 1919)
SdP	— Sudetendeutsche Partei (1935—1938); 1933—1935 Sudetendeutsche Hei-matfront
sduž.	— sdružení
SdW	— Sudetendeutscher Wahlblock — společně s německými (a maďarskými stranami na Slovensku) kandidoval v českých zemích 1935 (hlavní jeho součástí DGP)
SK	— sportovní klub
skup.	— skupina
slez.	— slezský
služ.	— služby, služební
SNB	— Sbor národní bezpečnosti
s. o.	— soudní okres
soc.	— sociální
soc. dem.	— sociálně demokratický, sociální demokracie
soukr.	— soukromý
spol.	— spolek
společ.	— společenstvo, společenský
sport.	— sportovní
spoř.	— spořitelna, spořitelní
s. r. n.	— společnost s ručením neomezeným
s. r. o.	— společnost s ručením omezeným
stan.	— stanice
stát.	— státní
StČ	— Česká národní strana — „staročechi“ (do r. 1918)
SV	— severovýchod, severovýchodní
svob.	— svobodný
SZ	— severozápad, severozápadní
TB	— Deutscher Turnerbund (DCV)
těl.	— tělovýchovný, tělocvičný
tov.	— továrna, tovární
tř.	— třída
turist.	— turistický
TV	— Deutscher Turnverein
ÚNV	— ústřední národní výbor
úřed.	— úřední, úřednický
utrak.	— utrakvistický
V	— východ, východní
vel.	— velitelství
velik.	— velikostní
veř.	— veřejný
veter.	— veteránský
voj.	— vojenský
VM	— Vlastivěda moravská
vol.	— voliči, volilo
Vs	— velkostatek
všeob.	— všeobecný
všeodb.	— všeodborový

vyd.	— vydavatelství, vydání
výr.	— výroba, výrobní
vzděl.	— vzdělávací
Z	— západ, západní
zahr.	— zahrady
zal.	— založen
zam.	— zaměstnanci
zan.	— zanikl
zav.	— závodní
zb.	— zboží
zed.	— zednický
zeměd.	— zemědělský
znár.	— znárodněno
zřiz.	— zřízení
žel.	— železniční
žen.	— ženský
ŽID	— Spojené strany židovské (1920, 1925); 1929 kandidovaly společně se stranami polskými
živnost.	— živnostenský
ŽOS	— Živnostenská strana (1908—1919), Čs. živnostensko-obchodnická strana středostavovská (1919—1938)

U časopisů a sborníků je použito těch zkratk, které jsou uveřejněny ve II. svazku Histosického místopisu Moravy a Slezska 1848—1960. Uvnitř popisu obce je název obce zkracován na počáteční písmeno (mj. i u bibliografie).

I.

Politický okres Hranice byl r. 1948 tvořen soudními okresy Hranice (vyplňuje větší V a S část) a Lipník nad Bečvou (Z část). Na SZ sousedil s p. o. Moravský Beroun, na SV s p. o. Opava, na V s p. o. Nový Jičín, na JV s p. o. Valašské Meziříčí, na J s p. o. Holešov a Přerov, na Z s p. o. Olomouc.

Celý povrch p. o. je pokryt pahorkatinami a vrchovinami. Nejnižše položenou částí okresu je plochá pahorkatina Bečevské brány (střední n. v. kolem 270 m), která SV od Hranic přechází v Oderskou bránu. Vrchoviny a pahorkatiny SZ od Bečevské brány přísluší k Nízkému Jeseníku. S část s. o. Hranice je vyplněna Vítkovskou pahorkatinou; do S části s. o. Lipník n. B. zasahují Oderské vrchy (kóta 661 m S od Slavkova je nejvyšším bodem p. o.), Z část je vyplněna Tršickou pahorkatinou. Vrchoviny a pahorkatiny JV od Bečevské brány přísluší k Západobeskydskému podhůří. Členitá vrchovina Maleník zasahuje do obou s. o., J část s. o. Hranice je vyplněna Kelečskou pahorkatinou, Z část Příborskou pahorkatinou.

Nejvýznamnějším vodním tokem p. o. je Bečva protékající J částí obou s. o., S a SZ část p. o. přísluší k povodí Odry, jejíž pramenná oblast je u obce Kozlova na S hranici s. o. Lipník n. B. Nejjižnější část p. o. je odvodňována přítoky Moštěnky, Z část s. o. Lipník přítoky Bystřice a Olešnice. Průměrné roční teploty na území p. o. se pohybují od 7 do 8,5°C, v S hornaté části od 4 do 7°C, roční průměr srážek od 600 do 800 mm, na S až 1000 mm.

R. 1850 připadly Hranice k Olomouckému kraji a staly se sídlem okr. hejt., k jehož obvodu příslušelo 110 obcí (s. o. Hranice 50, Lipník 36, Město Libavá 24). V letech 1855—1860 příslušely ke krajskému úřadu Nový Jičín. Okr. hejt. byla v letech 1855—1868 nahrazena tzv. smíšenými okresními úřady v sídlech soudních okresů. K obnovenému okr. hejt. v Hranicích příslušelo r. 1869 jen 78 obcí (s. o. Hranice 49, Lipník 29), když celý s. o. Město Libavá přešel k okr. hejt. Šternberk, dosud samostatné obce Horní předměstí a Dolní předměstí v Potštátě byly sloučeny s městem, Heřmánky se staly částí Boškova, Horní předměstí a Dolní předměstí v Lipníku byla připojena k městu, Kozlov, Ranošov a Staměřice se staly částmi Velkého Újezda, Trnávka částí Dolního Újezda, Boňkov částí Kyžlířova a Svrčov částí Lazníček. Z p. o. Holešov byly k okr. hejt. Hranice připojeny obce Kelč, Malhotice a Horní Těšice. R. 1877 byly odloučeny obce Hostkovice, Lipňany, Přestavky a Vacanovice k p. o. Olomouc-venkov. K obvodu p. o. příslušelo r. 1880 79 obcí (z p. o. Holešov byly připojeny Babice, Malá Lhota, Rouské a Kladníky, od Horních Těšic se osamostatnily Dolní Těšice), r. 1890 a 1900 82 obcí (osamostatnily se židovské obce v Hranicích a Lipníku, r. 1884 se osamostatnil Kozlov od Velkého Újezda, r. 1882 přešla osada Kocourovce od Daskabátu k Práslavicím v s. o. Olomouc), r. 1910 85 obcí (r. 1902 se osamostatnily Staměřice a Ranošov od Velkého Újezda a Zákřov od Tršic), r. 1921 84 obcí (samostatné židovské obce v Hranicích a Lipníku byly r. 1919 opět slou-

čeny s městy a r. 1920 se znovu osamostatnila Trnávka od Dolního Újezda), r. 1830 87 obcí (r. 1923 se opět osamostatnily Boňkov od Kyžlířova, Heřmánky od Boškova a Skoky od Dolního Újezda). V říjnu r. 1938 se počet obcí p. o. snížil na 65, když některé obce byly připojeny k Němecu. K landrátu (venkovský okres) Moravský Beroun byly připojeny z s. o. Hranice obce Boňkov, Boškov, Heřmánky, Kovářov, Kunčice, Kyžlířov, Padesát Lánů, Potštát, Středolesí, ze s. o. Lipník obce Kozlov, Ranošov a Slavkov; k landrátu Nový Jičín obce Bělotín, Dub, Heřmanice, Lindava, Kozí Loučky, Luboměř, Lučice, Nejdek, Polom a Spálov ze s. o. Hranice. V letech 1942–1945 se stal součástí okr. H. s. o. Bystřice pod Hostýnem (zrušen p. o. Holešov). Po osvobození byl obnoven stav z r. 1938.

Při územní reorganizaci v r. 1949 připadl okres Hranice k Olomouckému kraji a jeho obvod tvořilo 72 obcí. Od Paršovic se osamostatnila obec Valšovice, Boňkov se stal součástí Olšovce a Padesát Lánů částí Potštátu, k okr. Olomouc přešly obce Heřmánky, Ranošov, Slavkov, Kozlov (staly se součástí vojenského újezdu; Heřmánky a Ranošov zanikly, Kozlov a Slavkov byly později uváděny jako osady Města Libavá), a dále obce Daskabát a Tršice, k okr. Valašské Meziříčí obce Kelč, Babice a Malá Lhota, k okr. Vítkov obce Luboměř a Spálov a k okr. Přerov Velké Prosenice, Malé Prosenice a Radvanice. V r. 1950 přešla k okr. Přerov též obec Lazníky. Při reorganizaci r. 1960 byl ONV v Hranicích zrušen a naprostá většina jeho obcí přešla k okresu Přerov, s výjimkou Dubu a Heřmanic, připojených k okr. Nový Jičín a Velkého Újezdu a Zákřova připojených k okr. Olomouc.

V r. 1849 byl v Hranicích zřízen okr. sborový soud (obvod ZS, od 1855 KS Nový Jičín), 1855–1874 vyšetřovací soud, v Lipníku nad Bečvou a v Hranicích (od 1874) OS. K obvodu okr. sborového (vyšetřovacího) soudu v Hranicích příslušel od 1849 též OS v Městě Libavé a od 1855 OS v Bystřici pod Hostýnem. Při OS v Lipníku nad Bečvou pracovalo 1936 až 1947 oddělení pro pracovní spory. R. 1921 působilo v Hranicích vel. čet. oddělení, k němuž příslušela OČV v Hranicích, Novém Jičíně a Valašském Meziříčí. Za okupace měla v Hranicích sídlo pobočka brněnského gestapa. R. 1945 zřízeno okr. vel. SNB. Agendu přímých daní spravovalo do 1919 okr. hejt., potom BS v Hranicích, v úseku nepřímých daní patřil okres pod OFŘ v Olomouci, výkonnými finančními úřady byly po celou dobu BÚ a dočasně (1920–1940) DKÚ v sídlech OS. Samosprávným orgánem byly v s. o. v l. 1877–1928 OSV, potom okresní zastupitelstva (do 1940).

Plocha (v ha):

Rok	p. o.	z toho s. o.:	Hranice	Lipník n. B.
1900	59.559		38.326	21.233
1910	59.558		37.717	21.841
1921	59.556		37.716	21.840
1930	59.557		37.719	21.838
1950	48.786		—	—

Počet domů:

Rok	p. o.	z toho s. o.:	Hranice	Lipník n. B.
1869	7.168		4.649	2.519
1880	7.447		4.670	2.777
1900	7.903		4.836	3.067
1910	8.180		4.928	3.252
1921	8.495		5.108	3.387
1930	9.765		5.781	3.984
1950	9.073		—	—

Počet obyvatel:

Rok	p. o.	z toho s. o.:	Hranice	Lipník n. B.
1869	51.666		31.378	20.288
1880	54.461		33.426	21.035
1900	56.392		34.293	22.099
1910	58.647		35.465	23.182
1921	57.531		35.013	22.518
1930	61.652		37.602	24.050
1950	48.580		—	—

Hustota obyvatelstva dosáhla maxima v r. 1930 — asi 104 obyv. na 1 km², po 2. světové válce v r. 1950 klesla asi na 100 obyv. na 1 km².

Národnostní složení obyvatelstva:

Rok	p. o.	s. o.	čes.	něm.	jiné	ciz.
1880	Hranice		41.392	12.603	466	—
		Hranice	23.310	9.757	359	—
		Lipník n. B.	18.082	2.846	107	—
1900	Hranice		42.975	12.794	623	—
		Hranice	23.867	9.975	451	—
		Lipník n. B.	19.108	2.819	172	—
1910	Hranice		45.848	12.213	163	423
		Hranice	26.345	8.701	141	278
		Lipník n. B.	19.503	3.512	22	145
1921	Hranice		46.926	9.224	542	339
		Hranice	26.524	7.587	317	585
		Lipník n. B.	20.402	1.637	225	254
1930	Hranice		50.665	9.705	627	655
		Hranice	28.890	7.780	485	447
		Lipník n. B.	21.775	1.925	142	208

Německé obyvatelstvo žilo v obcích severní a východní části s. o. Hranice, v s. o. Lipník n. B. byly německé jen obce Kozlov, Ranošov a Slavkov; německé menšiny žily také v obou okresních městech.

Náboženské složení obyvatelstva:

Rok	p. o.	s. o.	kat.	ev.	čs.	žid.	jiné	b. v.
1880	Hranice	Hranice	52.857	147	—	1.442	15	0
1900	Hranice	Lipník n. B.	55.156	169	—	1.050	17	0
			33.655	131	—	491	16	0
			21.501	38	—	559	1	0
1921	Hranice		53.602	756	1.878	517	147	631
1930	Hranice		56.372	1.130	2.458	371	359	935
		Hranice	34.160	989	1.337	211	282	723
		Lipník n. B.	22.212	241	1.148	160	77	212

Nekatolické obyvatelstvo žilo ve větším soustředění jen v Hranicích a v Lipníku n. B., více obyvatel československého vyznání též v Drahotuších, Velkém Újezdě a v Týně.

II.

V hranickém okrese převládalo v druhé polovině 19. a počátkem 20. století zemědělství. Průmysl a živnosti byly soustředěny především v obou okresních městech, která byla i centry peněžnictví a obchodu.

Rozdělení obyvatelstva podle příslušnosti k povolání r. 1900 (p. o.):

Druh povolání	v pov. činných	k pov. přísluš.
zeměd., les., ryb.	17.897	29.167
průmysl, živnosti	6.620	15.472
obchod, peněž., doprava	1.683	3.596
veř. a voj. služba, svob. pov., bez pov.	5.398	8.157
z toho vojsko	581	735
Celkem	31.508	56.392

Po r. 1900 přibýval postupně počet zaměstnaných v průmyslu a živnostech, takže r. 1930 byl v tomto odvětví největší počet pracovníků. Zvýšil se také počet vojska, především v Hranicích.

Rozdělení obyvatelstva podle příslušnosti k povolání r. 1930:

Druh povolání	s. o. Hranice		s. o. Lipník n. B.	
	činní	přísl.	činní	přísl.
zeměd., les., ryb.	4.130	14.844	3.141	8.548
průmysl, živnosti	4.985	9.794	3.453	7.979
obchod, peněžnictví	929	1.853	594	1.320
doprava, spoje	718	2.083	388	1.240
veř. služ., svob. pov.	649	1.450	394	862
vojsko	2.128	2.561	890	995
dom. služ., jiná pov., bez pov.	3.242	5.017	1.927	3.106
Celkem	16.781	37.602	10.787	24.050

Celková situace v okrese se změnila po r. 1945 a 1948, kdy se vzhledem k socialistické industrializaci značně zvýšil počet pracujících v průmyslu. Z průmyslových odvětví převažovalo v 2. pol. 19. stol. potravinář-

ství, do konce stol. však velká většina větších průmyslových podniků tohoto odvětví (především pivovary a lihovary) zanikla. Do popředí se dostaly textilní a obuvnický průmysl (hlavně výr. houněné obuvi). Početný byl rovněž dřevařský průmysl.

Průmyslové podniky a výrobní živnosti podle odvětví r. 1902 (p. o.):

Odvětví	počet podniků	pracovníků
oděvní a obuvi	700	1.144
dřevařské	353	851
textilní	215	879
potravinářské	304	728
kamene a skla	46	685
stavební	84	423
kovodělné	165	297
strojírenské	78	276
kožařské	37	56
grafické	11	73
chemické	15	52
papírenské	10	21
jiné	7	14
Celkem	2.025	5.499

Po r. 1900 se počal charakter průmyslu v okrese měnit. Do popředí se dostal kovodělný průmysl (tov. fy Kunz v Hranicích a fy Wawerka v Lipníku n. B.). Specifického významu nabyla tov. na výrobu zápalek v Lipníku. Rozvíjelo se také stavebnictví a průmysl kamene a zemin, hlavně velkým počtem kamenolomů.

Průmyslové podniky a výrobní živnosti podle odvětví r. 1930:

Odvětví	počet:	s. o. Hranice		s. o. Lipník n. B.	
		závodů	prac.	závodů	prac.
kamene a zemin		36	734	17	527
kovodělné		69	611	69	611
stavební		67	774	53	281
dřevařské		160	519	85	452
odívání a obuvi		307	610	166	318
potravinářské		164	415	135	384
textilní		14	549	2	70
chemické		2	7	3	250
polygrafické		7	60	4	3
kožařské		18	25	12	21
vodáren, plynáren, elektráren		3	20	2	9
papírenské		5	13	3	4
Celkem		918	4.310	533	2.940

V okrese nebyl žádný mimořádně velký podnik (kromě fy Wawerka v Lipníku), převahu měly menší živnosti.

Prům. počet zam.	počet podniků s. o. Hranice	s. o. Lipník n. B.
1	428	273
2—5	385	228
6—10	52	19
11—20	22	9
21—50	15	12
51—100	9	3
101—250	7	3
250—500	0	1

Za krize ve třicátých letech zanikly největší textilní podniky v Hranicích a v Potštátě. Za okupace a po r. 1945 se ještě zvýšil význam strojírenství. Po r. 1948 byl průmysl koncentrován především do velkých podniků, z nichž nejvýznamnějšími se staly n. p. Sigma (býv. fa Kunz Hranice), n. p. TOS (býv. fa Wawerka) v Lipníku n. B. a lipnická továrna na zápalky n. p. Solo. Nově byla postavena cementárna v Hranicích.

V zemědělské výrobě byly oba s. o. zařazeny do výr. oblasti obilnářské. Byly zde značné rozdíly mezi úrodnými nížinami a horskými oblastmi, hlavně v SV části p. o.

Rozdělení půdy (v ha) podle druhu r. 1900:

Druh	s. o. Hranice	s. o. Lipník n. B.
orná půda	21.899	11.205
louky	3.640	1.302
zahrady	771	432
chmelnice	0	29
pastviny	2.097	816
Zeměd. půda celkem	28.407	13.784
lesní půda	8.579	6.707
Půda celkem	36.986	20.491

Rozdělení půdy (v ha) podle druhu r. 1930:

Druh	s. o. Hranice	s. o. Lipník n. B.
orná půda	20.483	11.008
louky	4.517	1.575
zahrady	593	327
pastviny	1.419	523
Zeměd. půda celkem	27.277	13.436
lesní půda	9.143	8.316
Půda celkem	36.871	22.016

V s. o. Hranice činila zeměd. půda 74 % (orná 56 %) a lesní půda 25 %, v s. o. Lipník n. B. 61 % (orná 50 %) a 38 % celkové plochy.

V obou s. o. převládaly obilniny (62 % z orné půdy), v s. o. Lipník n. B. dále okopaniny (20 % z orné půdy) a v s. o. Hranice pícniny (20 %).

Rozdělení orné půdy (v ha) podle osevu r. 1930:

Druh	s. o. Hranice	s. o. Lipník n. B.
obilniny	12.718	6.884
luštěniny a směsky	365	58
obch. a prům. plodiny	45	52
okopaniny	3.224	2.187
zeleniny	55	20
pícniny	4.019	1.800
úhor	54	7

Z obilnin převládalo v s. o. Hranice žito (23 % z orné půdy) a oves (20 %), v s. o. Lipník n. B. žito (19 %) a ječmen (16 %), z okopanin v s. o. Hranice brambory (10 %) a v s. o. Lipník n. B. brambory (10 %) a cukrovka (9 %). Specifikem s. o. Lipník n. B. bylo chmelařství, obnovené ve 2. pol. 19. stol.

V chovu dobytka byl v obou s. o. vyspělejší chov skotu. Chov ovcí, rozšířený do pol. 19. stol., zcela upadl. Rozšířeno bylo i včelařství.

Stav hospodářského zvířectva r. 1900:

	s. o. Hranice	s. o. Lipník n. B.
koně	3.039	1.829
skot	17.139	18.854
brav	9.161	6.057
ovce	480	194

Stav hospodářského zvířectva r. 1930:

	s. o. Hranice	s. o. Lipník n. B.
koně	2.657	1.635
skot	18.854	8.310
brav	12.239	5.777
ovce	377	92
kozy	2.838	2.908
drůbež	99.126	62.187

Největšími velkostatky byly pův. ditrichštejnské Vs Hranice a Vs Lipník, spojené v ohromný komplex Vs Lipník-Hranice r. 1867. Významné byly dále Vs olomouckého arcibiskupství Kelč, Vs Potštát (hr. Desfours-Walderode) a Vs Veselíčko (Podstatský), k menším patřily Vs Hustopeče n. B., Malhotice a Spálov.

Počet zemědělských závodů podle velikosti r. 1902 (p. o.):

Velik. skup. v ha	závody	velik. skup. v ha	závody
do 0,5	864	50—100	19
0,5—1	968	100—200	4
1—2	1.507	200—300	8
2—5	2.259	300—1.000	3
5—10	846	naš 1.000	3
10—20	846		
20—50	359	Celkem závodů	7.686

První poz. ref. zasáhla především Vs Lipník-Hranice a Vs Kelč, které měly značné množství zemědělské půdy. Zvýšil se počet zeměd. závodů v rozsahu 2—5 ha, zůstal i nadále velký počet lesních velkostatků.

Rozdělení půdy podle držby r. 1930:

Velik. skup. v ha	s. o. Hranice		s. o. Lipník n. B.	
	závody	pl. ha	závody	pl. ha
do 0,5	463	133	468	140
0,5—1	427	332	478	366
1—2	693	1.056	689	1.023
2—5	1.676	5.723	1.013	3.275
5—10	724	4.991	401	2.803
10—20	594	8.638	287	4.064
20—50	807	8.540	59	1.669
50—100	8	517	7	490
100—200	3	416	1	139
200—500	3	686	1	248
nad 1.000	4	5.840	4	7.798
Celkem	5.402	36.872	3.408	22.015

Po roce 1945 byla konfiskována půda většiny velkostatků, a protože šlo převážně o lesní majetek, převzal jej stát.

V obchodě a peněžnictví byly nejdůležitější Hranice, poměrně dost podniků bylo i v Lipníku n. B.

Počet závodů a pracovníků v obchodě a peněžnictví r. 1930:

Odvětví	s. o. Hranice		s. o. Lipník n. B.	
	závody	prac.	závody	prac.
obchod	470	784	364	563
pohostinství	153	382	103	176
peněžnictví	35	44	22	40
pojišťovnictví	2	22	1	3
příbuzná povolání	58	72	28	23
Obchod a peněž. celkem	718	1.304	518	805

Nejdůležitější železniční tratí v p. o. je dráha Přerov—Lipník n. B. (od 1842)—Hranice—Bohumín (od 1847). Odbočka této trati z Hranic do Vsetína byla postavena r. 1884. Nejdůležitější silnice Olomouc—Lipník n. B.—Hranice—Český Těšín, Hranice—Valašské Meziříčí—Bytča, Brěclav—Přerov—Lipník n. B. Menšího významu jsou silnice Hranice—Fulnek—Ostrava, Velký Újezd—Potštát—Odry a Potštát—Hranice. Ostatní silnice jsou místního významu.

Počet zaměstnanců v odvětví dopravy a spojů r. 1930:

	s. o. Hranice	s. o. Lipník n. B.
železniční doprava	455	190
ostatní doprava	181	150
pošty a spoje	92	48
Celkem	728	388

Přes málo průmyslový charakter p. o. měli r. 1900 dělníci početní převahu mezi obyv., což způsobil výrazný podíl pomocných dělníků.

Rozdělení obyvatelstva podle postavení v povolání (p. o.) r. 1900:

samostatní	11.317	Aktivně prac. celkem	31.508
úředníci	896	bez povolání	24.052
dělníci	9.336	domácí služby	832
nádeníci	3.079		
pomáhající člen. rodiny	6.970	Celkem obyvatel	56.392

Rozdělení obyvatelstva podle postavení v povolání r. 1930:

Postavení	s. o. Hranice	s. o. Lipník n. B.
samostatní	7.162	4.065
nájemci	37	31
úředníci	90	486
zřizenci	1.052	600
dělníci	7.239	4.583
uředníci	744	470
nádeníci	699	536
dom. dělníci	7	16
Aktivně prac. celkem	17.030	10.787
pomáhající člen. rodiny	4.301	2.024
bez povolání	15.078	10.983
domácí služby	379	256
Celkem obyvatel	36.788	24.050

Ve zdravotnictví pracovalo r. 1930 v s. o. Hranice 204 pracovníků ve 46 zařízeních, v s. o. Lipník n. B. 117 pracovníků ve 38 zařízeních. Největším zdravotnickým zařízením byla všeobecná nemocnice v Hranicích, zemské ústavy pro postižené děti v Hranicích a Kelči.

III.

Hranický okres byl v politickém vývoji značně ovlivňován zemědělským charakterem regionu a situací mezi čes. a něm. obyvatelstvem. K největším národnostním střetnutím docházelo v obou okresních městech, kde probíhaly dlouhé boje o nadvládu nad městem; v Hranicích získali Češi radnici r. 1903, v Lipníku n. B. až r. 1918. Na stavbě železnice mezi Lipníkem n. B. a Hranicemi proběhla jedna ze známých stávek na Moravě — r. 1844, organizované dělnické hnutí se však počalo projevat až koncem 19. století.

Ve volbách r. 1907 i 1911 byly nejsilnější katolické strany a AGR.

Volby 1907	s. o. Hranice	s. o. Lipník n. B.
České strany celkem	4.733	3.245
KNS	1.576	970
AGR	1.219	670
ČSD	534	790
StČ	1.379	346

sam. kand.	—	449
MPS	8	1
jiné	17	19
Něm. strany celkem	1.714	824
DVP	889	191
DFP	173	378
DSD	402	92
FAP	162	106
BdL	48	51
DCV	30	—
jiné	10	6

Volby 1911	s. o. Hranice	s. o. Lipník n. B.
Čes. strany celkem	4.961	3.553
AGR	1.405	1.197
KNS	1.525	1.067
StČ	957	367
ČSD	536	745
LPS	251	124
ČNS	271	52
SDC	5	0
jiné	11	1
Něm. strany celkem	1.645	715
BdL	969	230
DSD	390	183
DVP	217	248
ŽID	170	—
DCV	34	26
DNS	29	14
jiné	6	14

Ani po r. 1918 se nepodařilo ČSD hned porazit klerikální a agrárnícké pozice, teprve v r. 1929 se stala nejsilnější v s. o. Lipník n. B. Významné byly demonstrace v lednu 1919 (stanné právo) v Hranicích, pozice KSČ zde však byly až do r. 1938 slabší.

Parl. volby	1920		1925	
s. o.	Hranice	Lipník n. B.	Hranice	Lipník n. B.
Cel. voličů	12.712	9.976	18.698	10.936
ČSL	4.822	2.948	5.920	3.297
AGR	2.828	2.124	3.098	2.351
ČSD	2.037	2.158	1.773	2.338
DNP (1920 s DNS)	3.319	292	1.262	390
ČNS	1.032	842	984	707
ŽOS	630	621	1.088	1.050
ČND	1.294	993	370	204
DSD	710	53	387	55
DCV	215	190	459	147
ŽID	170	156	151	143
BdL	0	184	1.612	362
DNS	DNP	DNP	387	36
MOD	69	298	—	—
DDF	40	246	—	—
NSP	—	—	679	214
KSČ	—	—	474	286
KAD	—	—	0	269
AGK	—	—	0	55

POL	—	—	20	0
OBČ	—	—	20	0
NKS	—	—	14	0

Parl. volby	1929		1935	
s. o.	Hranice	Lipník n. B.	Hranice	Lipník n. B.
Cel. voličů	18.683	12.037	20.121	13.376
ČSL	5.280	2.720	5.120	2.823
AGR	3.248	2.783	4.042	3.307
ČSD	2.334	3.137	2.595	3.321
ŽOS	1.034	1.007	1.337	1.433
ČNS	1.524	790	1.485	735
BdL	1.449	286	568	126
ČND	369	299	477	525
KSČ	402	195	636	309
DCV	561	190	386	107
DSD	523	77	410	35
NOF	65	28	80	34
DNP	1.074	292	—	—
DNS	387	44	—	—
HES	186	140	—	—
ŽID (s POL)	123	99	—	—
SdP	—	—	2.928	614
SdW	—	—	50	7
POL	ŽID	ŽID	7	—

V r. 1938 byla S část okr. okupována a začleněna do tzv. Sudet, jen část českých obcí byla propuštěna ze záboru. Za okupace bylo v Hranicích a v Lipníku n. B. silné odbojové hnutí, zasahovala sem i činnost partyzánských oddílů. Ve V části okr. I. partyzánská brigáda Jana Žižky, v Z části skupina Juraj. Za podporu partyzánů byla nacisty přepadena obec Zákřov a 19 jejích obyvatel bylo umučeno. Okres byl osvobozen ve dnech 7.—8. května 1945 vojsky 4. ukrajinského frontu.

Po r. 1945 bylo německé obyvatelstvo z p. o. odsunuto. V parlamentních volbách r. 1946 zvítězila v s. o. Lipník n. B. KSČ, v s. o. Hranice ČSL.

Volby 1946	cel. vol.	ČSL	KSČ	ČNS	ČSD	bílé listky
s. o. Hranice	21.966	7.488	6.078	4.924	3.410	86
s. o. Lipník n. B.	14.500	4.390	4.771	2.283	2.989	67

Ve volbách po Únoru 1948 zvítězila s převahou kandidátka NF (s. o. Hranice 75 % a s. o. Lipník n. B. 80 %).

IV.

Nejvýznamnějším centrem kulturního a školského života v p. o. bylo město Hranice, kde byla gymnázia, odborné školy (zvláště lesnické) a školy vojenské. V Lipníku n. B. zaniklo ve 2. pol. 19. stol. piaristické školství. V Hranicích byl velký počet kulturních spolků a institucí (muzeum, knihovna).

	učitelé	cel. činní	cel. příslušní
s. o. Hranice	230	246	521
s. o. Lipník n. B.	141	152	329

Kat. fary v okrese patřily většinou pod děkanství Lipník n. B. (v l. 1912—1939 se sídlem v Drahotuších) a Kelč, Tršice pod děkanství Velká Bystřice a Prosenice pod Přerov. Sbor československé církve evangelické byl v Hranicích, stanice v Lipníku n. B.; v těchto místech a v Drahotuších byly také založeny obce československé církve. Židovské náboženské obce byly v Hranicích a Lipníku n. B.

V.

K nejvýznamnějším kulturním a historickým památkám patří zřícenina hradu Helfštýn, menšího významu jsou zámky v Hranicích, Lipníku n. B., Hustopečích n. B., Potštátu a Kelči. Mimořádný význam mají aragonitové jeskyně ve Zbrašově.

V lázních Teplice n. B. (obec Zbrašov) se léčila řada významných osobností, mj. i Antonín Zápotocký. V Hranicích a Lipníku n. B. byl krátce zaměstnán Klement Gottwald.

Literatura: Baďura J.: Lipenský okres, VM, Brno 1919. Bartovský V.: Hranický okres, VM, Brno 1909. Týž: Mährisch Weisskirchen, H. 1907. Dostál J.: Státní seznam nemovitých kulturních památek na přerovském okrese, Přerov 1964. Týž: Seznam nemovitých státem chráněných kulturních památek v okrese Přerov, Přerov 1973. Holinková J.: Historická vlastivěda přispívá při vyučování dějepisu na střední škole (Příklad: vyučování dějepisu na střední škole v Hranicích), Olomouc 1951. Ke vzniku KSČ na střední a severní Moravě, AUPO-Supplementum 3, Praha 1961. Lipník nad Bečvou, město a okres, Vyškov 1933. Lón F.: Hospodářské poměry a sociální a třídní diferenciace společnosti střední Moravy ve třicátých letech do Mnichova, AUPO-Historica 17, Praha 1971. Musiol A. V.: Soudní okres hranický, H. 1936. Naše Hranicko-Lipensko, H. 1910. O nejnovějších dějinách střední a severní Moravy 1938—1960. Olomouc 1965. Reklamní regionální, středomoravský průvodce, Přerov 1939. Rozvoj okresu Přerov od r. 1945 do r. 1965, Přerov 1965. Springer J.: Co dala Haná české literatuře, Olomouc 1947. Umlauff K.: Der Bezirk Weisskirchen in Mähren, Těšín 1864. Vlach J. — Janoušek V.: Haná, část Chřibů a Dražanské vrchoviny, Praha 1959. Vlastivěda střední a severní Moravy, část I.—II., Přerov 1942. Vrána B.: Okres hranický, H. 1877. Z dějin odborů na střední Moravě, Olomouc 1970. Z dějin Stráže lidu, Olomouc 1960. Řada příspěvků v časopise Záhorská kronika a Oderské vrchy.

SOUDNÍ OKRES HRANICE

1. Hranice

I.

Město ve středu s. o., na pravém břehu Bečvy, n. v. asi 258 m. Něm. Mährisch Weisskirchen (do 80. let 19. stol. Weisskirchen). Částí města byla židovská obec, jež se v 80. letech osamostatnila, ale 1919 byla opět sloučena s městem.

Sídlo OÚ, po 1945 ONV, OSV (do 1928), OS, BS (od 1919), BÚ, DKÚ (od 1920), odd. finanční stráže (1900), cejchovního úřadu (1900), vel. čet. oddělení (1924), OČV (1924), čet. stan. (po 1945 SNB). Voj. posádka a voj. školství (od 1869 zeměbran. prapor, 1900 jezdecká kadetní škola a vojenská vyšší reálka; po 1918 pěší a dělostřelecký pluk, vojenská akademie (jízdní zbrojnice). Za okupace pobočka brněnského gestapa. Advokáti (6 — 1900, 5 — 1939), notář (1900, 1939).

Středně velké, české město, dříve s německou menšinou. R. 1854: 5.929 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	559	6.735	—	—	—
1880	—	596	7.384	5.048	2.034	302
1900	1.590	621	8.185	5.228	2.555	402
1910	1.590	672	9.024	7.139	1.524	361
1921	1.590	761	9.303	7.641	1.038	624
1930	1.590	1.037	10.826	9.067	1.127	632
1950	1.602	1.245	11.757	—	—	—

V r. 1900 bylo z celkového počtu obyv. 581 vojáků. Z obyv. jiné národnosti bylo 1930: 203 Rusů, 141 Židů, 108 Poláků, 11 Maďarů. Náb. 1900: kat. 7.607, žid. 462 (1880: 522), ev. 100, j. 16; 1930: kat. 8.694, ev. 603 (1921: 396), čs. 577 (1921: 583), žid. 192, j. 250 [z toho 195 řec. kat., 46 prav.], b. v. 510.

II.

H. byly dlouho střediskem téměř výhradně zemědělského okresu, což zdůrazňoval i význam zdejšího velkostatku. Ve městě převládaly především živnosti, z průmyslových odvětví byl nejvýznamnější textilní průmysl, který vycházel z tradic středověkého soukenictví. Koncem 19. stol. a zvláště poč. 20. stol. však zde textilní průmysl začal upadat, celá řada podniků (hlavně po r. 1918) zanikla, takže se do popředí dostaly továrny na vodovody a pumpy fy Kunz a nábytkářský závod a. s. Thonet — Mundus. Hospodářskou situaci ovlivňovala i silná vojenská posádka a známá vojenská akademie.

Rozdělení obyvatel podle povolání r. 1930:

Druh povolání	v pov. činných	k pov. přísluš.
zeměd., les., ryb.	296	637
průmysl, živnosti	1.726	3.208
obchod, peněž.	543	983
doprava, spoje	317	891
veřej. služ., svob. pov.	353	784
vojsko	2.187	2.493
domácí služ., jiná pov., bez pov.	1.275	1.830
Celkem	6.617	10.826

Ani v době předmnichovské republiky nevznikl v H. žádný další významnější průmyslový podnik. Hranický průmysl byl velmi málo početný a významný, k založení důležitějšího závodu došlo až po r. 1948 vybudováním cementárny (jediné stavby socialismu v býv. Olomouckém kraji).

Z textilních závodů stála v popředí tov. na sukna fy Heller (od 1844, 1910 250 zam., 1946 a. s.), 1948 n. p. Karnola Krnov. K významnějším podnikům patřila ještě tov. hedvábných látek fy Rozenthal (od 1895, 1910 100 zam., po 1920 zan.). Po r. 1920 zaniklo i dalších 9 závodů textilního průmyslu; fa Dittel, od 1878, fa Geyer, od 1850; Společnost výr. vlněného zboží, od 1886; fa Stross od 1891; fa Sutory, fa Stáhal, fa Peschl, fa Fusek; Strojové družstvo soukeníků. Další podniky: výr. prošívacích pokrývek a vaty Seidl (od 1922, 1930 25 zam., 1949); výr. vaty Wagner (od 1898, 1939).

Ze strojírenských závodů byla daleko nejvýznamnější První moravská tov. na vodovody a pumpy Kunz (od 1883, 1910 250 zam., 1930 a. s., 180 zam.), 1946 n. p. Sigma — Pumpy Olomouc. Další strojírenské a železářské podniky: tov. psacích strojů Rak a Hobza (od 1904, 1921 30 zam.), 1925 jako fa Melichar a Čejka, tov. na speciální hračky a stroje pro domácnost (1930); tov. železného nábytku (od 1929, 1930 10 zam., 1935); výr. armatur (1925, 1930).

Nejvýznamnější potravinářské podniky, pivovar a lihovar Vs H., koncem 19. stol. zanikly. Další potravinářské závody a výroby: výr. kávových náhražek (1852, 1921); výr. lihovin Fisher (od 1901, 1949 n. p. Moravsko-slezské lihovary a droždárny Olomouc); výr. lihovin Wolf (od 1836, 1939); tov. likérů a lihovin Bartek (1924, 1939); výr. sodové vody (1930, 1939); parní pekárna (od 1856, 1949 n. p. Severomoravské mlýny Olomouc); rolnická mlékárna (od 1904, 1948); výr. rybích konzerv (1911); výr. tvarůžků (1911).

Průmysl stavebních hmot a stavebnictví: kamenolomy (1 — 1910, 2 — 1930, 3 — 1935, 3 — 1939); cihelny (2 — 1911, 1 — 1935, 1 — 1939); výr. cement. zb. (2 — 1911, 1 — 1924, 1 — 1939); stavitelé (5 — 1911, 4 — 1924, 5 — 1930, 7 — 1935, 8 — 1939), nejvýznamnější z nich fa Voštřez (od 1906, 1930 200 zam., 1939). Cementárna (od 1954).

Z dřevařského průmyslu byla největší továrna na ohýbaný nábytek, od 1886, od 1910 a. s. Mundus (1910 400 zam., 1928 a. s. Thonet-Mundus), asi 1936 zan. Pila Losert, od 1906 (1910 100 zam., 1949 n. p.); další pila (1924, 1948).

Knihtiskárny: 1. vznikla ze staré tiskárny z poč. 19. stol. (1877 fa Kunze, 1894 fa Zapletal, 1900 čes. družstevní, 1910 50 zam., 1949); 2. (od

1912, 1925 7 zam., 1949). Další průmysl: tov. dětské obuvi Červinka (od 1907, 1918 20 zam., 1939); elektrotech. záv. (1930, 1939). Plynárna (od 1903, 1946 n. p.); vodárna (od 1896, 1948).

Živnostenská společenstva (12 — 1911, 10 — 1924, 10 — 1939).

Význam zemědělství v H. byl zdůrazněn velkým velkostatkem. Rozdělení půdy v katastru r. 1900: hosp. půda 1.470 ha (pole 1.019, lesy 161, zahr. 123, louky 119, pastv. 48); koně 413, skot 619, brav 449, ovce 26 ks.

Vs Hranice, maj. kn. Ditrichštejn, od 1858 kn. Hatzfeld-Wildenburgová, od 1909 hr. Althannová, r. 1867 připojen k ústřední správě Vs v Lipníku (tíž maj.); r. 1867 3.266 ha (údaje o celém Vs Lipník — H. u Lipníka n. B.), r. 1921 Vs H. 3.230 ha, z toho 2.079 ha lesů (6 revírů, 8 dvorů — pronajaty), 2 kamenolomy, pila; 1. poz. ref. podrobeno 3.230 ha, z toho rozparcelováno 995 ha (64 ha jako zbytkový statek, ostatní přiděleno drobným nabyvatelům) a 2.235 ha propuštěno vlastníku ze záboru se všemi průmyslovými podniky a zámkem v H. Lázně Teplice n. B. byly odprodány. Vs konfiskován r. 1945 (viz Lipník n. B.). Další malý Vs města Hranice (r. 1900 133 ha).

Město, i přes svou výhodnou polohu, nebylo velkým obchodním a finančním centrem, bylo však v tomto směru nejvýznamnějším v p. o. Velkoobchody: krátkým zbožím (1930), uhlím (1 — 1930, 4 — 1935, 4 — 1939), tuky (1935). Obchodní dům (1930). Hotely (4 — 1910, 10 — 1930, 8 — 1939); kavárny (3 — 1930, 4 — 1935); vinárny (2 — 1930, 1 — 1939); hostince (14 — 1930, 17 — 1939). Pobočky bank: Brněnská (1924), Moravská (1930, 1946 n. p.), Živnostenská (1948). Městská spořitelna (od 1901, 1948 okresní); záložny (1. od 1863, 4 — 1911, 4 — 1939). Okr. jednatelství a fil. pojišťoven (2 — 1930, 4 — 1935, 4 — 1939). Obchodní gremium (1930).

Družstva: hospodářské (od 1899, 1939), knihtiskárny (od 1900, 1939), soukeníků (od 1902, 1921), mlékařské (od 1903, 1939), stavební a bytové (1. od 1910, 2 — 1924, 2 — 1939), chovatelské (1911, 1924), nákupní vojenských gázistů (1924), Zádruha (od 1909, 1930); další konzumy (1 — 1919, 4 — 1930, 4 — 1939).

V Hranicích byla dvě nádraží: Hranice (od 1847) a Hranice město (od 1884). Pošty (2 — 1900, 1 — 1930). Zasílatelství (1 — 1900, 2 — 1930, 2 — 1939), autodoprava (1 — 1930, 11 — 1935, 9 — 1939).

Rozdělení obyvatelstva podle postavení v povolání r. 1930:

samostatní	1.678	Aktivně prac. celkem	6.617
nájemci	7	pomáhající člen. rodiny	140
úředníci	562	bez povolání	3.844
zřizenci	562	domácí služby	225
dělníci	3.407		
učedníci	269		
nádeníci	129		
dom. dělníci	3	Celkem obyvatel	10.826

Všeobecná nemocnice (od 1889, 1910 172 lůžek, 1948). ONP (od 1888 pokladna, 1924, 1939), zeměd. nemoc. pojišťovna (od 1926, 1939). Lékaři (včetně zubních: 7 — 1900, 9 — 1911, 9 — 1930, 13 — 1939), zvěrolékaři (3 — 1900, 5 — 1939). Městský chudobinec (1900, 1939), sirotčinec (od

1921, 1939), OPM (od 1912), něm. OPM (od 1913), okr. úřadovna zem. úřadu pro péči o válečné poškozence (1924), odbor. zem. úřadu práce (1924).

III.

Druhá polovina 19. století byla v Hranicích poznamenána především národnostními boji. R. 1869 se konal velký český národní tábor lidu. Národnostní střetnutí vyvrcholilo po r. 1885, kdy německá menšina v H. ovládla vedení města a teprve r. 1903 se dostala k moci opět česká většina. I když v H. proběhla r. 1853 stávka zednických tovaryšů, dělnické hnutí se počalo rozvíjet až koncem 19. stol. (r. 1893 byl založen soc. dem. děl. spolek); významné byly především stávky a demonstrace r. 1905. Po r. 1918 ovládla hranickou soc. dem. pravice, která si udržovala ve městě vedoucí postavení v celém období předmnichovské republiky. Významné byly dělnické bouře v lednu 1919, po nichž bylo v H. vyhlášeno stanné právo, a revoluční hnutí zeměd. děl. na dvorech Vs Hranice, zvláště v prosinci r. 1920. Vedle soc. dem. si ve městě udržovala v celém období 1918—1938 silné pozice strana lidová.

Org. pol. stran 1924: ČSD, ČSL, ČNS, ŽOS, ČND, AGR, KSČ, DNP, ŽID, DSD.

Parlamentní volby	1920	1925	1929	1935
Celkem voličů	4.133	4.846	4.499	4.847
ČSD	1.033	850	1.083	1.145
ČSL	832	1.212	987	1.017
ČNS	395	420	652	631
ŽOS	232	462	389	608
ČND	769	300	232	342
AGR	163	266	258	381
DNP (1920 s DNS)	309	135	134	—
DSD	137	57	62	27
ŽID	167	134	117	—
DCV	28	121	59	43
BdL	0	56	72	12
DNS	DNP	104	71	—
MOD	42	—	—	—
DDF	26	—	—	—
KSČ	—	237	200	303
NSP	—	456	—	—
POL	—	16	—	—
OBČ	—	13	—	—
LIG	—	—	48	—
HES	—	—	85	—
SdP	—	—	—	256
NOF	—	—	—	54
SdW	—	—	—	27

Za okupace byly H. centrem odbojového hnutí v p. o., zasahovala sem i činnost partyzánských skupin, především z Valašska.

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Ve volbách 1946 zvítězila KSČ: vol. 8.116; KSČ 2.376, ČNS 2.257, ČSD 1.870, ČSL 1.580 hl.

V H. vznikla postupně celá řada spolků, které měly vliv i na vývoj

národnostní otázky. Uvádíme nejstarší spolky podle nár. (do 1900, bez bezvýznamných spolků vysloužilců, podpůrných a losovních). České: střelec. (od 1822); obč. beseda (od 1862); učitel. jednota, has. (od 1873); čten. (od 1879); kat., MŠ (od 1883); NJ (od 1885); Sokol (od 1887); okr. hosp. (od 1891); župní has. jednota (od 1892); akad., děl. vzděl. (od 1893); Občanská jednota (od 1894); pohorská jednota (od 1896); školský (od 1897); obchod., pro zřízení sokolovny (od 1900). Německé: kasino (od 1855); muž. pěv. (od 1861); pohřební (od 1867); pokrokový (od 1872); žid. (od 1875); SchV, TV (od 1882); kupecký (od 1883); měšť. (od 1884); okrašl., žen. (od 1886); lihovarníků, hud. (od 1889); ČK, 1. kovoděl., bruslař. (od 1892); lékařský, žid. žen. (od 1896); žid. student., 2. kovoděl. (od 1897); cyklist. (od 1898); BdD (od 1899).

Významnější spolky po 1900: advokátů a notářů, ryb. (od 1901); textil. děl., dřevoděl. (od 1903); obuvníků, krejčích (od 1904); čes. kovoděl., pěstitel., maj. domů (od 1906); řemesl. živnost., všeodb., zedníků (od 1907); kat. pol., úřed., žel. zřiz. (od 1908); čes. textil. děl., Omladina, chovatel. (od 1910); čes. dřevoděl. (od 1911); DTJ, kat. učitel. (od 1912); odb. krejčích (od 1914); KČT, staveb. děl., sionistický, ČK (od 1919); Orel, DKV, pošt. zřiz., SK, kovoděl., včelař., cestářů (od 1920); dřevoděl., textil. děl., lučebníků, staveb. a cihlář. děl., kamenoděl., žel. zam., státních zam., důstojníků, Lid. domu, Děl. domu, hud. (od 1921); všeodb., legionář., rotmistrů (od 1922); agr. dorost (od 1923); MVS všeodb., řepařů, esperant. (od 1924); obec. zřiz., pro udržování Zbrašovských jeskyní (od 1925); šach. (od 1926); JPT, prolet. bezvěrců, Selská jízda (od 1927); zeměd. a les. děl., strojívačů, topičů, mládež ČNS, učitelek (od 1929); lučeb. děl. Rudých odborů, kat. železničářů, úřed. AGR, jezdecký (od 1930); nezaměstnaných, řidičů, Domovina, skaut (od 1932); soc. svob. myslitelů, kat. zeměd., mládež čs. církve (od 1934); agr. zam. (od 1936).

IV.

Hranice byly ve druhé polovině 19. stol. poměrně kulturně vyspělým městem, byla zde řada vyšších škol a velký počet kulturních institucí a spolků. Školský i kulturní život města byl silně ovlivňován národnostní otázkou a později i vojenským a lesnickým školstvím. Po r. 1918 většina německých škol zanikla, české se však dále rozvíjely.

Obecná škola (1848) byla r. 1873 rozdělena na chlap. a dív. a tyto r. 1896 na čes. a něm. (r. 1900 všechny 5 tř.), něm. školy byly po r. 1918 sloučeny s něm. měšť. školou. Obecná škola žid. (1876, 1900 1 tř., po 1918 zan.). Měšťanské školy: něm. dív. (od 1886, po 1918 smíšená, sloučená s obecnými školami), čes. (od 1897, 1947). Živnost. pokrač. školy: něm. (od 1886), čes. (od 1897). Zimní hosp. škola (od 1898). Vyšší lesnická škola (něm., r. 1896 přeložena do H. ze Sovince, p. o. Rýmařov, 1921 zan.), zemská střední lesnická škola (čes., r. 1920 přeložena do H. z Jemnice). Dívčí škola prům. (od 1912, po 1918 rodinná, 1937). Prům. škola pilařská (1947). Gymnázia: 1. od 1871 (čes. reálné, od 1873 něm., po 1921 zan.), 2. od 1912 (čes., udržováno městem, 1920 postátněno), 3. od 1938 reformní reálné (dříve vojenské, které r. 1938 přeloženo do H. z Moravské Třebové, 1939 zan.). Vojenské školy: dělostřelecká akade-

mie (1858—1869), technická škola (1869—1875), vyšší reálka (od 1875) a kadetní jezdecká (od 1878), po 1918 zan., od 1920 zřízena akademie.

Kat. fara s kostelem sv. Jana Křtitele. Konvent sester sv. Františka (od 1899). Sbor československé církve evangelické (1924).

Městské muzeum (od 1904), Veřejná knihovna (od 1894). Kina (1. od 1910, 2 — 1930).

V.

Pam.: zámek (ren., 16. stol.), hradby (14. stol.), zřícenina hradu Svrčov (konec 14. stol.); far. kostel (1763), fara (bar.), československý kostel (16. stol.); areál kat. hřbitova (16. stol.), s kostelem (1595) a kaplí (bar.), žid. hřbitov (17. stol.), býv. synagoga (1864); sochy: P. Marie (1732), Immaculaty (1700), Jana Nep. (1720), sv. Anny (2. pol. 19. stol.); velké množství ren. a bar. domů, většina se zachovalými podloubími; pam. děl. hnutí: hotel Moravia (1921 zal. KSČ), dům Čaputova ul. 13 (bydlel a pracoval zde Kl. Gottwald r. 1915).

V H. vycházelo velké množství časopisů: Amtsblatt der k. k. Bezirkshauptmannschaft in Mähr. Weisskirchen (1892—1918, též česky). Deutsche Bote (1896—1897). Deutsche Rundschau (1901—1903). Ekonom (1906). Hlas východní Moravy (1937—1939). Hlasy z Pobečví (1898 až 1928). Hospodářské zprávy (1908—1918). Hranicko-lipnické noviny (1893—1928). Hranicko-lipnický obzor (1914). Husita (1921—1922). Illustriertes Unterhaltungsblatt (1877). Lidový týdeník (1926—1938). Lidumil (1912—1914). Lístek rozmarýnu (1928—1930). Majetný národ (1926—1927). Moravská brána (1918—1929). Pobečvan (1893—1895). Nový hlas (1932—1934). Stráž na Bečvě (1923—1931). Střed (1932 až 1933). Užitečné listy (1902—1905). Weisskirchen-Leipniker Lokalanzeiger (1878—1901). Weisskirchner Wochenblatt (1875—1881). Záhorská kronika (1906—1914). Zpravodaj krajinské výstavy Pobečví v Hranicích (1927). Zprávy hospodářské (1908—1918).

Literatura: Bartovský V.: Hranice, H. 1906. Týž: Hranice — Lázně Teplice, H. 1924. Týž: Mährisch Weisskirchen, H. 1907. Deset let vojenské akademie v Hranicích, H. 1930. Devadesát let národního podniku Sigma Hranice, H. 1973. Dragoun V.: Památník k 60. výročí založení tělocvičné jednoty Sokol v Hranicích, 1897—1947, H. 1947. Dvacet pět let českého státního reálného gymnasia v Hranicích, 51 let prvního gymnasia v Hranicích, H. 1937. Dvacet pět let odborné školy pro ženskou povolání Charloty G. Masarykové v Hranicích, H. 1937. Kramoliš Č.: Kronika dívčí školy rodinné a živnostenské v Hranicích za šk. r. 1912—1926, H. 1927. Kunz A.: První moravská továrna na vodovody a pumpy v Hranicích na Moravě, H. 1902. Novotný L.: Hranice — srdce Moravské brány, H. 1963. Padesát let měšťanských škol v Hranicích, 1897—1947, H. 1947. Pamětní spis besedy Jurik Hranice 1862—1912, H. 1912. Roubic A. — Dvořáková H.: Velkostatek Hranice 1463—1892, Opava 1961. Sedmdesát pět let závodu Sigma Hranice, 1883—1958, H. 1958. Sto let prvního gymnasia v Hranicích, H. 1971. 125 let středního lesnického školství na Moravě 1852 až 1977, H. 1977.

2. Babice

Ves v J části s. o., n. v. asi 330 m. Něm. Babitz. Asi do 1880 u p. o. Hořešov, od 1949 okr. Valašské Meziříčí.

Velmi malá, čistě česká obec. R. 1854: 281 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	27	183	182	1	0
1900	236	28	152	152	0	0
1921	236	29	153	152	0	1
1930	236	30	171	171	0	0
1950	236	32	143	—	—	—

Náb. 1900: kat. 151, ev. 1; 1930: kat. 168, ev. 3.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 226 ha (pole 168, pastv. 27, louky 20, zahr. 6, lesy 5); koně 30, skot 106, brav 131, ovce 13 ks. Mlýn s pilou (1910, 1939).

Org. pol. stran 1924: AGR, ČSL.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ŽOS	ČNS	ČSD	KSČ
1929	93	53	31	5	1	0	0
1935	94	50	33	3	4	4	1

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 102; ČSL 61, ČNS 39, KSČ 5 hl. Spolek: Domovina (od 1922).

Obecná škola (od 1897, 1924 1 tř.).

3. Běloutín

Ves ve V části s. o., n. v. asi 300 m. Něm. Bölten. V l. 1938—1945 u landrátu Nový Jičín. Čet. stan. (1900, 1948 SNB).

Velká, dříve německá obec s českou menšinou. R. 1854: 1.165 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	162	1.285	—	—	—
1880	—	172	1.275	49	1.226	0
1900	1.890	179	1.288	24	1.260	4
1910	1.890	182	1.464	11	1.451	2
1921	1.890	186	1.400	158	1.238	4
1930	1.890	217	1.562	168	1.390	4
1950	1.890	243	1.275	—	—	—

Náb. 1930: kat. 1.543, ev. 11, čs. 3, j. 1, b. v. 4.

Vyspělá zemědělská obec s velkým katastrem. R. 1900: hosp. půda 1.836 ha (pole 1.269, louky 280, lesy 179, zahr. 54, pastv. 54); koně 168, skot 1.114, brav 637 ks. Dvůr Vs Hranice (126 ha) za 1. poz. ref. celý rozparcelován. Mlýny (1 — 1900, 2 — 1924, 1 — 1925). Výr. lihovin (1. od 1882, 2 — 1910). Výr. dřevoobráběcích strojů (1930, 1938). Družstva: chovatel. (od 1895, 1935), zeměd. (od 1896, 1924). Záložna (od 1887,

1935). Žel. zast., pošta (1900). Lékař (1900, 1935), zvěrolékař (1924, 1935).

Org. pol. stran 1924: DNP, DNS.

Volby	vol.	DNP	SdP	BdL	DNS	DCV	DSD
1929	854	266	—	209	195	94	44
1935	937	—	486	178	—	135	51
		AGR	ČNS	ČSL	ČSD	ČND	KSČ
1929		12	10	10	8	4	1
1935		23	23	14	16	5	0

Osvob. 7. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 514; KSČ 318, ČSL 72, ČNS 62, ČSD 60 hl. Spolky: has. (od 1881); kat. (od 1888); pěv. (od 1895); BdD (od 1897); SchV (od 1910); DKV, hud. (od 1920); řemesl. (od 1921); včelař., DTV, zeměd. (od 1922); NJ (od 1930); nezaměstnaných (od 1932).

Něm. obecná škola (1848, 1900 3 tř.), čes. menšinová (od 1921); živnost. pokrač. škola (1921). Kat. fara s kostelem sv. Jiří. Pam.: farní kostel (1754, s ren. věží).

4. Boňkov

Ves v Z části s. o., n. v. asi 400 m. Něm. Punkendorf, čes. do 1880 též Ponkov. Asi od 1869 do 1923 částí Kyžlířova, od 1949 částí Olšovec. V l. 1938—1945 u landrátu Mor. Beroun.

Velmi malá, dříve čistě německá obec. R. 1854: počet obyv. u Kyžlířova.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1930	123	24	110	0	110	0

Náb. 1930: kat. 110.

Zemědělská horská obec s malým katastrem. R. 1900 (dobytek včetně Kyžlířova): hosp. půda 117 ha (pole 65, lesy 29, louky 11, pastv. 8, zahr. 4); koně 48, skot 390, ovce 160, brav 156 ks. Mlýny (2 — 1900, 1 — 1924, 1 — 1935). Pila (1924, 1935).

Od r. 1935 ovládla pol. život v obci SdP.

Volby	vol.	BdL	DNP	SdP	DSD
1929	63	28	23	—	10
1935	57	0	—	51	3

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: viz Olšovec. Spolky: BdD (1911); DKV (od 1927).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř., 1945 zan.).

5. Boškov

Ves v SZ části s. o., n. v. asi 550 m. Něm. Poschkau, čes. do 1880 Božkov. Asi od 1869 do 1923 osadou B. obec Heřmánky. V l. 1938-1945 u landrátu Mor. Beroun.

Malá, dříve německá obec. R. 1854 (včetně Padesáti Lánů a Heřmánky): 1.087 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	93	784	0	771	13
1900	1.350	100	741	40	701	0
1921	1.350	101	577	10	560	7
1930	902	84	396	12	382	2
1950	901	65	205	—	—	—

Náb. 1930: kat. 396.

Zemědělská horská obec se značnou rozlohou lesů. R. 1900 (dobytek spolu s Heřmánkami): hosp. půda 884 ha (lesy 421, pole 356, louky 98, pastv. 7, zahr. 2); koně 55, skot 390, brav 227, ovce 6 ks. Sklárna (viz Heřmánky). Mlýn (1911), pila (1924). Výr. cement. zb. (1924).

Nejsilnější pol. strany: BdL, od 1935 SdP.

Volby	vol.	BdL	DNP	SdP	DNS	DSD	DCV	ČSD	AGR
1929	234	153	42	—	16	13	8	2	0
1935	263	67	—	156	—	32	0	3	3

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 60; KSČ 35, ČSD 19, ČNS 3, ČSL 3 hl. Spolky: has. (od 1899); BdD (od 1902); DKV (od 1921); vzděl. (1924).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.).

6. Černotín

Ves v J části s. o., n. v. asi 260 m. Něm. Czernotin, 1939 Tschernotin. Středně velká, čistě česká obec. R. 1854: 500 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	70	474	—	—	—
1880	—	75	532	531	1	0
1900	548	83	562	562	0	0
1910	556	84	592	585	5	2
1921	556	87	576	571	2	3
1930	556	91	563	562	1	0
1950	554	113	527	—	—	—

Náb. 1930: kat. 537, ev. 10, čs. 10, b. v. 6.

Zemědělská obec s významnou vápenkou. R. 1900: hosp. půda 506 ha (pole 357, pastv. 72, louky 53, lesy 13, zahr. 11); koně 80, skot 356, brav 128 ks. Pálení vápna (od 1850); vápenka od 1872 (1910 maj. J. Schindler,

120—150 zam.), 1948. Mlýn s pilou (od 1868, 1939)). Družstva: pro výr. vápna [1884—1895], chovatel. (od 1900, 1930), vodní (od 1900). Záložna (od 1888, 1939). Žel. zast. [1900], stan. [1924], pošta [1900].

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR, ČNS.

Volby	vol.	ČSL	ČSD	AGR	ČNS	ŽOS	KSČ	ČND
1929	305	112	88	85	10	8	2	0
1935	313	107	61	87	13	8	32	5

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 366; ČSL 152, KSČ 137, ČNS 60, ČSD 16 hl. Spolky: čten., hosp., kat. (od 1883); NJ (od 1885); has. (od 1892); agr. dorost, hosp. besídka (od 1911); včelař. (od 1912); Sokol (od 1919); lučebních děl. (od 1929).

Obecná škola (1848, 1900 2 tř.). Kat. fara (od 1880) s kostelem sv. Cyrila a Metoděje (1883). Pam.: kruhová vápenka (1872).

7. Dolní Těšice

Ves v J části s. o., n. v. asi 330 m. Něm. Unter Tieschitz. Asi do 1880 osadou Horních Těšic; před 1854 D. T. samostatnou obcí u p. o. Holešov. Velmi malá, čistě česká obec.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	21	125	125	—	—
1900	255	21	119	114	0	5
1921	255	21	119	119	0	0
1930	255	21	107	107	0	0
1950	255	22	94	—	—	—

Náb. 1900: kat. 118, ev. 1; 1930: kat. 106, ev. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 246 ha (pole 146, lesy 36, louky 29, pastv. 26, zahr. 9); koně 34, skot 92, brav 81 ks. Stavitel (1939).

V obci soupeřily: ČSL a AGR.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČNS
1929	65	35	29	0
1935	70	35	28	3

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 60; ČSL 42, ČNS 10, KSČ 4, ČSD 3 hl. Spolky: hosp. besídka (od 1909); Domovina (od 1923); has. (od 1943).

8. Drahotuše

Město v Z části s. o., n. v. asi 250 m. Něm. Drahotusch. Částí D. osada Rybáře (před 1918 Rybář). Čet. stan. (1921, 1948 SNB).

Velmi malé, české městečko. Ve 20. letech větší počet přísl. čs. církve. R. 1854: 1.282 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	209	1.322	—	—	—
1880	—	221	1.332	1.361	19	2
1900	1.002	228	1.542	1.520	14	8
1910	1.003	251	1.690	1.658	31	1
1921	1.002	266	1.665	1.595	32	38
1930	1.002	307	1.825	1.742	39	44
1950	997	394	1.837	—	—	—

Náb. 1930: kat. 1.356, čs. 379 (1921: 486), ev. 22, žid. 5, j. 9, b. v. 54.

Zemědělská a středisková obec. R. 1900: hosp. půda 939 ha (pole 728, lesy 67, louky 58, pastv. 50, zahr. 36); koně 78, skot 421, brav 257 ks. Mlýn (od 1874, 1949 n. p. Čs. mlýny). Výr.: cement. zb. (od 1924, 1948), košíkářského zb. (1935, 1948). Knihtiskárna (od 1912, 1925 zan.). Živnost. společenstva (2 — 1911, 1 — 1930). Hosp. družstvo (1924). Záložny (1. od 1870, 2 — 1924, 1 — 1948). Žel. zast. (1900), stan. (od 1909), pošta (1900). Zvěrolékař (1900, 1939), lékař (1939). Chudobinec (od 1886).

Org. pol. stran 1924: ČSD, ČSL, ČNS, AGR, ŽOS, ČND, KSČ.

Volby	vol.	ČSD	ČSL	ČNS	AGR	ŽOS	HES	ČND	KSČ	BdL
1929	915	257	252	124	94	88	32	24	22	10
1935	1.025	281	248	139	155	114	—	36	41	0

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 1.359; ČNS 444, KSČ 329, ČSD 297, ČSL 285 hl. Spolky: čten. (od 1864); měšt. beseda (od 1873); has. (od 1882); ŮMŠ (od 1893); Sokol (od 1904); okrašl. (od 1906); NJ (od 1909); Omladina (od 1910); žel. zam., DTJ, studujících (od 1920); Orel, Lid. domu (od 1921); kat. zeměd., všeodb. (od 1923); hud., Domovina (od 1924); ryb. (od 1925); mládež ČNS (od 1927); mládež čs. církve (od 1929); včelař. (od 1932).

Obecná škola (1848, 1900 4 tř.), měšt. škola (od 1922, 1947), živnost. pokrač. škola (od 1922), lidová škola hosp. (od 1923). Kat. fara s kostelem sv. Vavřince (v l. 1912—1939 sídlo děkanátu Lipníku n. B.). Čs. církve (1923, 1927 sbor). Kino (1933). Pam.: Far. kostel (1784), kaple (bar.), dva domy na náměstí (empír), kříž (1745). Lit.: Žůrek K.: Drahotuše — město, Hranice 1936.

9. Dub

Ves ve V části s. o., n. v. asi 280 m. Něm. Daub. V l. 1938—1945 u landrátu Nový Jičín.

Malá, dříve německá obec se silnou českou menšinou. R. 1854: počet obyv. u Heřmanic.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	27	185	19	166	0
1900	73	29	202	1	201	0
1921	73	29	187	27	159	1
1930	73	30	234	53	174	7
1950	73	30	160	—	—	—

Náb. 1900: kat. 201, ev. 1; 1930: kat. 225, čs. 3, ev. 2, žid. 1, j. 1, b. v. 2.
Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 264 ha (pole 186, louky 50, pastv. 13, zahr. 8, lesy 7); koně 44, skot 219, brav 119, ovce 1 ks.
Org. pol. strany 1924: DNP.

Volby	vol.	DNP	SdP	DSD	DSD	DNS	BdL	KSČ
1929	109	62	—	31	6	5	0	0
1935	104	—	68	18	2	—	9	3

Osvob. 7. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 59; KSČ 32, ČSL 23, ČNS 4 hl. Spolky: has. (od 1900); BdD (od 1904); DKV (od 1927).
Obecná škola (od 1897, 1924 1 tř.).

10. Heřmanice

Ves ve V části s. o., n. v. asi 330 m. Něm. Hermitz, čes. 1960 Heřmanice u Polomí. V l. 1938—1945 u landrátu Nový Jičín.

Malá, dříve německá obec se silnou českou menšinou. R. 1854 (včetně Dubu a Kozích Louček): 568 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	41	240	41	199	0
1900	396	42	247	88	158	1
1921	396	42	273	106	166	1
1930	396	45	350	164	185	1
1950	396	53	244	—	—	—

Náb. 1930: kat. 333, ev. 9, čs. 5, j. 1, b. v. 2.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 385 ha (pole 274, louky 53, lesy 28, pastv. 19, zahr. 11); koně 43, skot 227, brav 133, ovce 17 ks. Záložna (1930, 1935).

Nejsilnější pol. strany: DCV, od 1935 SdP, z českých ČSL.

Volby	vol.	DCV	SdP	ČSL	AGR	BdL	DNP
1929	159	51	—	30	26	21	16
1935	193	34	69	44	15	1	—
		ČNS	DNS	ČND	ŽOS	KSČ	
1929		9	5	0	0	0	
1935		16	—	5	5	1	

Osvob. 7. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 110; ČSL 62, KSČ 24, ČSD 13, ČNS 11 hl. Spolky BdD (od 1900); NJ (od 1919); DKV (od 1920).

Něm. obecná škola (1848, 1900 1 tř.), čes. menšinová obecná škola (od 1919), čes. menš. měšť. škola (od 1926, po Mnichovu 1938 přeložena do Hustopečí n. Bečvou).

11. Heřmánky

Ves v SZ části s. o., n. v. asi 545 m. Něm. Hermsdorf; čes. do 1918 též Heřmanice. Do 1923 osadou Boškova. V l. 1938—1945 u landrátu Mor. Beroun. Zanikla 1949.

Velmi malá, dříve německá obec.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1930	448	25	120	6	110	4

Náb. 1930: kat. 120.

Zemědělská horská obec s velkou rozlohou lesů a se sklárnou. R. 1900: hosp. půda 441 ha (lesy 372, louky 36, pole 29, pastv. 3, zahr. 1); dobytek viz Boškov. Mlýn (1900, 1924). Lesní revír Vs Potštát (1865). Sklárna (od 1821, 1908 zan.).

Obec ovládala BdL, od 1935 SdP.

Volby	vol.	BdL	SdP	DNP	KSČ
1929	61	48	—	7	0
1935	68	4	58	—	1

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: uvedeno u Potštátu. Spolky: BdD (od 1907); DKV (od 1927).

Obecná škola (exp. od 1883, 1910 zan.). Pam.: základy budovy staré sklárny.

12. Hluzov

Ves ve středu s. o., n. v. asi 280 m. Něm. Hleis; čes. do 1918 Hlusov, Hlúsov, Hlúzov.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 244 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	44	267	267	0	0
1900	279	45	298	298	0	0
1921	279	53	345	344	1	0
1930	279	54	293	293	0	0
1950	279	56	255	—	—	—

Náb. 1900: kat. 292, ev. 6; 1930: kat. 293.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 270 ha (pole 214, louky 21, pastv. 14, lesy 12, zahr. 9); koně 26, skot 213, brav 68 ks.

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČSD	KSČ	ČNS
1929	172	110	44	11	3	1
1935	180	106	45	15	5	7

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 182; ČSL 144, KSČ 24, ČSD 9, ČNS 3 hl. Spolky: has (od 1892); Omladina (od 1910); NJ (od 1912); Orel (od 1922); Otčina (od 1924); Domovina (od 1932).

13. Horní Těšice

Ves v J části s. o., n. v. asi 340 m. Něm. Ober Tieschitz. Před 1854 u p. o. Holešov; před 1880 osadou H. T. obec Dolní Těšice.

Velmi malá, čistě česká obec. R. 1854 (včetně Dolních Těšic): 303 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	23	138	138	0	0
1900	322	26	149	149	0	0
1921	322	28	138	138	0	0
1930	322	29	152	152	0	0
1950	322	30	130	—	—	—

Náb. 1930: kat. 149, ev. 3.

Čistě zemědělská obec, na katastru hodně lesů. R. 1900: hosp. půda 315 ha (lesy 131, pole 125, louky 30, pastv. 21, zahr. 8); koně 21, skot 89, brav 52 ks.

Nejsilnější pol. strana: AGR.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ČSD
1929	85	50	34	0
1935	90	48	35	5

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 82; ČSL 34, ČNS 30, KSČ 18 hl. Pam.: kaple (1875).

14. Hrabůvka

Ves v Z části s. o., n. v. asi 340 m. Něm. Hrabuwka, 1939 Hainbuchen. Malá, česká obec. R. 1854 (včetně Lhotky): 312 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	32	187	187	0	0
1900	306	37	205	203	0	2
1921	306	54	397	350	1	46
1930	306	64	498	442	4	52
1950	306	71	354	—	—	—

Náb. 1930: kat. 373, čs. 72 (1921: 35), ev. 11, b. v. 42.

Zemědělská obec s významnými kamenolomy, značná část katastru pokryta lesy. R. 1900: hosp. půda 300 ha (lesy 162, pole 103, louky 20, pastv. 11, zahr. 4); koně 27, skot 578, brav 252, ovce 2 ks. Lomy v maj. (částečně v nájmu) fy Geisler a Srna; od 1900 (1908 200, 1915 400 zam.,

1924 a. s., 1935 též výr. umělého kamene, 1938 též výr. cement. zb.), největší podnik svého druhu v p. o., 1948 n. p. Severomor. prům. kamenný. Mlýn (1911). Výr. krycí lepenky (1925). Vodní druž. (1911).

Org. pol. stran 1924: ČSD, AGR, KSČ.

Volby	vol.	ČSD	AGR	ČND	ČSL	ŽOS	ČNS	KSČ
1929	210	106	73	16	10	5	0	0
1935	248	113	79	32	16	4	3	1

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 233; KSČ 108, ČSL 46, ČNS 40, ČSD 29 hl. Spolky: kat. (od 1911); NJ (od 1912); odb.: kamenoděl. (od 1913); kovoděl. (od 1920); MVS (od 1924); DTJ (od 1923).

Obecná škola (od 1897 exp., od 1901 1 tř.). Pam.: zvonice (lid. arch., poč. 19. stol.).

15. Hustopeče nad Bečvou

Městys ve V části s. o., na pravém břehu ramene Bečvy, n. v. 273 m. Něm. Hustopetsch, 1939 Hustopetsch an der Betschwa; čes. 1869 a 1880 Hustopeč, do 1918 Hustopeče. Čet. stan. (1900, 1948 SNB).

Velká, česká obec. R. 1854 (včetně Milotic nad Bečvou): 1.172 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	175	982	—	—	—
1880	—	174	1.091	1.076	9	6
1900	1.114	176	1.162	1.143	16	3
1910	1.114	177	1.123	1.109	9	5
1921	1.113	175	1.033	1.005	7	21
1930	1.114	192	1.146	1.104	23	19
1950	1.113	222	1.067	—	—	—

Náb. 1930: kat. 1.063, ev. 65 (1921: 17), čs. 1, j. 6, b. v. 11.

Zemědělská vyspělá obec s místním průmyslem a se sídlem velkostatků. R. 1900: hosp. půda 1.065 ha (pole 663, louky 170, pastv. 112, lesy 104, zahr. 16); koně 60, skot 578, brav 152, ovce 2 ks. Vs Hustopeče, maj. hr. Baillou, 1900 600 ha, z toho 393 polí (dva dvory v parcelách pronajaty), 147 ha lesů (1 revír); za 1. poz. ref. propuštěno 423 ze záboru a 177 ha přiděleno drobným nabyvatelům; r. 1945 konfiskován. V H. dvůr Vs (440ha), z toho za 1. poz. ref. propuštěno vlastníku 308 ha jako zbytkový statek a 132 ha rozparcelováno.

Tkalcovna vlny (od 1887) změněna r. 1925 na přádelnu (maj. B. König, 1925 30 zam.), 1948 zan. Pivovar Vs (po 1900 zan.). Mlýny (2 — 1900, 1 — 1935, 1 — 1939). Pila a tov. na nábytek A. Vrtílek (od 1920, 1930 32 zam., 1949 n. p. Mor. slez. pily); další pily (2 — 1911, 1 — 1930, 1 — 1939). Zpracování dřeva fa Bezkyd (od 1917, 1930). Výr.: houní (3 — 1911, 3 — 1930), cement. zb. (1911, 1935). Záložny (1. od 1878, 2 — 1900, 2 — 1939). Družstva: chovatel. (od 1900), hosp. (od 1901), kutací (1924). Žel. stan., pošta (1900), lékař (1900), zvěrolékař (1939).

Org. pol. stran 1924: ČSL, ČNS, AGR, ŽOS, AGK, KSČ.

Volby	vol.	ČSL	ČNS	AGR	ČSD	ŽOS	ČND	KSČ
1929	625	293	96	89	78	58	2	1
1935	682	306	82	113	22	66	7	77

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 718; ČSL 358, KSČ 179, ČNS 151, ČSD 29 hl. Spolky: čten. pěv., řemesl. (od 1869); čten. (od 1882); has., kat. (od 1884); Sokol (od 1898); MŠ, obč. beseda (od 1901); okrašl. (od 1909); Orel (od 1920); DTJ, Domovina (od 1923); Otčina, ryb. (od 1924); včelař. (od 1930); SK (od 1933); kat. zeměd. (od 1936); agr. zam. (od 1937).

Obecná škola (1848, 1900 4 tř.), měšť. škola (1939), živnost. škola (1921). Kat. fara s kostelem Povýšení sv. Kříže. Kino (od 1929).

Pam.: zámek s parkem (ren.); far. kostel (got. jádro, ren. portál) s ohradní zdí a se 14 sochami (1752—1758); sochy sv. Floriána (bar.). Jana Nep. Na hřbitově hrob kmotra K. Havlíčka-Borovského V. Kerauše Rodák: Julius Volek Choráz (1888—1928), učitel, redaktor a politik KSČ. Lit.: Pivoda O.: Hustopeče nad Bečvou 1349—1952, H. n. B. 1952. Týž: Hustopeče nad Bečvou, Přerov 1971. Týž: Julius Volek Choráz, učitel, revolucionář, komunista, Přerov 1971.

16. Jindřichov

Ves v S části s. o., n. v. asi 420 m. Něm. Heinrichswald.

Středně velká, česká obec, s německou menšinou. R. 1854: 691 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	77	632	—	—	—
1880	—	83	650	434	216	0
1900	1.645	90	631	597	34	0
1910	1.645	91	632	632	0	0
1921	1.645	96	652	630	21	1
1930	1.645	111	627	595	32	0
1950	1.645	111	528	—	—	—

Náb. 1930: kat. 614, čs. 13.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 1.507 ha (pole 872, lesy 448, louky 153, pastv. 11, zahr. 23); koně 93, skot 679, brav 283, ovce 5 ks. Mlýny (3 — 1900, z toho 2 větrné, 3 — 1939), pila (1911, 1939). Záložna (1900, 1939).

R. 1921 vyhnali obyv. aprovizační komisi i s vojenskou asistencí.

Org. pol. stran 1924: AGR, ČSL.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ŽOS	ČSD	ČNS	KSČ
1929	322	146	138	30	5	1	0
1935	359	172	129	31	5	16	2

J. byl 10. 10. 1938 okupován něm. armádou, 22. 11. 1938 propuštěn ze záboru. Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 342; ČSL 201, ČNS 89, KSČ 42,

ČSD 7 hl. Spolky: kat. (od 1891); has. (od 1906); NJ (od 1910); Omladina (od 1928); Domovina (od 1933).

Obecná škola (1848, 1900 2 tř.). Kat. fara s kostelem Nanebevzetí P. Marie. Pam.: farní kostel (1802), socha Jana Nep. (1802).

17. Kelč

Město v J části s. o., n. v. asi 340 m. Něm. Keltsch, Asi do 1918 rozlišována osada Posvátno. Před 1854 u p. o. Holešov, od 1949 u p. o. Valašské Meziříčí. Čet. stan. (1900, 1948 SNB).

Malé, čistě české město. R. 1854: 2.459 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	618	2.414	—	—	—
1880	—	411	2.670	2.636	30	4
1900	1.305	421	2.449	2.444	3	2
1910	1.305	423	2.432	2.420	6	6
1921	1.305	424	2.224	2.217	2	5
1930	1.305	425	2.189	2.180	2	7
1950	1.305	465	1.953	—	—	—

Náb. 1900: kat. 2.428, žid. 16, ev. 5; 1930: kat. 2.105, čs. 38, ev. 21, žid. 8, j. 3, b. v. 14.

Středisková obec se sídlem významného velkostatku a vyspělým zemědělstvím. R. 1900: hosp. půda 1. 236 ha (pole 1.011, louky 118, zahr. 53, pastv. 33, lesy 21); koně 112, skot 666, brav 448 ks. Vs Kelč, maj. arcibiskupství olomoucké; r. 1900 6.304 ha, z toho 4.539 ha lesů (6 dvorů, 5 revírů), 3 pily a mlýn; r. 1921 5.982 ha (5 revírů, 6 dvorů, z toho 3 ve vlastní režii), pila, mlýn; za 1. poz. ref. rozparcelováno 2.276 ha (z toho 187 ha zbytkové statky), 3.706 ha (z toho velká většina lesů) propuštěny se 2 zámky a pilou vlastníku ze záboru; 1948 zestátněn. V K. správa Vs, dvůr (255 ha, za 1. poz. ref. rozparcelován) a zámek.

Mlýn (od 1852, 1918 s elektrárnou, 1920 20 zam.), 1946 n. p. Severomoravské mlýny; další mlýn (1900, 1939). Parní pekárna (1900, 1948 družst.). Výr.: lihovin (1911, 1939), sodové vody (1911), sýra (1930). Pila (1911, 1948), výr. nábytku (1910). Výr.: cement. zb. (1 — 1924, 2 — 1930, 1 — 1935), cihel (1924). Stavitel (1935). Specifická výroba dýmek (od 1830, 12 — 1900, 4 — 1939). Živnost. společenstva (2 — 1911, 3 — 1930, 4 — 1939). Družstva: lnářské (od 1904), hosp. (od 1917, 1939), řeznické porážky (1924, 1939). Spořitelna (od 1907, 1939). Záložny (1. od 1872, 2 — 1900, 4 — 1911, 2 — 1930, 1 — 1939). Autodoprava (1935). Pošta (1900). Lékaři (2 — 1900, 1 — 1930, 1 — 1939), zvěrolékař (1924, 1939). Zapořizovací ústav (1900), zem. ústav pro duševně úchylné děti v zámku (od 1928 do 1951, pak zvláštní učňovská škola).

Org. pol. stran 1924: ČSL, ČNS, ŽOS, AGR, ČSD.

Volby	vol.	ČSL	ČNS	ŽOS	AGR	ČSD	HES	KSČ	ČND
1929	1.159	514	209	192	170	31	12	10	10
1935	1.168	488	147	242	167	69	—	36	9

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 1.342; ČSL 754, KSČ 284, ČNS 248, ČSD 46 hl. Spolky: čten. (od 1872); čten. přev. (od 1883); has. (od 1886); hosp. (od 1894); kat. (od 1897); Sokol, žen., včelař (od 1899), ÚMŠ (od 1910); Orel (od 1920); Domovina (od 1923); legionář. (1924); Selská jízda (od 1927); mládež ČNS (od 1928); kat. zeměd. od 1933; odb. staveb. děl. a kamenoděl. (od 1935).

Obecná škola (1848, 1900 5 tř.); měšť. škola chlap. (od 1901) a dív. (od 1904), živnost. pokrač. (od 1901), lidová hosp. (od 1924). Kat. děkanát a fara s kostelem sv. Petra a Pavla. Kino (od 1923). Pam.: zámek (ren.) s areálem parku; far. kostel (bar.); budova fary (bar.), kalvárie (bar.), dvě kaple (konec 19. a poč. 20. stol.); radnice (19. stol.), rodný dům brí Křičků s pamětní deskou (památník). Rodáci: Jaroslav Křička (1882—1969), hudební skladatel; Petr Křička (1884—1949), básník; Pavla Křičková, spisovatelka (1886—1972). Časopis: Zprávy peněžní, obchodní, zemědělské a živnostenské (1921). Lit.: Kelč za války, K. 1930. Kotek K.: Ústav pro mládež duševně úchylnou v Kelči na Moravě, Brno 1928. Očenašek J.: Historie starobylého města Kelče, K. 1948.

18. Klokočí

Ves v Z části s. o., n. v. asi 280 m. Něm. Klogsdorf. Malá, čistě česká obec. R. 1854: 233 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	38	218	218	0	0
1900	370	38	244	236	0	8
1921	370	39	247	243	0	4
1930	370	47	268	264	0	0
1950	370	54	236	—	—	—

Náb. 1930: kat. 213, čs. 49 (1921: 56), ev. 1, b. v. 5.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 354 ha (pole 290, louky 46, pastv. 10, zahr. 8); koně 37, skot 220, brav 45 ks. Dvůr Vs Hranice (79 ha) za 1. poz. ref. rozparcelován.

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR.

Vol.	vol.	ČSL	AGR	ČSD	ŽOS	ČNS	KSČ
1929	138	54	53	24	4	1	0
1935	144	48	56	30	4	3	2

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 169; ČSD 58, ČSL 57, ČNS 28, KSČ 25 hl. Spolky: kat. zeměd., Domovina (od 1923); agr. dorost (1924); has. (od 1943).

Obecná škola (od 1911, 1924 1 tř.). Pam.: kříž (1813).

19. Kovářov

Ves v SZ části s. o., stavebně souvisí s Potštátem, n. v. asi 540 m. Něm. Schmiedsau. V l. 1938—1945 u landrátu Mor. Beroun.

Malá, dříve čistě německá obec. R. 1854: 405 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	64	436	0	435	1
1900	957	64	428	0	428	0
1921	957	64	364	3	360	1
1930	957	61	356	3	353	0
1950	957	53	167	—	—	—

Náb. 1930: kat. 356.

Čistě zemědělská horská obec. R. 1900: hosp. půda 938 ha (pole 550, lesy 188, louky 155, pastv. 44, zahr. 1); koně 45, skot 428, brav 271, ovce 85 ks. Lesní revír Vs Potštát (1900). Tírna lnu (před 1938, 1948).

Org. pol. strany 1924: BdL.

Volby	vol.	BdL	DNS	SdP	DSD	DCV
1929	195	186	4	—	2	0
1935	195	61	—	130	2	2

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 91; KSČ 47, ČSL 28, ČNS 10, ČSD 6 hl. Spolky: BdD (od 1904); has. (1911); DKV (od 1928).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.). R. 1866 celá obec vyhořela.

20. Kozí Loučky

Ves ve V části s. o., n. v. asi 350 m. Něm. Litschel. V l. 1938—1945 u landrátu Nový Jičín.

Velmi malá, dříve německá obec s českou menšinou. R. 1854: počet obyv. u Heřmanic.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	27	161	20	141	0
1900	365	27	167	43	124	0
1921	365	28	150	33	117	0
1930	365	29	159	46	113	0
1950	365	30	135	—	—	—

Náb. 1930: kat. 157, ev. 2.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 356 ha (pole 220, lesy 78, louky 31, pastv. 19, zahr. 8); koně 39, skot 184, brav 83, ovce 1 ks. Mlýn (1911).

Org. pol. stran 1924: BdL.

Volby	vol.	BdL	DNP	SdP	AGR	ČSL	DCV	DSD
1929	93	35	31	—	14	4	3	2
1935	98	40	—	27	10	3	10	5

Osvob. 7. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 41; ČSL 17, KSČ 12, ČNS 11, ČSD 1 hl. Spolky: BdD (od 1910); zeměd. (od 1922).

Obecná škola (exp. od 1909, 1924 1 tř.).

21. Kunčice

Ves ve středu s. o., n. v. asi 300 m. Něm. Kunzendorf. V l. 1938—1945 u landrátu Mor. Beroun.

Malá, dříve německá obec. R. 1854: 419 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	63	362	27	354	1
1900	497	64	370	11	359	0
1921	497	65	348	10	337	1
1930	497	69	352	13	337	2
1950	497	69	321	—	—	—

Náb. 1930: kat. 350, ev. 2.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 477 ha (pole 390, louky 48, lesy 16, zahr. 15, pastv. 8); koně 64, skot 368, brav 179, ovce 5 ks.

Org. pol. strany 1924: BdL; 1935 SdP.

Volby	vol.	DNP	DNS	SdP	BdL	DCV	KSČ	AGR
1929	206	107	39	—	5	2	2	1
1935	232	—	—	171	0	54	0	3

Osvob. 7. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 119; ČSD 46, KSČ 29, ČSL 27, ČNS 17 hl. Spolky: has. (od 1899); BdD (od 1902); zeměd. (od 1922); DKV (od 1927).

Obecná škola (od 1873, 1900 1 tř.).

22. Kyžlířov

Ves v SZ části s. o., n. v. asi 550 m. Něm. Gaisdorf; čes. do 1918 Kyslířov, též Kyliřov. Do 1923 osadou K. obec Boňkov. V l. 1938—1945 u landrátu Mor. Beroun.

Malá, dříve německá obec, od 20. let s českou menšinou. R. 1854 (včetně Boňkova): 394 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	71	458	1	457	0
1900	1.064	77	481	0	481	0
1921	1.064	77	441	2	436	3
1930	941	58	325	22	299	4
1950	941	62	158	—	—	—

Náb. 1930: kat. 325.

Čistě zemědělská horská obec. R. 1900: hosp. půda 920 ha (pole 532,

lesy 210, louky 118, pastv. 54, zahr. 6); dobytek viz Boňkov. Mlýny (2 — 1900, 3 — 1911, 1 — 1935), pily (3 — 1911, 1 — 1924, 1 — 1935). Záložna (1911, 1935).

Org. pol. strany 1924: BdL.

Volby	vol.	BdL	DCV	SdP	DSD	DNP	KSČ
1929	184	151	15	—	7	7	2
1935	193	7	0	182	4	—	0

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 53; KSČ 27, ČSL 22, ČNS 3, ČSD 1 hl. Spolky: BdD (od 1902); DKV (od 1928); zeměd. (od 1927).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.). Pam.: zřícenina hradu Pustý zámek (pův. tvrz ze 14. stol.), kaple (bar. s got. Madonou).

23. Lhotka

Ves ve středu s. o., n. v. asi 305 m. Něm. Lhotka, 1939 Elhotten, čes. od 1960 Lhotka u Hranic. V r. 1960 sloučeny obce Velká — Lhotka u Hranic, později Lhotka osadou Velké.

Velmi malá, česká obec. R. 1854: počet obyv. u Hrabůvky.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	16	82	79	3	0
1900	149	16	73	73	0	0
1921	149	15	84	79	3	2
1930	149	15	135	127	4	4
1950	149	23	92	—	—	—

Náb. 1900: kat. 72, ev. 1; 1930: kat 121, čs. 12, ev. 2.

Zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 142 ha (pole 68, lesy 52, pastv. 9, louky 8, zahr. 5); koně 15, skot 71, brav 29 ks. Pila (od 1890, s výr. dřevěných zátek, 1930). Kamenolom (1911).

Org. pol. strany 1924: AGR.

Volby	vol.	AGR	ČSD	ČSL
1929	44	30	11	3
1935	42	40	1	0

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 58; ČNS 29, ČSL 14, KSČ 11, ČSD 3 hl.

Pam.: lid. arch (zvonička, 19. stol.), archeologické naleziště (slovanské hradisko).

24. Lindava

Ves v S části s. o., n. v. asi 550 m. Něm. Lindenau; čes. od 1949 Lipná. V l. 1938—1945 u landrátu Nový Jičín.

Malá, dříve německá obec. R. 1854: 324 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	812	54	351	9	339	3
1900	812	55	379	0	379	0
1921	812	56	342	13	329	0
1930	812	61	346	16	328	2
1950	812	59	180	—	—	—

Náb. 1930: kat. 344, j. 2.

Čistě zemědělská horská obec. R. 1900: hosp. půda 795 ha (pole 484, lesy 146, louky 106, pastv. 56, zahr. 3); koně 26, skot 382, brav 149 ks. Mlýn (1900, 1935, větrný). Lom (1935).

Org. pol. stran 1924: BdL, DNP.

Volby	vol.	BdL	DCV	DNP	SdP	ČNS	AGR	SdW
1929	192	166	19	4	—	2	0	—
1935	197	8	3	—	170	0	7	5

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 57; KSČ 26, ČNS 20, ČSL 10, ČSD 1 hl. Spolky: BdD (od 1902); DKV (od 1927); NJ (od 1935); zeměd. (od 1936).

Obecná škola něm. (1848, 1900 1 tř.), čes. menšinová (od 1935, soukr.). Pam.: fil. kostel sv. Jana Křtitele (lid. stavba, poč. 18. stol.) s got. plastikou Anny Samotřetí (15. stol.).

25. Luboměř

Ves v S části s. o., n. v. asi 570 m. Něm. Laudmer. Částí L. osada Heltínov (něm. Scherzdorf). V l. 1938—1945 u landrátu Nový Jičín, od 1949 u p. o. Vítkov.

Středně velká, česká obec. R. 1854: počet obyv. u Spálova.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	144	727	—	—	—
1880	—	124	699	695	4	0
1900	767	128	681	666	15	0
1910	767	131	637	634	3	0
1921	764	133	619	598	15	6
1930	764	139	622	611	11	0
1950	764	139	463	—	—	—

Náb. 1930: kat. 617, ev. 1, b. v. 4.

Čistě zemědělská horská obec. R. 1900: hosp. půda 735 ha (pole 420, lesy 157, louky 92, pastv. 58, zahr. 8); koně 16, skot 445, brav 224 ks. Větrný mlýn (1900, 1935).

V obci soupeřily: ČSL a AGR.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČSD	ŽOS	ČNS	DSD	ČND
1929	337	146	94	71	16	3	3	3
1935	367	132	141	69	16	4	1	0

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 326; ČSL 172, ČNS 82, ČSD 40, KSČ 31 hl. Spolky: has. (od 1896); NJ (od 1910); Domovina (od 1932); Orel (od 1936).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.). Pam.: fil. kostel sv. Vavřince (1777). Časopis: Rodina, škola — národ (1906—1910, vydáván v L. a ve Spálově).

26. Lučice

Ves ve V části s. o., n. v. asi 320 m. Něm. Lutschitz, čes. 1890 též Lučiště. V l. 1938—1945 u landrátu Nový Jičín.

Malá, dříve německá obec. R. 1854: 219 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	33	191	4	187	0
1900	346	31	202	0	202	0
1921	346	34	205	1	203	1
1930	346	36	206	4	202	0
1950	345	37	182	—	—	—

Náb. 1930: kat. 205, ev. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 335 ha (pole 271, louky 36, lesy 12, pastv. 10, zahr. 6); koně 31, skot 218, brav 91 ks.

Org. pol. stran 1924: DNP, BdL.

Volby	vol.	DNP	SdP	DCV	DSD
1929	124	119	—	3	1
1935	126	—	114	1	11

Osvob. 7. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 69; KSČ 32, ČSL 24, ČNS 7, ČSD 6 hl. Spolky: BdD (od 1906); zeměd. (od 1925); DKV (od 1927).

Obecná škola (1924 1 tř.).

27. Malá Lhota

Ves v J části s. o., n. v. asi 360 m. Něm. Klein Lhota; čes. od 1949 Lhota u Kelče. Asi do 1880 u p. o. Holešov, od 1949 u p. o. Valašské Meziříčí.

Velmi malá, čistě česká obec. R. 1854: 121 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	33	237	237	0	0
1900	296	37	221	221	0	0
1921	296	38	200	200	0	0
1930	296	39	197	197	0	0
1950	296	44	188	—	—	—

Náb. 1930: kat. 187, čs. 9, ev. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 281 ha (pole 218, pastv. 34, louky 13, zahr. 9, lesy 7); koně 25, skot 118, brav 91 ks.

Org. pol. strany 1924: AGR.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ČSN
1929	110	86	16	7
1935	124	102	21	0

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 129; ČSL 57, ČNS 47, ČSD 20, KSČ 5 hl.

28. Malhotice

Ves v J části s. o., n. v. asi 300 m. Něm. Malhotitz. Před r. 1869 u p. o. Holešov.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 363 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	91	497	492	5	0
1900	767	89	473	465	6	2
1921	767	86	455	451	0	4
1930	767	91	476	472	2	2
1950	767	96	420	—	—	—

Náb. 1930: kat. 447, ev. 27, b. v. 2.

Čistě zemědělská obec se sídlem malého velkostatku. R. 1900: hosp. půda 746 ha (pole 561, lesy 120, pastv. 57, louky 53, zahr. 15); koně 68, skot 315, brav 295 ks. Vs s jediným dvorem v M., maj. svob. pán Bojakovsky; 1900 celkem 294 ha; za 1. poz. ref. z 281 ha rozparcelováno 80 ha, zbytek ponechán vlastníku (dvůr v M.). Pivovar a palírna Vs (koncem 19. stol. zan.). Větrný mlýn (1900, 1924).

Org. pol. strany 1924: ČSL.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČSD	ŽOS	ČNS
1929	267	136	96	28	4	3
1935	290	157	104	25	2	1

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 278; ČSL 167, ČNS 56, KSČ 36, ČSD 16 hl. Spolky: has. (od 1891); čten. (od 1905); Omladina (od 1909); kat. (od 1912); NJ (od 1913); Orel (od 1921); Domovina, kat. zeměd. (od 1923).

Obecná škola (od 1857, 1900 1 tř.). Pam.: fil. kostel (1914), dřevěná boží muka (lid. práce z 18. stol., ojedinělá v ČSSR), boží muka ve vsi (lid. práce z poč. 19. stol.), socha Jana Nep. (1816).

29. Milenov

Ves v Z části s. o., n. v. asi 290 m. Něm. Millenau; čes. 1869 Milnov.

Středně velká, čistě česká obec. R. 1854: 492 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	84	432	—	—	—
1880	—	69	443	443	0	0
1900	622	84	483	483	0	0
1910	622	90	524	524	0	0
1921	622	91	520	515	1	4
1930	622	104	564	558	4	2
1950	622	119	521	—	—	—

Náb. 1930: kat. 528, čs. 25 (1921: 54), ev. 2, b. v. 9.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 601 ha (pole 413, lesy 82, louky 55, pastv. 38, zahr. 13); koně 70, skot 378, brav 228 ks. Kameno-lom (1935, 1939). Mlékařské družstvo (od 1902).

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR, KAD.

Volby	vol.	ČSL	ČSD	AGR	HES	ČNS	ŽOS	ČND
1929	293	106	82	78	18	12	10	0
1935	322	121	88	94	—	4	10	4

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 385; ČSL 160, ČSD 137, KSČ 47, ČNS 41 hl. Spolky: čten. (od 1893); has. (od 1909); NJ (od 1910); DTJ, Orel (od 1922); kat. zeměd., včelař. (od 1923); Sokol (1924).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.).

30. Milotice nad Bečvou

Ves ve V části s. o., na pravém břehu ramene Bečvy, n. v. asi 260 m. Něm. Milotitz, 1939 Milotitz an der Betschwa; čes. do 1918 Milotice. Do 1858 součástí Hustopečí n. B.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: počet obyv. u Hustopečí n. B.

Rok	s. o. Hranice	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	57	326	326	0	0
1900	453	57	367	362	5	0
1921	453	67	416	414	1	1
1930	453	77	472	469	3	0
1950	453	85	368	—	—	—

Náb. 1930: kat. 450, čs. 9, ev. 7, žid. 1, j. 1, b. v. 4.

Vyspělá zemědělská obec s místním průmyslem. R. 1900: hosp. půda 423 ha (pole 230, pastv. 93, lesy 64, louky 23, zahr. 13); koně 45, skot 260, brav 144 ks. Tov. kočárů, vozů a hosp. strojů brí Jamborové (od 1908, 1915 30—40 zam., 1948). Tov. na hosp. stroje družstva Hospodář (od 1904, 1938 40—45 zam., 1948 n. p. Agrostroj). Lihovar (od 1906, po 1. svět. válce zan.). Mlýn s pilou (1848, 1939). Knihtiskárna (1930, 1939). Chovatel. družstvo (od 1899). Konzum (1930). Žel. stan., pošta (od 1904).

Org. pol. stran 1924: AGR, ČSL.

Volby	vol.	AGR	ČNS	ČSL	ČSD	ŽOS	ČND	KSČ
1929	242	97	70	57	7	6	2	1
1935	278	94	86	70	18	14	4	12

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 292; ČSL 105, ČNS 90, KSČ 86, ČSD 9 hl. Spolky: čten. (od 1882); has. (od 1885); MŠ (od 1909); včelař. (od 1919); Sokol, Domovina (od 1923); kat. zeměd. (od 1924); Otčina (od 1925); mládež ČNS (od 1935); chovatel. (od 1936).

Obecná škola (od 1875, 1900 1 tř.). Časopisy: Milotický hospodář (1909, 1939). Praktický rádce (1903—1941). Noviny z Milotic (1927—1935).

31. Nejdek

Ves ve V části s. o., n. v. asi 330 m. Něm. Neudek; čes. do 1918 Nýdek. V l. 1938—1945 u landrátu Nový Jičín.

Malá, dříve německá obec s českou menšinou. R. 1854: 332 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	45	293	27	266	0
1900	617	45	290	0	290	0
1921	616	50	328	37	290	1
1930	616	51	316	26	290	0
1950	616	49	325	—	—	—

Náb. 1930: kat. 315, ev. 1.

Čistě zemědělská obec se značnou rozlohou lesů. R. 1900: hosp. půda 603 ha (lesy 295, pole 237, louky 36, pastv. 23, zahr. 12); koně 36, skot 266, brav 133 ks. Mlýny (2 — 1900, 1 — 1911, 1 — 1935); pila (1900, 1935). Kamenolom (1930, 1948).

Org. pol. stran 1924: BdL.

Volby	vol.	BdL	DCV	DNS	SdP	ČSL	DSD	ČSD
1929	159	59	22	19	—	2	2	0
1935	190	16	18	—	152	1	0	3

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 68; KSČ 43, ČSL 19, ČSD 6 hl. Spolky: has. (od 1895); studených lázní (od 1896); BdD (od 1901); zeměd. (od 1925); DKV (od 1927).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.). Pam.: fil. kostel sv. Urbana (1752).

32. Olšovec

Ves ve středu s. o., n. v. asi 310 m. Něm. Olspitz. Od 1949 částí O. obec Boňkov.

Malá, česká obec. R. 1854: 454 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	60	464	457	7	0
1900	707	64	481	481	0	0
1921	707	66	436	419	4	13
1930	707	71	483	459	15	9
1950	830	105	441	—	—	—

Náb. 1900: kat. 400, ev. 1; 1930: kat. 476, ev. 2, čs. 2, b. v. 3.

Zemědělská obec s břidlicovými lomy. R. 1900: hosp. půda 683 ha (pole 349, lesy 241, louky 52, pastv. 30, zahr. 11); koně 69, skot 307, brav 140 ks. Lesní revír Vs Hranice (1911). Lomy (3 — 1911, 2 — 1924, 1 — 1930, 1 — 1948). Mlýn 1900, 1924; pila (1911, 1948). Výr. cement. zb. (1924, 1930). Zemská donucovací pracovna (před 1938, 1946).

Org. pol. stran 1924: AGR, ČSL, ČSD, KSČ.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ČSD	KSČ	ŽOS	ČNS
1929	251	99	64	31	24	17	11
1935	257	119	51	29	36	12	9

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 277; ČSL 131, KSČ 85, ČNS 43, ČSD 17 hl. Spolky: has. (od 1892); NJ (od 1912); odb. kamenoděl. (od 1923); kamenoděl MVS (od 1926); Domovina (od 1932); agr. zam. (od 1935); odb. Rudých odborů (od 1937).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.). Pam.: zvonice (bar.), kaple (bar.), býv. rychta (18. stol.).

33. Opatovice

Ves v J části s. o., n. v. asi 300 m. Něm. Opatowitz.

Středně velká, čistě česká obec. R. 1854 (včetně Valšovic): 606 obyv.

Rok	pul. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	82	607	—	—	—
1880	—	93	595	595	0	0
1900	798	95	546	546	0	0
1910	798	100	630	630	0	0
1921	798	103	637	637	0	0
1930	798	114	658	653	0	5
1950	798	139	665	—	—	—

Náb. 1930: kat. 657, ev. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 780 ha (pole 463, lesy 226, louky 42, pastv. 42, zahr. 7); koně 71, skot 299, brav 253, ovce 3 ks. Dvůr (106 ha; za 1. poz. ref. rozparcelován) a lesní revír Vs Hranice (1924). Mlýn (1911, 1930). Záložna (1930, 1939).

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR.

Volby	vol.	ČSL	ČSD	AGR	ŽOS	ČND	KSČ
1929	359	202	81	58	9	3	2
1935	395	191	117	72	6	4	4

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 434; ČSL 210, KSČ 142, ČSD 46, ČNS 36 hl. Spolky: čten. [od 1869]; has. [od 1889]; čten. přev. [od 1896]; Orel [od 1921]; Domovina, kat. zeměd. [od 1923]; Sokol [1924]; Lid. domu [od 1925]; DTJ [od 1933]; agr. zam. [od 1935].

Obecná škola [od 1870, 1900 2 tř.]. Pam.: socha Jana Nep. [1733]. R. 1871 vyhořela téměř celá obec.

34. Padesát Lánů

Ves v SZ části s. o., n. v. asi 500 m; stavebně souvisí s Potštátem. Něm. Fünfzighuben. Částí P. L. osada Michalov (Michelsbrunn), od 1949 Padesát Lánů místní částí Potštátu. V l. 1938—1945 u landrátu Mor. Beroun.

Malá, dříve německá obec, od 30. let s českou menšinou.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	39	261	0	261	0
1900	530	42	280	5	275	0
1921	530	44	204	9	194	1
1930	530	45	236	28	208	0

Náb. 1930: kat. 235, b. v. 1.

Čistě zemědělská horská obec. R. 1900: hosp. půda 515 ha (lesy 230, pole 214, louky 55, pastv. 14, zahr. 2); koně 14, skot 185, brav 89, ovce 66 ks. Mlýny (2 — 1911, 1 — 1924). Pila (1911, 1924).

Nejsilnější pol. strana: BdL.

Volby	vol.	BdL	DSD	DCV	DNP	SdP	ŽOS	KSČ	AGR	DNS	SdW
1929	116	66	23	16	6	—	3	2	2	2	—
1935	125	45	29	4	—	36	0	2	2	—	5

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 39; KSČ 19, ČSD 12, ČNS 5, ČSL 3 hl. Spolek BdD [od 1902].

35. Paršovice

Ves v J části s. o., n. v. asi 330 m. Něm. Parschowitz. Částí P. osada Valšovice [od 1949 samostatná obec].

Středně velká, česká obec. R. 1854: 381 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	67	407	—	—	—
1880	—	79	456	456	0	0
1900	1.652	84	482	479	3	0
1910	1.652	88	517	514	2	1
1921	1.652	93	511	510	0	1
1930	1.652	104	549	547	2	0
1950	1.652	90	336	—	—	—

Valšovice 1950: plocha u Paršovic, domy 33, obyv. 152.

Náb. 1900: kat. 479, ev. 3; 1930: kat. 535, čs. 3, ev. 2, b. v. 9.

Čistě zemědělská obec s velkou rozlohou lesů. R. 1900: hosp. půda 1.637 ha (lesy 1.248, pole 309, pastv. 43, louky 26, zahr. 11); koně 72, skot 264, brav 247 ks. Lesní revír Vs Hranice (1900). Větrný mlýn [1924]. Záložna [1924, 1939]. Pošta [1900].

Org. pol. strany 1924: ČSL.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČSD	ČNS	ŽOS	HLS	KSČ
1929	290	137	98	33	9	6	5	1
1935	317	119	129	51	6	10	—	2

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 345; ČSL 129, KSČ 98, ČNS 69, ČSD 48 hl. Spolky: kat. [od 1902]; NJ [od 1909]; včelař. [od 1913]; Sokol [od 1920]; Orel [od 1921]; Domovina, kat. zeměd. [od 1923].

Obecná škola [1848, 1900 1 tř.]. Kat. fara s kostelem sv. Markéty. Pam.: farní kostel [1826, emp.], socha Jana Nep. (konec 18. stol.).

36. Partutovice

Ves v S části s. o., n. v. asi 530 m. Něm. Bartelsdorf; čes. Bartolovice [1869 a 1880], Bartultovice [1890].

Malá, česká obec. R. 1854: 479 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	78	458	451	7	0
1900	1.006	85	500	492	7	1
1921	1.006	88	504	493	11	0
1930	1.005	94	484	470	14	0
1950	1.006	102	406	—	—	—

Náb. 1930: kat. 482, ev. 2.

Čistě zemědělská horská obec. R. 1900: hosp. půda 984 ha (pole 583, lesy 208, louky 116, pastv. 66, zahr. 11); koně 42, skot 430, brav 154, ovce 59 ks. Větrné mlýny (3 — 1900, 2 — 1911, 1 — 1939). Záložna [1930, 1939].

Nejsilnější pol. strany: ČSL a AGR; org. KSČ [1928].

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČNS	KSČ	ŽOS	BdL	ČSD	NOF
1929	258	149	58	31	9	4	3	2	1
1935	255	118	104	19	2	2	0	4	4

P. byly 10. 10. 1938 okupovány něm. armádou, 22. 11. 1938 propuštěny ze záboru. Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 277; ČSL 192, ČNS 45, KSČ 31, ČSD 7 hl. Spolky: Omladina [od 1921]; kat. [od 1928]; malozeměd. [od 1929]; Domovina [od 1932]; Orel [od 1936].

Obecná škola [1848, 1900 1 tř.]. Kat. fara s kostelem sv. Mikuláše. Pam.: farní kostel [1789], socha Jana Nep. [1802], větrný mlýn (konec 18. stol.).

37. Polom

Ves ve V části s. o., n. v. asi 280 m. Něm. Pohl. V l. 1938—1945 u landrátu Nový Jičín.

Středně velká, dříve německá obec se silnou českou menšinou. R. 1854: 579 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	91	577	—	—	—
1880	—	82	652	40	607	5
1900	823	79	635	77	555	3
1910	823	79	649	19	623	7
1921	823	81	686	121	547	18
1930	823	92	717	168	534	15
1950	823	101	553	—	—	—

Náb. 1900: kat. 634, ev. 1; 1930: kat. 683, ev. 14, čs. 7, b. v. 13.

Zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 800 ha (pole 575, louky 132, pastv. 34, lesy 32, zahr. 27); koně 81, skot 525, brav 310, ovce 2 ks. Mlýn (1911, 1939). Cihelna (1924, 1946). Výr. cement. zb. (1930, 1939), kovo-
vého zb. (1935). Zeměd. družstvo. Žel. stan., pošta (1900).

Org. pol. stran 1924: DNP, BdL.

Volby	vol.	DNP	DNS	SdP	DCV	ČNS	DSD
1929	351	133	89	—	36	24	20
1935	388	—	—	382	33	28	7
		BdL	AGR	ČSD	ČND	ČSL	KSČ
1929		14	11	10	5	4	1
1935		4	12	9	6	4	1

Osvob. 7. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 217; KSČ 110, ČSL 52, ČNS 34, ČSD 21 hl. Spolky: has. (od 1885); BdD (od 1897); DKV (od 1921); zeměd., NJ (od 1922); odb. org. (od 1933).

Obecná škola něm. (1848, 1900 2 tř.), čes. menšinová (od 1922).

38. Poruba

Ves ve V části s. o., n. v. asi 280 m. Něm. Poruba, 1939 Hau.

Malá, česká obec. R. 1854: 241 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	51	279	274	0	5
1900	412	54	282	281	0	1
1921	412	51	259	258	1	0
1930	412	54	276	271	5	0
1950	412	63	248	—	—	—

Náb. 1930: kat. 276.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 395 ha (pole 289, lesy 42, louky 32, pastv. 19, zahr. 13); koně 21, skot 227, brav 160 ks. Mlýn (1900, 1939). Dvůr Vs Hostašovice (p. o. Nový Jičín) za 1. poz. ref. celý rozparcelován (112 ha).

Nejsilnější pol. stranou byla ČSL.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ŽOS	HES	KSČ
1929	167	130	23	3	3	1
1935	169	104	63	1	—	0

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 171; ČSL 139, KSČ 18, ČNS 5, ČSD 4 hl. Spolky: Otčina (od 1923); has. (od 1927); Orel (od 1932); malozeměd., agr. zam. (od 1937).

Pam.: větrný mlýn (pol. 19. stol.).

39. Potštát

Město v SZ části s. o., n. v. asi 498 m. Něm. Bodstadt; čes. Podstát (1869, 1880), Podštát (před 1918, 1930). Asi do 1869 rozlišovány samostatné obce Horní předměstí a Dolní předměstí. Od 1949 částmi P. obec Padesát Lánů a osada Michalov. V l. 1938—1945 u landrátu Mor. Beroun. Čet. stan. (1900, 1948 SNB).

Malé, dříve německé město s českou menšinou. R. 1854: 1.407 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	203	1.560	—	—	—
1880	—	214	1.454	1	1.448	5
1900	719	214	1.518	74	1.443	1
1910	719	217	1.322	29	1.288	5
1921	719	215	1.219	53	1.126	40
1930	719	233	1.227	71	1.141	15
1950	1.248	240	679	—	—	—

Náb. 1900: kat. 1.505, žid. 13; 1930: kat. 1.210, čs. 5, ev. 4, žid. 4, b. v. 4.

Středisková obec s významnou továrnou na hedvábné zboží a sídlem velkostatku. Tov. na hedvábné zboží (od 1860 fa Flemisch, 1881 fa Déri, 1920 500 zam., 1925 fa Schefter, po 1931 zan.). Pivovar a palírna Vs zan. koncem 19. stol. Cihelna Vs (1900, 1935). Pila Vs (1921, 1935). Mlýny (2 — 1900, 3 — 1930, 3 — 1935, 1 s elektrárnou). Vodárna (1930, 1948). Stavitel (1935). Výr.: sodové vody (1911, 1935), zeměd. strojů (1915, 1925), cement zb. (1924, 1935), likérů (1924)). Živnost. společenstva (2 — 1911, 2 — 1935).

R. 1900: hosp. půda 103 ha (pole 88, louky 9, lesy 3, zahr. 3); koně 56, skot 307, brav 151 ks. Vs Potštát, maj. hr. Desfours-Walderode, r. 1900 2.041 ha, z toho 1.826 ha lesů (2 dvory, 5 revírů), pivovar s palírnou (mimo provoz) a cihelna; r. 1921 2.034 ha (2 dvory, 5 revírů), pila a cihelna; za 1. poz. ref. rozparcelováno jen 28 ha, 2.006 ha se zámkem, pilou a cihelnou v P. propuštěno vlastníku ze záboru; 1945 Vs konfiskován

V P. ústřední správa Vs, lesní úřad, dvůr (121 ha, za 1. poz. ref. rozparcelováno 28 ha, 93 ha propuštěno vlastníkovi) a průmyslové podniky.

Družstva: mlékařské (1910, 1935), zeměd. (1924). Konzum (od 1897, 1935). Spořitelna (od 1907, 1935), záložna (od 1869, 1935). Pošta (1900). Lékaři (1 — 1900, 2 — 1924, 1 — 1935), zvěrolékaři (2 — 1930, 1 — 1935), chudobinec (1911).

Ve druhé pol. 19. stol. děl. hnutí v tov. na hedvábí (1883, 1890, 1894 stávkový), 1891 slaven 1. máj (poprvé na celém p. o.), 1895 org. DSD.

Org. pol. stran 1924: KSČ, DGP.

Volby	vol.	DSD	DCV	BdL	DNS	DNP	SdP	KSČ	ČSL	ČSD
1929	661	308	120	115	46	38	—	14	7	1
1935	760	222	18	13	—	—	456	18	4	10

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946 (s Heřmánkami): vol. 252; KSČ 124, ČSD 64, ČNS 53, ČSL 29 hl.

Spolky: nemoc. podpůrný (od 1864); has. (od 1880); učitel. (od 1883); SchV (od 1884); BdD, pěv. (od 1887); zeměd. les. (od 1894); děl. ČSD (od 1895); odb. textil. děl. (od 1901); TV (od 1911); DKV, SK (od 1920); ATUS, prolet. bezvěrců, NJ (od 1927); mládež DNS (od 1931).

Obecná škola něm. (1848, 1900 4 tř.), čes. menšinová (od 1928); měšť. škola chlap. (od 1903), čes. menšinová škola měšť. (od 1937, po Mnichovu 1938 přeložena do Stříteže n. L.), živnost. pokrač. škola (1900, 1935). Kat. fara s kostelem sv. Bartoloměje. Kino (1933).

Pam.: zámek (jádro ren., upraven emp.) s areálem parku a hosp. budovou (poč. 18. stol.); far. kostel (1500), hřbitovní kostel (před 1658), hodinová věž (ren., úprava 18. stol.), sousoší na náměstí (1747), morový sloup (1713, socha sv. Floriána (1766), hrobky rodiny Desfours-Walderode; 6 domů na náměstí (kolem 1700), tvořících jednotnou zástavbu. V P. působil na měšť. škole v l. 1926—27 významný komunista-učitel Ludvík Hahn. Lit.: F. Gajdica: Potštát, P. 1965. I. Krška: Dějiny Potštátu (rotaprint), P. 1962. R. 1866 vyhořelo celé město.

40. Radíkov

Ves v Z části s. o., n. v. asi 510 m. Něm. Radelsdorf.

Malá, česká obec. R. 1854: 268 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	46	267	244	23	0
1900	705	50	267	261	6	0
1921	705	49	248	233	8	7
1930	705	49	251	248	3	0
1950	705	54	175	—	—	—

Náb. 1930: kat. 251.

Čistě zemědělská horská obec. R. 1900: hosp. půda 691 ha (pole 316, lesy 287, louky 46, pastv. 38, zahr. 4); koně 25, skot 216, brav 69 ks. Lesní revír Vs Hranice (1900). Mlýn (1911).

Org. pol. strany 1924: AGR.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ČSD	ČNS	BdL	ČND
1929	153	142	10	1	0	0	0
1935	153	139	1	4	3	3	0

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 126; ČNS 75, KSČ 30, ČSL 19, ČSD 2 hl. Spolky: NJ (od 1910); has. (od 1914).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.). Pam.: pomník padlým v 1. svět. válce (1924), letohrádek Kunzov (pseudogot., 1908).

41. Rakov

Ves v J části s. o., n. v. asi 325 m. Něm. Rakow, 1939 Rakau.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 347 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	68	414	414	0	0
1900	493	72	409	409	0	0
1921	494	81	452	451	1	0
1930	494	84	471	468	0	3
1950	494	93	417	—	—	—

Náb. 1930: kat. 469, ev. 2.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 479 ha (pole 385, pastv. 50, louky 38, zahr. 6); koně 64, skot 234, brav 394 ks. Větrný mlýn (1900, 1924). Záložna (1900, 1924). Družstva: chovatel., pro pojištění dobytka (1911), hosp. (1935).

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČSD	ŽOS	KSČ	ČND
1929	219	108	76	15	13	3	3
1935	240	74	144	7	10	2	0

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 263; ČSL 91, ČNS 71, KSČ 51, ČSD 50 hl. Spolky: has. (od 1893); čten. hosp. (od 1898); Omladina (od 1912); Domovina (od 1923); Sokol, Orel (1924).

Obecná škola (od 1882, 1924 1 tř.).

42. Rouské

Ves v J části s. o., n. v. asi 365 m. Něm. Rausko, 1939 Rauske; čes. do 1918 Rousko. Asi do 1880 u p. o. Holešov.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 389 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	53	357	357	0	0
1900	530	57	353	353	0	0
1921	530	57	366	366	0	0
1930	530	65	337	337	0	0
1950	530	65	329	—	—	—

Náb. 1930: kat. 330, čs. 4, ev. 3.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 515 ha (pole 362, lesy 93, louky 29, pastv. 22, zahr. 9); koně 38, skot 191, brav 137 ks. Dvůr Vs Kelč (84 ha), za 1. poz. ref. celý rozparcelován.

Org. pol. strany 1924: AGR.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ČNS	ŽOS	ČSD
1929	189	100	82	4	3	0
1935	203	117	76	3	4	3

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 215; ČSL 125, KSČ 39, ČNS 38, ČSD 13 hl. Spolky: čten., hosp. (od 1909); NJ (od 1912); Domovina (od 1923); agr. dorost (1924); Otčina (od 1924); agr. zam. (od 1935).

Obecná škola (od 1886, 1924 1 tř.). Pam.: boží muka (17. stol.), socha Jana Nep. (1781).

43. Skalička

Ves v J. části s. o., n. v. asi 270 m. Něm. Skaliczka, 1939 Skalitschka. Malá, čistě česká obec. R. 1854: 507 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	76	427	417	4	6
1900	421	71	420	420	0	0
1921	415	72	456	456	0	0
1930	416	82	421	418	3	0
1950	415	86	443	—	—	—

Náb. 1930: kat. 409, čs. 9, ev. 2, j. 1.

Zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 393 ha (pole 287, pastv. 43, lesy 23, louky 21, zahr. 19); koně 32, skot 211, brav 212 ks. Vs olomouckého arcibiskupství ve S. byl r. 1857 sloučen s Vs Kelč. Dvůr Vs Kelč (160 ha) za 1. poz. ref. rozparcelován. Pivovar Vs zan. v 19. stol. Větrný mlýn (1900, 1939). Stavitel (1930). Lesní družstvo (1935). Léčebný ústav pro epileptické děti (od 1925, 1939).

Org. pol. stran 1924: AGR, ČSL.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ČSD	ŽOS	ČNS	KSČ
1929	226	123	73	13	8	7	0
1935	253	155	72	13	2	9	1

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 283; ČSL 104, KSČ 78, ČNS 62, ČSD 39 hl. Spolky: has. (od 1893); Omladina (od 1909); hosp., NJ (od 1912); Orel (od 1923); Domovina (1924); Sokol (od 1924); Otčina (od 1927); agr. zam. (od 1935).

Obecná škola (1848, 1900 2 tř.). Pam.: zvonička (17. stol.), socha Jana Nep. (1716), větrný mlýn (přelom 18. a 19. stol.), zámček (novogot.).

44. Slavič

Ves v Z části s. o., n. v. asi 255 m. Něm. Slawitsch.

Malá, česká obec. R. 1854: 364 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	63	387	383	4	0
1900	526	62	394	394	0	0
1921	526	64	341	329	0	12
1930	529	82	441	433	7	1
1950	529	97	360	—	—	—

Náb. 1900: kat. 393, ev. 1; 1930: kat. 382, čs. 48, ev. 9, j. 1, b. v. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 492 ha (pole 387, louky 58, pastv. 37, zahr. 8, lesy 2); koně 56, skot 301, brav 203, ovce 2 ks. Dvůr Vs Hranice (232 ha); za 1. poz. ref. rozparcelováno 207 ha, 25 vráceno vlastníku.

Nejsilnější pol. strana: AGR.

Volby	vol.	AGR	ČSD	ČSL	ŽOS	HES	ČNS	ČND	KSČ
1929	227	102	51	45	13	5	4	3	1
1935	227	112	59	37	9	—	9	1	0

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 273; KSČ 110, ČSD 69, ČSL 54, ČNS 37 hl. Spolky: NJ (od 1911); agr. dorost (od 1913); Sokol (od 1920); Domovina (od 1923); Otčina (od 1925); has. (od 1930).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.). Pam.: tunel (1845), poslední hmotný doklad někdejší trasy dráhy.

45. Spálov

Městys v S části s. o., n. v. 549 m. Něm. Sponau. V l. 1938—1945 u landrátu Nový Jičín, od 1949 u p. o. Vítkov. Čet. stan. (1900, 1948 SNB).

Velká, česká obec, před r. 1918 s německou menšinou. R. 1854 (včetně Luboměře): 2.214 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	214	1.317	—	—	—
1880	—	226	1.291	1.183	108	0
1900	1.930	235	1.254	1.162	91	1
1910	1.930	235	1.292	1.239	49	4
1921	1.930	235	1.291	1.221	62	8
1930	1.930	263	1.282	1.222	47	13
1950	1.930	275	988	—	—	—

Náb. 1930: kat. 1.259, ev. 5, čs. 5, j. 1, b. v. 12.

Zemědělská horská obec s rozsáhlým katastrem a se sídlem velko-
statku. R. 1900: hosp. půda 1.871 ha (pole 845, lesy 723, louky 181, pastv.
109, zahr. 13); koně 62, skot 720, brav 207 ks. Vs S., do 1883 maj. bar.
Záviš, potom hr. Dubský, od 1885 ryt. Bauer, 1921 Chlumecký-Bauer;
1900 800 ha, z toho 114 ha zeměd. půdy (1 dvůr) a 622 ha lesů (1 revír);
1921 753 ha; za 1. poz. ref. rozděleno v drobných parcelách 20 ha, zbytek
733 ha propuštěn vlastníku ze záboru. V S. jediný dvůr a lesní revír.

Mlýny (2 — 1900, 3 — 1911, 3 — 1924, z toho 2 větrné, 1 — 1935).
Pily (1 — 1911, 3 — 1930, 1 — 1948). Výr.: lihovin (2 — 1911), prádla
(1911), sýra (1911), cihel a šindele (1924). Živnost. společenstvo (1911).
Záložny (1. od 1901, 2 — 1924, 1 — 1935). Konzum (1924). Pošta (1900).
Lékař (1900), obecní nemocnice a chudobinec (1900).

Org. pol. stran 1924: ČSL, ČNS, KSČ.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČSD	ŽOS	ČNS	KSČ	SaP
1929	696	278	115	98	73	53	48	—
1935	725	286	142	157	92	23	4	9

Po Mnichovu obec okupována. R. 1940 školní stávka proti poněmčení
školy, obnoveno vyučování v českém jazyce. Osvob. 7. 5. 1945, něm. obyv.
odsunuto. Volby 1946: vol. 661; ČSL 349, ČNS 110, KSČ 106, ČSD 94 hl.
Spolky: čten. (od 1869); has., hosp. (od 1896); okrašl. (od 1904); obč.
beseda (od 1907); NJ, Omladina (od 1910); včelař., Sokol (od 1914);
Orel (od 1922); Domovina (od 1923); Otčina, malozeměd. (od 1924);
dramatický ČSD (od 1937).

Obecná škola (1848, 1900 3 tř.), měšť. škola (1947). Kat. fara s koste-
lem sv. Jakuba Většího. Pam.: zámek (emp., po r. 1945 škola), far. kostel
(jádru 16. stol., přestavba bar.), kříž (1750), socha Jana Nep. (1723),
hraniční kámen (18. stol.). Časopis: Rodina — škola — národ (1906-1910,
vydáván v Luboměři a ve S.).

46. Středolesí

Ves v Z části s. o., n. v. 572 m. Něm. Mittelwald. V l. 1938-1945 u land-
rátu Mor. Beroun.

Malá, dříve německá obec. R. 1854: 359 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	54	386	5	381	0
1900	758	54	296	1	295	0
1921	758	52	264	7	277	0
1930	758	63	257	6	251	0
1950	758	51	135	—	—	—

Náb. 1930: kat. 257.

Čistě zemědělská horská obec. R. 1900: hosp. půda 745 ha (pole 403,
lesy 259, louky 53, pastv. 28, zahr. 2); koně 28, skot 256, brav 75 ks.
Mlýny (2 — 1911, 1 — 1924, 1 — 1930). Lesní revír Vs Hranice (1900).
Záložna (1911, 1935).

Nejsilnější pol. strana: BdL.

Volby	vol.	BdL	DCV	DNP	SaP	DSD	ČSL	KSČ
1929	156	100	22	20	—	7	3	2
1935	146	95	4	—	43	4	0	0

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 49; KSČ 40, ČSL
8, ČNS 1 hl. Spolky: BdD (1911); has. (1924).

Obecná škola (od 1883, 1924 1 tř.). Kat. fara s kostelem sv. Antonína
Pad. (1816—1817).

47. Střítež nad Ludinou

Ves v S části s. o., n. v. 340 m. Něm. Ohrens Dorf; čes. do 1938 Střítež.
Čet. stan (1924, 1948 SNB).

Středně velká, česká obec. R. 1854: 879 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	112	862	—	—	—
1890	—	118	890	774	25	1
1900	1.482	125	808	799	8	1
1910	1.482	132	834	833	0	1
1921	1.482	141	894	885	8	1
1930	1.482	162	875	861	10	4
1950	1.482	199	932	—	—	—

Náb. 1930: kat. 843, čs. 28, ev. 1, j. 1, b. v. 2.

Zemědělská obec s velkým katastrem. R. 1900: hosp. půda 1.449 ha
(pole 792, lesy 416, louky 122, pastv. 87, zahr. 32); koně 88, skot 640,
brav 219, ovce 15 ks. Lesní revír Vs Hranice (1900). Mlýny (3 — 1900,
2 — 1911, 1 — 1939), pila (1930, 1935). Kamenolom (1915, 1930). Výr.:
cement. zb. (1911, 1939), prádla (1911). Živnost. společenstvo (1911,
1939). Záložna (1924, 1939). Pošta (1900).

Org. pol. stran 1924: ČSL, ČNS, AGR, ŽOS.

Volby	vol.	ČSL	ČNS	AGR	ŽOS	ČSD	HES	KSČ
1929	502	286	104	74	19	8	6	2
1935	523	243	90	126	22	25	—	13

10. 10. 1938 obec okupována něm. armádou, 22. 11. 1938 propuštěna ze
záboru. Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 570; ČSL 311, KSČ 165, ČNS
67, ČSD 26 hl. Spolky: has. (od 1892); Omladina, NJ (od 1910); hosp.
(od 1911); včelař. (od 1913); Orel (od 1921); kat. (od 1927); Sokol, Li-
dového domu (od 1931); kat. zeměd. (od 1937).

Obecná škola (1848, 1900 2 tř.), měšť. škola (v r. 1938 po Mnichovu
přeložena z Potštátu, 1947). Kat. fara s kostelem sv. Matouše. Pam.:
far. kostel (1820), socha Jana Nep. (1773), 2 kříže (1755), pieta (lid.
umění); budova fary (1772), kamenný most (tzv. „Římský“). Lit.: Dobeš
Fr.: Kniha o Stříteži, Valašské Meziříčí 1946—1947.

48. Špičky

Ves ve V části s. o., n. v. asi 350 m. Něm. Speitsch.
Malá, čistě česká obec. R. 1854: 361 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	74	354	352	2	0
1900	705	71	379	379	0	0
1921	704	74	380	378	1	1
1939	704	80	429	425	3	1
1950	704	82	328	—	—	—

Náb. 1930: kat. 420, ev. 6, čs. 1, j. 1, b. v. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 668 ha (pole 438, lesy 88, pastv. 64, louky 62, zahr. 16); koně 77, skot 343, brav 190, ovce 6 ks. Mlýn s pilou (1911, 1939). Záložna (1924, 1930). Konzum (1930, 1939).

Org. pol. strany 1924: ČSL.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ŽOS	ČSD	ČNS	KSČ
1929	230	137	83	4	3	3	0
1935	226	127	95	1	2	0	1

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 239; ČSL 150, KSČ 47, ČNS 23, ČSD 18 hl. Spolky: has. (od 1896); Omladina (od 1908); kat. (od 1912); Orel, NJ (od 1921); Domovina, kat. zeměd., Otčina (od 1923).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.). Kat. fara s kostelem sv. Šimona a Judy. Pam.: far. kostel (s ren. náhrobky), smírčí kříž (16.—17. stol.).

49. Uhřínov

Ves v Z části s. o., n. v. asi 520 m. Něm. Ungersdorf.
Velmi malá, česká obec. R. 1854: 191 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	29	167	160	7	0
1900	338	30	172	123	49	0
1921	338	27	139	130	5	4
1939	338	28	149	134	9	6
1950	338	28	92	—	—	—

Náb. 1930: kat. 149.

Čistě zemědělská horská obec. R. 1900: hosp. půda 330 ha (pole 227, lesy 65, pastv. 18, louky 15, zahr. 5); koně 22, skot 157, brav 64 ks. Větrný mlýn (1911, 1939).

Nejsilnější pol. strana: AGR.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ČSD	ŽOS	ČNS	KSČ
1929	81	56	11	8	4	2	0
1935	79	51	1	1	0	24	1

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 67; ČNS 34, ČSL 24, KSČ 8, ČSD 1 hl. Spolky: NJ (od 1900); malozeměd. (od 1932); has. (od 1943).

Obecná škola (od 1882, 1924 1 tř.).

50. Ústí

Ves v J části s. o., n. v. asi 225 m. Něm. Austy, 1939 Munden. Částí Ú. osada Nové Sady (Novosady).

Středně velká, čistě česká obec. R. 1854: 447 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1889	—	80	428	—	—	—
1890	—	65	425	425	0	0
1900	335	72	442	442	0	0
1910	333	76	430	430	0	0
1921	333	78	464	464	0	0
1930	333	85	508	503	0	5
1950	333	101	491	—	—	—

Náb. 1900: kat. 441, ev. 1; 1930: kat. 498, čs. 5, ev. 2, j. 1, b. v. 2.

Zemědělská obec s výr. košíkářského zboží. R. 1900: hosp. půda 311 ha (pole 222, pastv. 45, lesy 18, louky a zahr. po 13); koně 43, skot 233, brav 96 ks. Pěstování košíkářské vrby. Továrna košíkářského zboží A. Maňas a B. Kmen (od 1864, 1930 25—75 zam., 1939). Mlýn s pilou (1911, jen mlýn 1935, 1939). Dobyččí pojišťovna (od 1897). Chovatel. družstvo (od 1900).

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČSD	HES	ŽOS	ČNS
1929	255	139	83	21	6	3	3
1935	283	144	94	14	—	6	4

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 328; ČSL 200, KSČ 86, ČNS 26, ČSD 16 hl. Spolky: has. (od 1895); čten. (od roku 1901); Omladina (od 1910); NJ, kat. (od 1912); Orel (od 1921); Domovina (od 1923); Sokol, Otčina (1924); agr. zam. (od 1935).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.). Archeologická pam.: Hradiště (patrně slovanské).

51. Velká

Ves ve středu s. o., n. v. asi 280 m. Něm. Welka, 1939 Welken. Od 1960 sloučeny obce Velká-Lhotka u Hranic (později Lhotka u Hranic částí Velké).

Středně velká, čistě česká obec. R. 1854: 432 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	65	430	—	—	—
1880	—	76	468	468	0	0
1900	576	81	483	474	9	0
1910	576	81	553	553	0	0
1921	576	84	541	528	9	4
1930	576	94	560	557	2	1
1950	576	117	572	—	—	—

Náb. 1930: kat. 549, ev. 7, čs. 1, b. v. 3.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 552 ha (pole 427, louky 78, pastv. 25, zahr. 16); koně 58, skot 320, brav 159, ovce 2 ks. Dvůr Vs Hranice (48 ha) za 1. poz. ref. rozparcelován. Mlýn s pilou (1900, 1939). Nejsilnější pol. strana: ČSL.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČNS	ČSD	ŽOS	HES	KSČ
1929	288	120	77	34	27	16	7	5
1935	332	121	116	39	34	9	—	10

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 393; ČSL 153, KSČ 97, ČNS 81, ČSD 60 hl. Spolky: has. (od 1893); čten. (od 1907); Sokol, Omladina (od 1920); Orel (od 1921); kat. zeměd. (od 1923); agr. zam. (od 1935).

Obecná škola (1848, 1900 2 tř.). Pam.: boží muka; památník obětem bojovníků za svobodu.

52. Vysoká

Ves ve V části s. o., n. v. asi 330 m. Něm. Wysoka, 1939 Wissoken. Malá, čistě česká obec. R. 1854: 241 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	42	249	249	0	0
1900	474	41	206	206	0	0
1921	474	43	238	238	0	0
1930	474	44	269	268	1	0
1950	474	49	234	—	—	—

Náb. 1930: kat. 267, ev. 2.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 460 ha (pole 295, lesy 94, louky 33, pastv. 33, zahr. 5); koně 43, skot 179, brav 67, ovce 3 ks. Mlýn (1911).

Org. pol. strany 1924: ČSL.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČNS	ČSD	HES	KSČ
1929	126	71	46	4	2	2	0
1935	147	75	53	14	3	—	1

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 144; ČSL 97, ČNS 29, KSČ 12, ČSD

6 hl. Spolky: Omladina (od 1910); kat. zeměd. (od 1923); NJ (od 1924); has. (od 1943).

Obecná škola (od 1945). Kaple sv. Anny je rozvodím Bečvy a Odry.

53. Zámrsky

Ves v J části s. o., n. v. asi 345 m. Něm. Zamrsk, 1939 Samersk; čes. 1869 Zámrsk.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 328 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	64	395	384	11	0
1900	802	67	444	442	0	2
1921	802	69	464	459	3	2
1930	802	74	476	475	1	0
1950	802	92	394	—	—	—

Náb. 1900: kat. 437, ev. 7; 1930: kat. 464, ev. 12.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 776 ha (pole 528, lesy 111, louky 70, pastv. 51, zahr. 16); koně 62, skot 396, brav 72 ks. Mlýny (1 — 1900, 2 — 1939). Družstva: hosp. a stavební (1924), lesní (1935). Dvůr Vs Kelč Kamenec (490 ha); za 1. poz. ref. 207 ha rozparcelováno drobným nabyvatelům, 28 ha odprodáno zemi Moravské, zbytkový statek (255 ha) prodán F. Chromcovi.

Po r. 1918 revoluční hnutí zeměd. děl. dvora Kamenec.

Org. pol. stran 1924: ČSL, KSČ.

Volby	vol.	ČSL	AGR	KSČ	ŽOS	ČNS	ČSD
1929	250	113	86	43	5	1	0
1935	275	118	121	21	3	7	5

Osvob. 7. 5. 1945. Volby 1946: vol. 278; ČSL 121, KSČ 112, ČNS 36, ČSD 5 hl. Spolky: obč. beseda (od 1891); has. (od 1898); NJ (od 1909); Omladina (od 1911); zeměd. děl. (od 1918); divad. (od 1919); Domovina (od 1923); kat. zeměd. (od 1924); Otčina (od 1927); agr. zam. (od 1935); malozeměd. (od 1937).

Obecná škola (1848 exp., od 1881 sam., 1900 1 tř.). Pam.: kaple (1867), památník padlých v 1. světové válce.

54. Zbrašov

Ves v J části s. o., n. v. asi 320 m. Něm. Zbraschau, 1939 Sbraschau. V r. 1960 změna názvu na Teplice nad Bečvou (dříve místní část Z., do 1928 jen Teplice).

Malá, česká obec. R. 1854: 221 obyv.

1. Lipník nad Bečvou

I.

Město v JV části s. o., na pravém břehu Bečvy, n. v. 246 m. Něm. Leipnik, čes. do 1918 Lipník. Částí L. osada Nové Dvory (Nová Ves, něm. Neu-hof)), do 80. let též židovská obec, jež se později osamostatnila, ale 1919 byla opět sloučena s městem.

Sídlo OS, OSV (do 1928), BÚ, okr. odd. kontroly finanční stráže (1900), technické finanční kontroly (1900), DKÚ (od 1920), čet. stan. (1900, 1945 SNB). Voj. posádka (po 1918 dělostřelecký pluk). Advokáti (3 — 1900, 7 — 1939), notář (1900, 1939).

Menší, české město s německou menšinou. R. 1854: 5.442 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	548	6.051	—	—	—
1880	—	598	6.387	4.365	1.972	90
1900	1.727	634	6.886	5.142	1.610	134
1910	1.727	674	6.928	4.598	2.241	89
1921	1.727	722	6.556	5.750	453	353
1930	1.727	868	7.530	6.537	740	253
1950	1.729	1.042	7.604	—	—	—

Z obyv. jiné národnosti bylo 1930 98 Židů a 25 Rusů. Náb. 1900: kat. 6.316, žid. 534 (1880: 773), ev. 36; 1930: kat. 6.399, čs. 618 (1921: 205), ev. 156, žid. 154, j. 53, b. v. 150.

II.

Hospodářský charakter L., původně spíše zemědělského a středisko-vého města, ovlivňovaného významným velkostatkem, se začal ve druhé polovině 19. stol. postupně měnit v souvislosti s růstem průmyslu, umožněným příznivou polohou a dopravním spojením.

Zpočátku se rozvíjel především průmysl potravinářský, ovlivněný zemědělským zázemím města, dále průmysl stavebních hmot, od počátku 20. stol. však byl význam těchto a dalších odvětví zatlačen bouřlivým rozvojem strojírenství, především firmy Wawerkovy. Značný význam nabyla v té době i továrna na zápalky, která se brzy po svém vzniku stala monopolní pro celou Moravu.

Nejvýznamnějším prům. odvětvím v L. bylo strojírenství, především zásluhou podniku F. Wawerky. Vznikl z pův. cihelny a výr. cement, zboží (od 1896), od 1909 zahájena výr. strojů, která za 1. svět. války převládla (1915 400, 1921 500, 1925 600 zam., 1930 tov. obráběcích strojů, slévárna, výr. cement. zb. a cihelna), 1945 Spojené továrny obráběcích strojů Praha, po r. 1948 n. p. TOS Kuřim (výr. cement. zb., zan. 1945, cihelna 1948).

Další strojírenské závody: Strojírna a slévárna brí Ordeltové (od 1902,

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	40	214	210	0	4
1900	375	39	219	217	2	0
1921	375	46	239	225	3	11
1930	375	56	287	282	0	5
1950	375	71	543	—	—	—

Náb. 1900: kat. 218, ev. 1; 1930: kat. 263, čs. 14 (1921: 41), ev. 5, j. 2, b. v. 3.

Obec s velkou rozlohou lesů, významnými lázněmi a světoznámými aragonitovými jeskyněmi. R. 1900: hosp. půda 367 ha (lesy 210, pole 127, pastv. 14, louky 9, zahr. 7); koně 28, skot 98, brav 69 ks. Kamenolom (1900, 1924). Výr. lihovin (1911). Hotely (2 — 1930, 1 — 1939), penziony (3 — 1935). Autodoprava (1935). Žel. zast. (1930), stan. Teplice n. B. (1935).

Železito-uhličitě lázně známé již v 16. stol., maj. Vs Hranice, po 1918 prodány okr. nemoc. pokladně M. Ostrava (1924 zřízeno sanatorium), po 1945 státní lázně kardiologické včetně léčebny pro děti (od 1948). Lékař (1 — 1935).

Org. pol. stran 1924: AGR, ČSL.

Volby	vol.	AGR	ČSD	ČSL	ČNS	ŽOS	ČND
1929	118	43	30	25	8	8	2
1935	165	47	65	23	22	8	0

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 321; ČSL 99, KSČ 98, ČNS 79, ČSD 44 hl. Spolky: has. (od 1895); NJ (od 1901); chovatel. (od 1919); Sokol (1924); okrašl. (od 1937).

Obecná škola (od 1852, 1900 1 tř.). Pam.: kaple sv. Peregrina (1775). Aragonitové jeskyně. V Teplicích n. B. se po r. 1945 často léčil Antonín Zápotocký. Lit.: Bartovský V.: Hranice — Lázně Teplice, Hranice 1924. Fröhlich A. — Fröhlichová M. — Indra B.: Hranice a Lázně Teplice n. B., Dolní Újezd 1936. Gres J.: Lázně Mor. Teplice a Hranice nad Bečvou, Teplice n. B. 1927. Zapletal F.: Hrad Svrčov a Lázně Teplice u Hranic, Přerov 1935.

1915 40—50 zam., výr. hosp. strojů, od 1922 a. s. Středomoravské ko-
vodělné záv. Olomouc (1930 160 zam.), 1948 připojeny k n. p. TOS. Tov.
na kočáry a vozy Ministr (od 1899, 1930 tov. vozů a karosérií, 1948).
Tov. pracích a ždímacích strojů Labuť (od 1919, 1930 25 zam., 1946 i výr.
dřevěného zb., 1948 jen výr. dřevěného zb.). Výr.: pump (od 1909, 1938);
kovového zboží (1910).

Rozvoj lipnického průmyslu výrazně ovlivnila tov. na zápalky: od 1908,
maj. Kupecká akciová sirkárna (1910 130 zam.), od 1912 a. s. Helios
(1915 200 zam.), od 1923 a. s. Solo, od 1938 Spolek pro chemickou a hut-
ní výrobu, 1946 n. p. Solo Sušice (1949—1958 sam. n. p. Solo L.). Další
chem. závody: tov. na mýdlo Vilímek (od 1879, 1910 30 zam., 1946); tov.
na umělou pryskyřici Juralit (od 1930, 1948 n. p., časté změny názvu, až
Mor. chemické závody n. p. Přerov); výr. kosmetických přípravků Jovi
(od 1927, 1949); tov. na kyslík Oxygen (1938, 1946 součást n. p. Solo);
tov. na výbušniny a kyslík Explosia (1944, 1946 n. p. Synthesia Semtín).

Potravinářství, původně nejvýznamnější prům. odvětví v L., počalo ve
20. stol. ustupovat do pozadí. Rolnický akciový cukrovar (od 1867) pře-
stal 1904 pracovat, stejně tak pivovary: měšťanský (za 1. svět. války)
a akciový (od 1886, zan. po 1920). Zanikly i oba mlýny (2 — 1911).
Menší závody: sladovna (od 1874, 1910 12 zam., 1930 Hanácká vývozní,
1939); lihovar (od 1891, 1910 20 zam., 1939). Další výr.: lihovin (2 —
1924, 1 — 1930, 2 — 1935), sodové vody (1 — 1915, 2 — 1930, 1 — 1935,
1 — 1948), ovocných nápojů (od 1903, po 1925 zan.); zpracování ovoce
(1924); tov. na cukrovinky (od 1920, 1930 30 zam., zan.).

Průmysl stavebních hmot a stavitelství. Vedle závodu Wawerkova další
cihelny a výr. cement. zb.: fa Barfus (od 1873, 1935 30 zam., 1939), fa
Gottfried (1911, 1930). Kamenolomy a vápenky Pachtovní a ekonomické
spol. Skalka (od 1910, 1915 100 zam., 1939); další lomy (3 — 1935, 1 —
1946). Stavitelé (1 — 1911, 2 — 1935, 2 — 1939); stavební podnikatelství
(1 — 1918, 1 — 1938).

Nejstarším závodem v L. byla tov. vlněného zboží (spojená do 1901
svýr. houněné obuvi) fy Žiak (od 1802, od 1911 a. s. Gerzabek, tov. vlně-
ného zboží, 1930 100 zam.), 1945 n. s., 1948 n. p. Karnola Krnov (od 1961
n. p. Kazeto); tov. houněné obuvi fy Žiak zan. po 1930. Další tov. houněné
obuvi fy Dostál (od 1905, 1924 60 zam., 1948); výr. textilního ozdobného
zboží (1910, 1918 a. s., 1925).

Ostatní průmysl a výr.: pila Schenk (od 1907, 1930 35 zam., 1939); pila
Vepřek (od 1925, 1930 60 zam., 1948 n. p. Moravskoslezské pily Šum-
perk); výr. nábytku (od 1931, 1935); výr. korkových zátek (1. od 1892,
2 — 1930, 2 — 1948). Plynárna (1910, 1946 n. p.), elektrárna (1924),
vodárna (1946). Knihtiskárny (2 — 1911, po 1948 sloučeny v n. p. Poly-
grafia). Výr. koženého zboží (1924).

Ve městě byl velký počet živnostníků a také živnostenských společen-
stev (9 — 1911, 10 — 1935, 9 — 1939).

Zemědělská výroba byla v L. rozhodujícím způsobem ovlivňována vel-
kým velkostatkem. Hospodářská půda v katastru L. r. 1900: 1.580 ha (po-
le 1.311, pastv. 97, louky 94, zahr. 65, lesy 13); koně 179, skot 592, brav
337, ovce 14 ks. Vs Lipník, maj. kn. Ditrichštejn, od 1858 kn. Hatzfeld-
-Wildenburgová, od 1909 hr. Althannová; r. 1867 připojen k ústřední
správě Vs v Lipníku n. B. i Vs Hranice týchž maj.; r. 1867 Vs Lipník

5.485 ha, r. 1900 celý Vs L.-Hranice 8.751 ha, z toho 6.294 ha lesů; r. 1921
jen Vs L. 5.541 ha, z toho 4.313 ha lesů (5 revírů, 7 dvorů — pronajaty),
sladovna a kamenolom; za 1. poz. ref. podrobeno z Vs L.—Hranice
8.721 ha půdy, z toho rozparcelováno 2.903 ha (z toho prodáno 64 jako
zbytkový statek, ostatní přiděleno drobným nabyvatelům), zestátněno
1.025 ha a 4.793 ha (z toho 4.499 ha lesů), propuštěno s vápenkou, cihel-
nou, sladovnou, lomem, pilou a zříceninou hradu Helfštýna vlastníku ze
záboru (lázně Teplice n. B. odprodány); z Vs Lipník n. B. (5.541 ha)
rozparcelováno 1.027 ha, zestátněno 1.018 ha a 3.496 propuštěno vlastní-
ku; Vs konfiskován r. 1945, n. s. po předání většiny lesů Čs. státním le-
sům a statkům omezena na 213 ha. V L. ústřední správa Vs a 2 dvory
(322 ha, za 1. poz. ref. rozparcelováno 175 ha, 146 ha propuštěno vlast-
níku). Další Vs města Lipníka (maj. 71 měšťanů a 213 předměšťanů),
r. 1921 990 ha (z toho 986 ha lesů), za 1. poz. ref. celý propuštěn ze zá-
boru.

Velkoobchody: dřívím (1930), olejem a tuky (1930), zemskými plodi-
nami (1939). Družstva: chovatel. (od 1899), hosp. (od 1917), stavební (od
1919), Zádruha, řezníků a uzenářů, obuvnické, výrobní a obchodní (1924);
konzum (od 1911). Spořitelna (1939). Záložny (1. od 1866, 2. od 1870,
3 — 1900, 4 — 1939). Hotely (3 — 1924, 3 — 1939). Vinárna (1911). Žel.
stan. (od 1842), pošta (1900). Lékaři (9 — 1900, 5 — 1911, 7 — 1930,
11 — 1939), zvěrolékaři (1 — 1900, 2 — 1911, 3 — 1935, 2 — 1939); vše-
obecná nemocnice (1900, 1939), zem. ústav pro hluchoněmé děti (1894
až 1950), sirotčinec (1924), OPM (od 1912).

III.

Politický život ve městě ovlivňovala dlouho národnostní otázka a boj
o ovládnutí města mezi českou většinou a početnou německou menšinou.
Česká buržoazie získala radnici až r. 1918. Koncem 19. stol. se začalo
prosazovat i dělnické hnutí, zvláště po založení dělnického spolku Svor-
nost (1897).

Org. pol. stran 1924: ČSD, ČSL, KSČ.

Volby	vol.	ČSD	ČSL	ŽOS	AGR	DNP	SdP	ČND	ČNS
1929	3.460	1.231	712	342	249	201	—	200	189
1935	3.895	1.180	903	431	360	—	208	262	266
		HES	ŽID	KSČ	BdL	NOF	DSD	DNS	DCV
1929		101	92	52	27	20	19	16	9
1935		—	—	136	7	16	29	—	14

Za okupace odbojová činnost, vliv partyzánské skupiny Juraj. Osvob.
8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 4.588; ČSL 1.322, KSČ
1.265, ČSD 1.159, ČNS 820 hl.

Ve spolkové činnosti se odrážel i politický vývoj a národnostní otázka.
Pro období po r. 1918 je charakteristický zánik německých spolků a stag-
nace jejich vývoje. Spolky něm.: muž. pěv. (od r. 1860); kasino (od 1864);
kuželny (od 1871); has., bruslař. (od 1873); 1. žid. (od 1880); student.,

žen. (od 1881); SchV (od 1882); děl. (od 1886); TV (od 1894); 2. žid., žid. žen. (od 1896); cyklist. (od 1898); BdD (od 1901); textil. děl. (od 1903); DKV (od 1920). Spolky čes.: čten. a pěv. (od 1870); okrašl. (od 1880); včelař. hosp. (od 1881); MŠ (od 1882); učitel. (od 1883); NJ (od 1885); obč. jednota (od 1886); kat. tovaryšů (od 1891); Sokol (od 1892); řemesl. živnost. (od 1892); has., školský (od 1895); žen. (od 1896); děl. (od 1897); hosp. (od 1898); děl. vzděl. (od 1899); křesť. soc., chovatel. (od 1906); všeodb. (od 1907); lučebních děl. (1911); Kat. domu (od 1911); řepař. (od 1912); DTJ (od 1913); textil. děl. (od 1914) divad., ČK (od 1919); Orel, kovoděl. (od 1920); žel. zam. a staveb. děl., ryb. (od 1921); legionář. (od 1922); Domovina, agr. dorost, zeměd. a les. děl., kat. zeměd., hud. (od 1923); SK (od 1924); Omladina, Děln. domu (od 1930); lučebních a textil. děl., mládež ČNS (od 1931); skautský (od 1932); dřevoděl., fotoamatérů, rotmistrů (od 1933); děl. SK, bezvěrců, agr. zam., ovocnář. (od 1935).

IV.

Rovněž kultura a školství v L. byly do značné míry ovlivněny národnostním bojem. Ve školství zanikl r. 1873 vliv piaristického řádu.

Obecná škola piaristická (1848), od 1873 městská, 1884 rozdělena na: čes. (od 1884, 1900 5 tř.), něm. chlap. a dív. (od 1884, 1900 obě po 5 tř.) a žid. (od 1884, 1900 2 tř., po 1918 zan.); r. 1918 něm. školy sloučeny (1919 1 tř., 1934 zan.), čes. rozděleny (chlap. a dív.). Měšť. školy: něm. chlap. (od 1878, 1918 zan.) a dív. (od 1897, 1918 zan.); čes. dív. (od 1918) a chlap. (od 1919). Reálky: piaristická (od 1851 místo gymnázia, 1872 zan.), něm. (od 1895, po 1918 zan.), čes. (od 1895 soukr., po 1918 státní, 1941 zan., 1945 gymnázium). Živnost. pokrač. školy: něm. (od 1888, 1918 zan.), čes. (1. od 1897, 2. 1924). Zimní hosp. škola (1924, 1937 zemědělská).

Kat. fara s kostelem sv. Jakuba Většího. Řád piaristů v L. r. 1884 zrušen; v nemocnici od 1889 sestry sv. Karla Boromejského. Židovská náboženská obec (1900). Kazatelská stanice českobratrské církve ev. (1924). Obec čs. církve (od 1926). Kina (2 — 1930, 2 — 1938).

V.

Pam.: zámek s areálem parku (ren., upraven bar.), okruh městského opevnění (15. stol.), radnice (ren., přestavba emp.), ren. domy na nám. (č. 47, 91, 92, 93) a ve Vlčkově ul. (7, 661); býv. piaristická kolej (bar., 1660—70), sbor čs. církve (býv. synagoga), far. kostel (ren., bar.), fil. kostel (1670—1687), zvonice (1609), fara (18. stol., 1833); kaple sv. Petra (1688), sv. Josefa (1695), sv. Rocha (1716); sochy: Jana Nep. (1725), sv. Šebestiána (18. stol.), P. Marie (1694), sv. Floriána (18. stol.); mariánský sloup (1694), řada křížů, katovský dům (17. stol.), kašny.

Rodák: Jan Neff (1832—1905), čes. podnikatel a mecenáš. Působil zde v l. 1914—1915 jako stolařský tovaryš Klement Gottwald.

Časopisy: České noviny pro hluchoněmé (1918—1930, od 1922 jen Noviny pro hluchoněmé). Hlas východní Moravy (1937—1939). Lípa (1896

až 1897). Lipnické listy (1931). Moderní obrábění kovů (1927—1934). Nezávislé listy (1930). Praktický rádce cementářů (1926—1937). Praktischer Ratgeber der Zementwarenerzeuger (1927—1936). Zora (1913).

Lit.: Bombera J.: Dějiny piaristické koleje v Lipníku 1634—1884, L. n. B. 1950. Frel A.: Město Lipník nad Bečvou, L. n. B. 1965. Nikoli nejmenší na Moravě — Kniha o Lipníku nad Bečvou, L. n. B. 1965. Šamánková E.: Lipník nad Bečvou, Ostrava 1967. Vaňák B. — Frel A.: 700 let města Lipníka nad Bečvou, L. n. B. 1965.

2. Bohuslávky

Ves ve středu s. o., n. v. asi 295 m. Něm. Bohuslawek. Malá, česká obec. R. 1854: 279 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	56	301	301	0	0
1900	289	60	340	339	0	1
1921	289	64	364	342	11	11
1930	289	74	383	376	4	13
1950	289	89	376	—	—	—

Náb. 1930: kat. 365, čs. 27, j. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 281 ha (pole 165, lesy 61, pastv. 30, louky 21, zahr. 4); koně 41, skot 151, brav 155 ks. Lesní revír Vs Hranice (1900).

Nejsilnější pol. strana: AGR.

Volby	vol.	AGR	ČSD	ČSL	ŽOS	ČND	ČNS	HES	KSČ
1929	192	76	54	47	5	4	2	2	1
1935	210	79	26	61	12	2	5	—	24

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 236; ČSL 96, KSČ 73, ČSD 59, ČNS 4 hl. Spolky: NJ (od 1914); Omladina (od 1920); Domovina (od 1923); agr. dorost (1924); chovatel. (od 1927); has. (od 1942).

Obecná škola (od 1875, 1900 1 tř.). Pam.: lid. arch. (čp. 28).

3. Daskabát

Ves v Z části s. o., n. v. 334 m. Něm. Daskabat; čes. 1880 Daskabaty. Osada Kocourovce (Kocourov, něm. Liliendorf) připojena 1882 k Přáslovicím v p. o. Olomouc. Od 1949 u okr. Olomouc.

Středně velká, čistě česká obec. R. 1854: 365 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	66	431	—	—	—
1880	—	81	489	489	0	0
1900	1.265	91	524	524	0	0
1910	1.265	94	567	567	0	0
1921	1.265	101	552	550	2	0
1930	1.265	120	538	535	3	0
1950	1.264	137	583	—	—	—

Náb. 1930: kat. 501, čs. 37 (1921: 9).

Čistě zemědělská obec s velkou rozlohou lesů v katastru. R. 1900: hosp. půda 1.240 ha [lesy 646, pole 317, louky 264, pastv. 7, zahr. 6]; koně 28, skot 230, brav 152 ks. Lesní revír Vs Velká Bystřice (p. o. Olo-mouc). Mlýn s pilou (1848, 1949). Výr. tvarůžků (1 — 1911, 2 — 1930).

Org. pol. strany 1924: ČSL.

Volby	vol.	ČSL	ČSD	AGR	ŽOS	ČNS	KSČ	NOF
1929	302	95	86	82	24	8	4	0
1935	333	95	53	80	75	6	14	7

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 387; KSČ 142, ČSL 112, ČSD 74, ČNS 57 hl. Spolky: has. (od 1900); rol. děl. (od 1906); Omladina (od 1909); vzděl. (1911); Orel (od 1921); Domovina (od 1931).

Obecná škola (od 1883, 1924 2 tř.).

4. Dolní Nětčice

Ves v JV části s. o., n. v. asi 275 m. Něm. Unter Netschitz, čes. do 1918 Dolní Nětčice.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 379 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	66	381	381	0	0
1900	428	67	361	361	0	0
1921	428	77	427	427	0	0
1930	428	82	444	444	0	0
1950	428	99	438	—	—	—

Náb. 1930: kat. 439, ev. 2, čs. 2, b. v. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 414 ha (pole 332, pastv. 48, louky 25, zahr. 9); koně 74, skot 178, brav 184 ks. Větrný mlýn (1900, 1939). Výr. lihovin (1924).

V obci soupeřily ČSL a AGR.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČSD	ČNS	ŽOS	KSČ
1929	239	97	69	41	22	6	1
1935	256	80	80	74	6	16	0

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 252; ČSL 114, KSČ 87, ČSD 37, ČNS 13 hl. Spolky: has. (od 1891); malozeměd. (od 1937); Domovina (od 1938).

Obecná škola (od 1911, 1924 2 tř.).

5. Dolní Újezd

Ves ve středu s. o., n. v. asi 285 m. Něm. Unter Aujezd, 1939 Unter Aujezd. Původně osadami D. Ú. obce Trnávka (do 1920) a Skoky (do 1923). R. 1922 úprava katastrálních hranic s obcí Loučka.

Středně velká, čistě česká obec. R. 1854: 790 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	116	924	—	—	—
1880	—	136	995	993	0	2
1900	761	143	953	945	0	8
1910	761	136	976	976	0	0
1921	586	134	846	833	10	3
1930	450	102	514	511	1	2
1950	450	119	516	—	—	—

Náb. 1900: kat. 949, žid. 4; 1930: kat. 511, j. 1, b. v. 2.

Čistě zemědělská vyspělá obec. R. 1900 (dobytek včetně Trnávky a Skoků): hosp. půda 564 ha (pole 441, pastv. 52, zahr. 44, louky 27); koně 109, skot 423, brav 368, ovce 92 ks. Mlýn (1911). Výr.: syrečků (1911), štěrků (1911); lom (1935). Živnost. společenstvo (1911, 1924). Družstva: chovatel. (od 1899), vodní (1911), mlátičí (1924), vodovodu (1924). Záložna (1924, 1939). Pošta (1935).

V obci soupeřily AGR a ČSD.

Volby	vol.	AGR	ČSD	ČSL	ŽOS	ČNS	KSČ
1929	290	115	95	51	22	6	4
1935	318	120	111	40	25	16	0

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 342; KSČ 117, ČSD 80, ČNS 73, ČSL 71 hl. Spolky: čten. pěv. (od 1879); kat. (od 1881); has. (od 1907); NJ (od 1913); malozeměd. (od 1922); kat. zeměd. (od 1929); DTJ (od 1931); chovatel. (od 1935); Domovina (od 1937).

Obecná škola (1848, 1900 3 tř.). Kat. fara s kostelem sv. Havla (1846). Časopis: Záhorská kronika (1925—1948). Lit.: Fröhlich A.: 150 let národní školy v Dolním Újezdě, D. Ú. 1938.

6. Hlinsko

Ves v J části s. o., n. v. asi 290 m. Něm. 1939 Leimgruben.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 497 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	53	328	328	0	0
1900	499	53	303	303	0	0
1921	499	54	292	292	0	0
1930	499	57	296	296	0	0
1950	499	65	297	—	—	—

Náb. 1930: kat. 295, ev. 1.

Čistě zemědělská obec se značnou rozlohou lesů. R. 1900: hosp. půda 488 ha (lesy 225, pole 206, zahr. 42, pastv. 12, louky 3); koně 26, skot 187, brav 111 ks. Dvůr Vs Lipník (68 ha) za 1. poz. ref. rozparcelován.

Org. pol. strany 1924: ČSL.

Volby	vol. ISQ	AGR	ČSD	ŽOS
1929	165	93	48	18
1935	180	90	65	22

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 196; ČSL 107, KSČ 71, ČNS 13, ČSD 5 hl. Spolky: čten. (od 1920); Domovina (od 1923); kat. (od 1934); has. (od 1941).

Obecná škola (1848, 1900 2 tř.). Kat. fara s kostelem sv. Bartoloměje (1886). Pam.: archeologické naleziště (neolit).

7. Horní Nětčice

Ves v JV části s. o., n. v. asi 315 m. Něm. Ober Netschitz, čes. do 1918 Horní Nětčice.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 330 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	62	367	367	0	0
1909	436	65	362	362	0	0
1921	436	69	378	378	0	0
1939	436	74	363	361	0	2
1959	437	80	307	—	—	—

Náb. 1900: kat. 361, ev. 1; 1930: kat. 354, ev. 8, j. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 423 ha (pole 380, louky 25, pastv. 12, zahr. 6); koně 70, skot 197, brav 306, ovce 1 ks. Větrný mlýn (1900, 1924). Mlékař. družstvo (od 1901, 1939).

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČSD	ŽOS	ČNS
1929	203	98	66	16	14	8
1935	209	72	94	28	13	2

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 219; ČSL 88, KSČ 52, ČSD 40, ČNS 36 hl. Spolky: čten. (od 1872); agr. dorost (od 1913); Sokol, Orel (1924); Domovina (od 1927); lučebních dělu. (od 1935); agr. zam. (od 1936); kat. zeměd. (od 1937).

Obecná škola (od 1886, 1924 1 tř.). Pam.: dřevěný kříž (poč. 19. stol.).

8. Jezernice

Ves ve V části s. o., n. v. asi 260 m. Něm. Jesernik, 1939 Seefeld; čes. před 1900 též Jezerník.

Středně velká, čistě česká obec. R. 1854: 813 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	120	316	—	—	—
1880	—	143	304	390	14	0
1900	929	156	929	927	2	0
1910	929	160	1.031	1.023	0	8
1921	929	165	941	936	3	2
1930	926	157	953	848	4	1
1950	927	178	740	—	—	—

Náb. 1930: kat. 808, čs. 39, ev. 2, b. v. 4.

Čistě zemědělská vyspělá obec. R. 1900: hosp. půda 924 ha (pole 765, louky 97, pastv. 33, lesy 15, zahr. 14); koně 121, skot 528, brav 263, ovce 1 ks. Mlýny (2 — 1900, 3 — 1935, 3 — 1939). Chovatel. družstvo (1924). Výr. cement. zb. (1911, 1924). Zálůžna (1911, 1939). Konzum (1935).

Org. pol. stran 1924: AGR, ČSL.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ČSD	ŽOS	ČNS	KSČ
1929	480	193	142	82	49	7	1
1935	482	200	121	83	54	3	0

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 555; ČSL 183, KSČ 151, ČSD 131, ČNS 87 hl. Spolky: čten. (od 1883); has. (od 1894); kat. (od 1900); Omladina (od 1908); agr. dorost (od 1909); NJ, hosp. besídka (od 1911); Orel (od 1921); Domovina, kat. zeměd. (od 1923); Sokol, Otčina (1924); ryb. (od 1925); Lidového domu (od 1929); okrašl. (od 1940).

Obecná škola (1848, 1900 2 tř.). Kat. fara s kostelem sv. Martina. Pam.: far. kostel (15. stol.), socha sv. Jana Nep. (1835), vodní mlýn (technická pam.).

9. Kladníky

Ves v J části s. o., n. v. asi 310 m. Něm. Kladnik. Asi do 1880 u p. o. Hořešov.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 242 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	33	225	225	0	0
1900	346	40	251	246	0	5
1921	346	39	259	259	0	0
1930	346	41	254	254	0	0
1950	346	45	216	—	—	—

Náb. 1930: kat. 253, ev. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 336 ha (pole 262, lesy 38, pastv. 21, zahr. 8, louky 7); koně 55, skot 184, brav 156 ks. Dvůr Vidláč Vs Bystřice pod Hostýnem (63 ha) odkoupil R. Kokora (1921). Větrný mlýn (1900, 1939).

Org. pol. strany 1924: ČSL.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ČSD	ČNS	ŽOS
1929	124	60	52	10	1	1
1935	142	79	50	9	2	2

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 149; ČSL 87, KSČ 43, ČSD 15 hl. Spolky: čten. (od 1903); hosp. besídka (od 1912); Domovina (od 1923); chovatel. (od 1931); has. (od 1937).

Pam.: větrný mlýn (poč. 19. stol.), stodola (parc. 89).

10. Kozlov

Ves v S části s. o., n. v. asi 620 m. Něm. Kozlau. Do 1883 K. osadou Velkého Újezda, 1938—1945 u landrátu Mor. Beroun, od 1949 u p. o. Olo-mouc, 1955 uváděn jako zaniklý, později místní částí Města Libavé.

Středně velká, dříve německá obec.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1900	794	78	584	1	583	0
1910	794	81	623	0	623	0
1921	794	78	563	17	542	4
1930	794	86	526	6	520	0

Náb. 1930: kat. 526.

Zemědělská obec s velkou rozlohou lesů a pilou. R. 1900: hosp. půda 780 ha (lesy 571, pole 165, louky 37, pastv. 5, zahr. 2); koně 72, skot 192, brav 129 ks. Parní pila s mlýnem fy Losert v samotě Kyjanice (od 1892, 1920 200 zam., po 1945 zan.). Další pila (1924). Lesní revír Vs Veselíčko (1924). Zálůžna (1911, 1935). Konzum (1930).

Nejsilnější pol. strany: DCV, 1935 SdP.

Volby	vol.	DCV	DNP	SdP	BdL	DSD	DNS	ČNS
1929	262	113	55	—	40	37	14	0
1935	276	64	—	187	20	1	—	3

V samotě Kyjanice nacisté zaživa upálili 20. 4. 1945 19 vlastenců z obce Zákřov. Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyvatelstvo odsunuto. Volby 1946 (spo-lečně s Ranošovem); vol. 86; KSČ 64, ČSD 14, ČNS 6, ČSL 3 hl. Spolky: BdD (od 1899); has. (1900); dřevoděl. (od 1925); hosp. (od 1926).

Obecná škola (1848, 1900 2 tř.). Pam.: Zákřovský žalov na paměť umučených vlastenců (autor akad. sochař V. Navrátil).

11. Lazníčky

Ves v Z části s. o., n. v. asi 310 m. Něm. Klein Lasnik; čes. do 1920 Malé Lazníky. Částí L. osada Svrčov.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 360 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	63	428	420	7	1
1900	330	66	375	375	0	0
1921	330	70	378	376	2	0
1930	329	77	397	397	0	0
1950	329	91	310	—	—	—

Náb. 1930: kat. 383, čs. 14.

Zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 316 ha (pole 256, louky 33, pastv. 18, zahr. 7, lesy 2); koně 38, skot 161, brav 187 ks. Lesní revír Vs Veselíčko (1865 v osadě Svrčov). Mlýn (1900, 1939). Pila (1911, 1949).

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR, ČNS.

Volby	vol.	ČSL	ČSD	AGR	ČNS	ŽOS	ČND	KSČ
1929	214	70	62	45	19	7	6	4
1935	202	35	74	63	5	11	13	0

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 217; KSČ 98, ČSL 70, ČSD 32, ČNS 15 hl. Spolky: NJ (od 1909); Omladina (1911); agr. dorost (1921); has., Orel (od 1922); kat. zeměd. (od 1923); agr. zam. (od 1937).

Obecná škola (1848, 1900 2 tř.). Pam.: zvonice (18. stol.), větrný mlýn (1865).

12. Lazníky

Ves v JZ části s. o., n. v. asi 290 m. Něm. Gross Lasnik; čes. do 1920 Velké Lazníky. Od 1950 u okr. Přerov.

Středně velká, čistě česká obec. R. 1854: 484 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	67	490	—	—	—
1880	—	74	492	492	0	0
1900	267	86	581	581	0	0
1921	267	91	608	597	0	11
1930	267	93	614	605	0	9
1950	267	119	620	617	2	1
1950	267	141	547	—	—	—

Náb. 1930: kat. 599, čs. 19, b. v. 2.

Zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 256 ha (pole 217, louky 24, zahr. 8, pastv. 5, lesy 2); koně 57, skot 193, brav 113 ks. Dvůr Vs Veselíčko (134 ha); za 1. poz. ref. polovina rozparcelována drobným nabyvatelům, zbytek (67 ha) vrácen původnímu majiteli (pronajat Spolku mor. cukro-varů). Mlýn (1911, 1939). Stavitel (1911). L. byly typické množstvím pokrývačů.

Org. pol. stran 1924: ČSL, ČNS, KSČ, KAD.

Volby	vol.	ČSL	ČSD	KSČ	ŽOS	ČNS	HES	ČND
1929	340	104	46	38	37	24	9	3
1935	349	61	119	11	62	17	—	18

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 361; KSČ 131, ČSD 87, ČSL 78, ČNS 63 hl. Spolky: NJ (od 1885); čten. pěv. (od 1899); Orel (od 1922); Domovina (od 1923); Sokol (od 1927); agr. zam. (od 1937).

Obecná škola (od 1884, 1924 2 tř.). Pam.: socha P. Marie (1738).

13. Lhota

Ves v JV části s. o., n. v. asi 350 m. Něm. Lhotta, 1939 Lhota.
Malá, čistě česká obec. R. 1854: 338 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	56	386	360	0	0
1900	323	70	321	319	0	2
1921	323	72	362	362	0	0
1930	323	77	383	383	0	0
1950	323	97	393	—	—	—

Náb. 1930: kat. 380, ev. 7, čs. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 315 ha (pole 261, pastv. 21, lesy 13, louky 12, zahr. 8); koně 20, skot 140, brav 100 ks. Cihelna (1924, 1939). Záložna (od 1900, 1939).

Org. pol. stran 1924: AGR, ČSL.

Volby	vol.	AGR	ČSL	ČSD	ČNS	ŽOS
1929	196	115	47	23	8	4
1935	222	112	55	47	2	6

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 258; ČSL 113, KSČ 74, ČSD 52, ČNS 19 hl. Spolky: has. (od 1895); Domovina (od 1923); agr. zam. (od 1935).

Obecná škola (od 1876, 1900 1 tř.).

14. Loučka

Ves ve V části s. o., n. v. 299 m. Něm. Lautschka; čes. 1869 Loučko.
R. 1922 změna katastrálních hranic s obcí Dolní Újezd.

Středně velká, česká obec. R. 1854: 524 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	78	576	—	—	—
1889	—	88	533	528	5	0
1900	2.466	89	557	553	4	0
1910	2.466	90	537	533	4	0
1921	2.466	92	527	510	15	2
1930	2.466	116	602	593	7	2
1950	2.446	125	576	—	—	—

Náb. 1930: kat. 594, čs. 3, ev. 1, j. 1, b. v. 3.

Zemědělská obec s velkým katastrem a rozsáhlými lesy. R. 1900:

hosp. půda 2.435 ha (lesy 1.786, pole 482, pastv. 88, louky 68, zahr. 11); koně 74, skot 354, brav 182, ovce 1 ks. Lesní revír Vs Lipník a lesní úřad Vs města Lipníka n. B. (1924). Mlýn (1911, 1939). Kamenolom (1924). Stavební podnikatelství (1935). Záložna (1924, 1939).

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR, ČSD.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČSD	ŽOS	HES	ČNS	KSČ
1929	304	155	83	42	14	5	2	1
1935	333	152	107	56	10	—	4	1

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 373; ČSL 147, KSČ 126, ČNS 57, ČSD 41 hl. Spolky: has. (od 1902); NJ (od 1911); včelař. (od 1913); Omladina (od 1920); Otčina, Domovina (od 1924); chovatel. (od 1934); kat. zeměd. (od 1935); lučebních děl. (od 1938).

Obecná škola (1848, 1900 2 tř.). Kat. fara (od 1870) s kostelem sv. Karla Boromejského.

15. Malé Prosenice

Ves v JZ části s. o., n. v. asi 220 m. Něm. Klein Prossenitz, čes. od 1949 Proseničky. Od 1949 místní částí Prosenitz, od téhož roku u p. o. Přerov. Čet. stan. (1930, 1948 SNB).

Středně velká, česká obec. R. 1854: 198 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	34	230	—	—	—
1880	—	36	231	231	0	0
1900	331	49	361	361	0	0
1910	331	53	431	416	9	6
1921	332	60	531	519	0	12
1930	332	79	563	546	15	2

Náb. 1900: kat. 360, j. 1; 1930: kat. 531, čs. 20, ev. 7, j. 1, b. v. 4.

Zemědělská vyspělá obec s významným cukrovarem a místním průmyslem. R. 1900: hosp. půda 312 ha (pole 256, louky 23, pastv. 14, lesy 13, zahr. 6); koně 35, skot 159, brav 178 ks. Rol. akc. cukrovar, od 1881 (1930 265 zam.), 1946 združstevněn, 1949 n. p. Cihelna a vápenka (od 1909, 1946). Mlýn (1910, od 1907 s elektrárnou a od 1911 s pilou, 1949 n. p. Severomoravské mlýny Olomouc). Družstva: mlékař. (od 1899, 1939), elektr. (od 1911, 1935), chovatel. (1911). Výr. cement. zb. (1935). Žel. stan. (1900, Radvanice-P.), pošta (1900). Lékař (1930, 1939).

Org. pol. stran 1924: AGR, ČNS, ČSD.

Volby	vol.	AGR	ČNS	ČSD	ŽOS	ČSL	ČND	BAL	KSČ	SdP
1929	271	119	71	31	19	17	6	3	1	—
1935	295	142	41	29	34	26	19	0	1	3

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 401; KSČ 197, ČNS 130, ČSL 58, ČSD 15 hl. Spolky: čten. (od 1870); chovatel. (od 1911); Sokol (od 1912);

Domovina, staveb. děl. (od 1923); cukrovar. děl., mládež ČNS (od 1928); agr. zam. (od 1933).

Kino (1933).

16. Osek nad Bečvou

Ves v J části s. o., na pravém břehu Bečvy, n. v. 227 m. Něm. Ossek, 1939 Ossek an der Betschwa.

Velká, česká obec. R. 1854: 872 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	122	894	—	—	—
1880	—	151	1.061	1.028	33	0
1900	1.306	190	1.235	1.218	9	8
1910	1.306	197	1.269	1.242	1	26
1921	1.307	199	1.254	1.246	1	7
1930	1.306	250	1.370	1.355	5	10
1950	1.303	291	1.211	—	—	—

Náb. 1930: kat. 1.330, čs. 23, ev. 8, j. 1, b. v. 8.

Čistě zemědělská vyspělá obec s velkým katastrem. R. 1900: hosp. půda 1.236 ha (pole 1.038, louky 99, lesy 34, pastv. 33, zahr. 32); koně 144, skot 633, brav 428, ovce 3 ks. Dvůr Vs Lipník Podolší (286 ha) za 1. poz. ref. rozparcelován. Mlýn (1888, od 1911 s elektrárnou, 1946 s pekárnou, 1949 združstevněn). Výr.: lihovin (1924), cement. zb. (1939). Živnost. společenstvo (od 1887, 1924). Záložna (od 1896, 1939). Pošta (od 1891). Konzum (1900—1904).

Org. pol. stran 1924: AGR, ČSL, ČSD (1927 přešla ke KSČ).

Volby	vol.	AGR	ČSL	ČSD	ŽOS	KSČ	ČNS	ČND
1929	678	202	186	153	58	47	20	7
1935	775	212	205	154	96	20	38	45

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 876; KSČ 381, ČSL 303, ČNS 98, ČSD 94 hl. Spolky: kat. čten. (od 1869); čten. hosp. přev. (od 1881); has. (od 1905); chovatel. (od 1909); Sokol, včelař. (od 1919); Orel, malozeměd. (od 1921); ryb. (od 1928); Domovina (od 1923); kat. zeměd. (od 1932); pro půjčování hosp. strojů (od 1933); SK (od 1941).

Obecná škola (1848, 1900 3 tř.); měšť. škola (od 1930, 1947). Kat. fara s kostelem Povýšení sv. Kříže. Kino (1933). Pam.: far. kostel (bar.), sochy sv. Tadeáše (1748) a Jana Nep. (1748), vjezdová brána (lid. arch.), kříž (18. stol.). Lit.: 45 let TJ Slavoje Osek, 1915—1960, O. n. B. 1960.

17. Podhoří

Ves v SV části s. o., n. v. asi 340 m. Něm. Podhorn. Do 1905 u s. o. Hranice.

Malá, česká obec. R. 1854: 354 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	54	339	339	0	0
1900	609	55	312	307	1	4
1921	608	57	325	310	15	0
1930	609	64	337	322	8	7
1950	608	74	304	—	—	—

Náb. 1930: kat. 322, čs. 9, ev. 5, j. 1.

Zemědělská obec se značnou rozlohou lesů. R. 1900: hosp. půda 594 ha (lesy 287, pole 246, louky 25, pastv. 24, zahr. 12); koně 29, skot 155, brav 48 ks. Lesní revír Vs Hranice (1900). Mlýny (3 — 1900, 4 — 1911, 1 — 1939). Pily (3 — 1911, 3 — 1939). Záložna (1911, 1939).

Org. pol. stran 1924: AGR, ČSL, ČNS.

Volby	vol.	AGR	ČSD	ČSL	ŽOS	KSČ	ČNS	DCV	SdP
1929	178	63	54	34	13	6	4	3	—
1935	195	89	68	29	3	1	3	0	2

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 212; KSČ 76, ČSL 75, ČSD 60, ČNS 1 hl. Spolky: čten. (od 1870); NJ (od 1914); včelař. (od 1920); Domovina (od 1923); kat., has. (od 1932).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.). Farní exp. (od 1849) s kostelem sv. Havla. Pam.: zřícenina hradu Drahotuš (asi 1269), far. kostel (got. jádro z 13. stol., 1806 přestavěn).

18. Radotín

Ves v JV části s. o., n. v. asi 285 m. Něm. Radotin, 1939 Radotein.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 212 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	39	191	191	0	0
1900	265	43	236	236	0	0
1921	264	43	246	246	0	0
1930	264	44	242	242	0	0
1950	264	47	193	—	—	—

Náb. 1930: kat. 238, ev. 4.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 254 ha (pole 222, pastv. 16, louky 8, zahr. 7, lesy 1); koně 37, skot 134, brav 206 ks.

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČSD
1929	129	90	39	0
1935	137	72	52	13

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 142; ČSL 84, KSČ 20, ČSD 19, ČNS 18 hl. Spolky: has. (od 1893); Domovina (od 1923); kat. zeměd. (od 1925).

Pam.: boží muka (bar.).

19. Radvanice

Ves v JZ části s. o., n. v. asi 265 m. Něm. Radwanitz. Od 1949 u okr. Přerov.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 277 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	35	288	282	6	0
1900	291	42	286	286	0	0
1921	291	62	396	387	5	4
1930	291	70	381	379	1	1
1950	291	79	338	—	—	—

Náb. 1900: kat. 283, žid. 3; 1930: kat. 363, čs. 9, ev. 3, b. v. 6.

Zemědělská obec s vápenkami. R. 1900: hosp. půda 282 ha (pole 256, pastv. 8, louky 6, zahr. 6, lesy 6); koně 47, skot 142, brav 143 ks. Vápenkové lomy (5 — 1911, 2 — 1924). Vápenky: fa Zapletal (od 1868, 1915 45 zam., po 1930 zan.); fa Škoda a Prášek (od 1920, 1930 Škoda a Černý, 1930 25 zam., 1939). Výr. lihovin (1911). Stavitel (1935).

Org. pol. stran 1924: ČNS, AGR, ČSL.

Volby	vol.	ČNS	AGR	ČSL	ČSD	KSČ	ŽOS	ČND	HES
1929	194	59	53	46	23	5	3	2	2
1935	208	44	66	32	17	1	20	7	—

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 243; KSČ 89, ČSL 78, ČNS 61, ČSD 15 hl. Spolky: has. (1900); čten. (od 1905); zřiz. drah (od 1920); divad. (od 1923); odb. ČND (od 1924); mládež ČNS (od 1928); strojní mlátičky (od 1932); chovatel. (od 1933).

Obecná škola (od 1907, 1924 1 tř.). Pam.: kaple (1848 na paměť zrušení roboty).

20. Ranošov

Ves v S části s. o., n. v. asi 550 m. Něm. Prussinowitz; čes. asi do 1880 Prusinovice. Do r. 1902 R. osadou Velkého Újezda, v l. 1938—1945 u landrátu Mor. Beroun; od 1949 u okr. Olomouc, po 1949 obec zanikla.

Malá, dříve německá obec.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	41	255	47	208	0
1900	—	43	265	11	254	0
1921	421	44	241	5	236	0
1930	421	47	246	8	238	0

Náb. 1930: kat. 246.

Zemědělská horská obec se značnou rozlohou lesů. R. 1900: hosp. půda 411 ha (lesy 248, pole 128, louky 27, pastv. 6, zahr. 2); dobytek u Velkého Újezda. Lesní revír Vs Veselíčko (1865).

Nejsilnější pol. strana: DCV; 1935 SdP.

Volby	vol.	DCV	BdL	DNP	SdP	DSB	DNS	KSČ	ČNS	ČSD	AGR
1929	142	54	40	29	—	10	4	3	2	0	0
1935	143	13	10	—	110	0	—	0	4	2	2

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: u Kozlova. Spolky: BdD, SchV (1911); hosp. (od 1925); DKV (od 1928).

Obecná škola (od 1907, 1924 1 tř.).

21. Skoky

Ves ve středu s. o., n. v. asi 350 m. Něm. Skok. Do 1923 kolonií Dolního Újezda; 1960 sloučeny obce Staměřice — Skoky, později S. místní částí Staměřic.

Malá, čistě česká obec.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1930	189	79	408	407	1	0
1950	189	92	305	—	—	—

Náb. 1930: kat. 400, čs. 7, ev. 1.

Čistě zemědělská obec. Údaje r. 1900 u Dolního Újezda.

Nejsilnější pol. strana: ČSD.

Volby	vol.	ČSD	ČNS	ČSL	AGR	ŽOS	KSČ	ČND
1929	136	95	39	28	23	9	1	1
1935	228	39	0	11	63	49	12	3

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 214; KSČ 118, ČSD 65, ČSL 24, ČNS 7 hl. Spolky: malozeměd. (od 1910); has. (od 1936); agr. zam. (od 1938).

22. Slavkov

Ves v S části s. o., n. v. asi 580 m. Něm. Schlok, 1939 Schlock. V l. 1938 až 1945 u landrátu Mor. Beroun, od 1949 u okr. Olomouc, po 1949 obec uváděna jako zaniklá, od 1965 osadou Města Libavé.

Malá, dříve německá obec. R. 1854: 399 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1870	—	54	406	—	406	0
1900	720	56	343	2	341	0
1921	720	55	308	9	297	0
1930	720	63	309	11	295	3

Náb. 1930: kat. 309.

Čistě zemědělská horská obec. R. 1900: hosp. půda 704 ha (pole 511, lesy 81, pastv. 55, louky 51, zahr. 6); koně 32, skot 348, brav 183, ovce 20 ks. Pastevní družstvo (1948). Záložna (od 1902, 1935).

Org. pol. strany 1924: BdL.

Volby	vol.	BdL	DCV	DSD	DNS	SdP	ČSL	ČSD
1929	192	164	9	8	5	—	4	1
1935	202	86	11	1	—	95	2	3

Osvob. 8. 5. 1945, něm. obyv. odsunuto. Volby 1946: vol. 13; KSČ 11, ČSD 2 hl. Spolky: BdD, kat. (od 1902); zeměd. (od 1909); včelař. (od 1913); DKV (od 1927).

Obecná škola (1848, 1900 1 tř.). Kat. fara s kostelem sv. Frant. Serafinského (dnes kulturní dům).

23. Soběchleby

Ves v JV části s. o., n. v. asi 270 m. Něm. Sobiechleb. Části S. osada Símře. Čet. stan. (1900, 1948 SNB).

Středně velká, čistě česká obec. R. 1854: 521 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	87	555	—	—	—
1880	—	92	600	600	0	0
1900	666	98	536	536	0	0
1910	666	100	643	647	0	1
1921	666	107	634	632	0	2
1930	664	113	631	631	0	0
1950	664	120	615	—	—	—

Náb. 1930: kat. 621, ev. 10.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 642 ha (pole 528, pastv. 50, louky 36, zahr. 15, lesy 13); koně 83, skot 333, brav 335, ovce 29 ks. Větrný mlýn (1900, 1924). Živnost. společenstvo (1911). Záložny (1. od 1870, 2—1900, 3 — 1911, 3 — 1939). Pošta (1900). Zvěrolékař (1935).

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR, KAD.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČNS	ŽOS	ČSD	ČND	KSČ
1929	345	139	130	45	12	11	1	1
1935	282	153	141	24	23	36	4	1

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 414; ČSL 194, ČSD 111, ČNS 70, KSČ 35 hl. Spolky: has. (od 1891); kat. (od 1902); Omladina (od 1908); NJ, chovatel. (od 1909); agr. dorost (od 1910); malozeměd. (od 1919); Sokol, Orel (od 1921); okraši. (od 1934); agr. zam. (od 1935); kat. zeměd. (od 1936); Domovina (od 1938).

Obecná škola (1848, 1900 3 tř.); měšť. škola (od 1945). Kat. fara s kostelem Nanebevzetí P. Marie. Pam.: far. kostel (1767), socha sv. Vendelína (1764). Časopis: Záhorská kronika (1892—1911).

24. Staměřice

Ves v Z části s. o., n. v. asi 365 m. Něm. Steinmeritz; čes. před 1900 Staniměřice. Do 1902 osadou Velkého Újezda; 1960 sloučeny obce Staměřice — Skoky.

Malá, čistě česká obec.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1921	442	48	262	257	5	0
1930	442	52	283	282	1	0
1950	442	61	229	—	—	—

Náb. 1930: kat. 281, čs. 2.

Čistě zemědělská obec se značnou rozlohou lesů. R. 1900: hosp. půda 442 ha (lesy 286, pole 108, louky 31, zahr. 14, pastv. 3); dobytek u Velkého Újezda. Lesní revír Vs Veselíčko (1924). Mlýn s pilou Vs Veselíčko (1900, 1939); další mlýn (1900, 1939); další pila (1911, 1949).

Nejsilnější pol. strana: ČSD.

Volby	vol.	ČSD	AGR	ŽOS	ČSL	ČNS	ČND	KSČ
1929	141	58	44	17	13	6	1	1
1935	148	59	34	21	19	4	6	4

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 149; KSČ 69, ČSD 42, ČSL 20, ČNS 15 hl. Spolky: NJ (od 1914); malozeměd. (od 1920); Domovina (od 1923); Sokol (1924); chovatel. (od 1932); has. (od 1938).

Obecná škola (od 1895, 1924 1 tř.). Pam.: kaple (lid. arch.), 2 kříže (bar., 1856).

25. Trnávka

Ves ve středu s. o., n. v. asi 250 m. Něm. Trnawka, 1939 Tirnau. Do 1920 osadou Dolního Újezda.

Velmi malá, čistě česká obec.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1921	175	21	141	140	0	1
1930	175	20	146	145	1	0
1950	175	33	140	—	—	—

Náb. 1930: kat. 145, b. v. 1.

Čistě zemědělská obec s malým katastrem. R. 1900: hosp. půda 169 ha (pole 146, pastv. 14, louky 6, zahr. 3); dobytek u Dolního Újezda.

V obci soupeřily: AGR, ČSD.

Volby	vol.	AGR	ČSD	ČSL	ŽOS	ČNS	HES
1929	73	31	24	12	2	2	2
1935	89	34	44	8	2	0	—

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 104; KSČ 42, ČSD 39, ČSL 22 hl. Spolky: váleč. poškozenců (od 1922); malozeměd. (od 1931).

R. 1848 celá T. vyhořela.

26. Tršice

Městys v Z části s. o., n. v. 267 m. Něm. Teschitz (do 1880), Trschitz, 1939 Tirschitz; čes. do 1880 Těšice. Asi do 1910 osadou T. obec Zákřov. Čet. stan. (1930, 1948 SNE). Od 1949 u okr. Olomouc.

Velká, česká obec. R. 1854: 1.117 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	162	1.143	—	—	—
1880	—	176	1.254	1.254	0	0
1900	1.539	226	1.351	1.375	1	5
1919	1.427	198	1.779	1.163	0	1
1921	1.403	189	1.149	1.131	5	10
1930	1.409	227	1.180	1.159	11	13
1950	1.408	261	1.042	—	—	—

Náb. 1900: kat. 1.375, žid. 6; 1930: kat. 1.110, čs. 45, ev. 5, žid. 5, j. 4, b. v. 14.

Zemědělská vyspělá obec střediskového charakteru s tradičním pěstováním chmele. R. 1900 (včetně Zákřova): hosp. půda 1.492 ha (pole 759, lesy 605, louky 53, chmelnice 29, pastv. 25, zahr. 21); koně 140, skot 469, brav 492, ovce 2 ks. Lesní revír Vs Velká Bystřice (olomoucké kapituly). Zemský chmelařský spolek (od 1883).

Sladovna (1924, 1930). Mlýny (2 — 1900, 3 — 1911, 3 — 1939). Cihelna (1924); výr. cement. zb. (1930, 1939); stavitelé (2 — 1930, 1 — 1935). Pila (1948). Živnost. společenstvo (1911, 1939). Družstva: mlékař. (od 1903, 1939), vodní (1911), chmelařské (1924), staveb. a bytové (1924). Záložna (od 1870, 1939). Pošta (1900). Lékař (1900), zvěrolékař (1924); ústav pro těžce tělesně postižené děti (od 1922).

Org. pol. stran 1924: AGR, ŽOS, ČSD.

Volby	vol.	AGR	ŽOS	ČSD	ČNS	ČSL	ČND	KSČ
1929	611	224	9	91	81	76	32	5
1935	697	253	124	77	40	64	105	15

Za okupace v okolí partyzánská činnost (skupina Juraj). Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 759; ČNS 206, KSČ 204, ČSL 191, ČSD 155 hl.

Spolky: pěv., pěv. čten. divad. (od 1878); řemesl. (od 1880); chmelař. (od 1883); NJ (od 1886); MŠ (od 1892); has. (od 1896); Sokol (od 1905); včelař. (od 1907); kat. (od 1908); agr. dorost (od 1909); malozeměd. (od 1922); okrašl. (od 1925); chovatel (od 1926); Domovina, mládež ČNS (od 1930); agr. zam. (od 1935).

Obecná škola (1848, 1900 3 tř.); měšť. škola (od 1914); živnost. pokrač. škola (od 1909); zimní hosp. (chmelařská) škola (od 1912, 1937 zemská). Kat. fara s kostelem Narození P. Marie. Kino (1933).

Pam.: zámek (1568), far. kostel (1905). Rodáci: Hynek Florýk (1834 až 1921), obnovitel moravského chmelařství, r. 1861 založil v T. první chmelnici; Maxmilián Koblížek (1866—1947), hudební skladatel. Při požáru r. 1865 vyhořelo 56 čísel.

27. Tupec

Ves ve středu s. o., n. v. asi 275 m. Něm. Tupetz.

Malá, čistě česká obec. R. 1854: 223 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	33	227	222	0	5
1900	249	36	243	230	11	2
1921	243	41	240	240	0	0
1930	217	64	287	205	0	2
1950	217	65	238	—	—	—

Náb. 1930: kat. 254, čs. 33 (1921: 0).

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 240 ha (pole 203, louky 18, zahr. 15, pastv. 4); koně 6, skot 106, brav 70 ks. Dvůr Vs Lipník n. B. (199 ha) za 1. poz. ref. celý rozdělen drobným nabyvatelům. Výr. tvařůžků (1924).

Org. pol. strany 1924: AGR.

Volby	vol.	AGR	ČSD	ČSL	ČNS	ČND	ŽOS
1929	147	74	64	5	2	2	0
1935	161	80	67	9	2	0	3

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 158; KSČ 77, ČSD 51, ČSL 22, ČNS 6 hl. Spolky: Domovina (od 1923); chovatel. (od 1927); has. (od 1942).

Obecná škola (od 1908, 1924 1 tř.). Pam.: kaple s cennou plastikou (bar.).

28. Týn

Ves v JV části s. o., na levém břehu Bečvy, n. v. asi 240 m. Něm. Thein, čes. od 1949 Týn nad Bečvou.

Středně velká, česká obec. R. 1854: 581 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	91	685	—	—	—
1880	—	108	745	719	26	0
1900	1.202	129	765	759	0	6
1910	1.202	125	816	803	8	0
1921	1.202	127	806	781	6	19
1930	1.200	168	896	875	17	4
1950	1.200	218	891	—	—	—

Náb. 1930: kat. 794, čs. 95 (1921: 39), ev. 5, b. v. 2.

Zemědělská obec s rozsáhlými lesy a se zříceninou hradu Helfštýna. R. 1900: hosp. půda 1.176 ha (lesy 867, pole 245, pastv. 28, zahr. 27, louky 9); koně 48, skot 276, brav 162 ks. Místní průmysl většinou zan.: pivovar a palírna (koncem 19. stol.), sladovna (1911 vyhořela), mlýn (1912 vyhořel). Mlýn s pilou bří Vepřekové (od 1920, 1925 40 zam., po 1930 zan.). Kamenolom (1924). Výr. cement. zb. (1924, 1939), sodové vody (1935). Chovatel. družstvo (1924). Dvůr Vs Lipník n. B. (84 ha) za 1. poz. ref. téměř celý (až na 1 ha) rozparcelován drobným nabyvatelům. Lesní revír téhož Vs.

Org. pol. stran 1924: ČSD, ČSL.

Volby	vol.	ČSD	AGR	ČNS	ČSL	ŽOS	KSČ	ČND
1929	457	172	94	74	71	30	4	0
1935	551	190	120	67	70	61	28	6

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 651; KSČ 262, ČSL 150, ČSD 135, ČNS 102 hl. Spolky: has. (od 1895); čten. pěv. (od 1897); všeodb. (od 1910); NJ (od 1913); Domovina (od 1923); DTJ (od 1928); Sokol (od 1931); SK, odb. ČND (od 1934); agr. zam. (od 1936); odb. ČNS (od 1937).

Obecná škola (1948, 1900 2 tř.). Kat. fara s kostelem Jména P. Marie. Pam.: hrad Helfštýn (největší hradní zřícenina na Moravě), far. kostel (bar.), socha Jana Nep. (bar.), stará myslivna (1790); V T. n. B. pobýval r. 1854 Bedřich Smetana (pamětní deska), kterému zde zemřela dceruška Gabriela (pomník na hrobě). Působil zde v l. 1901–1912 dr. František Příkrýl, zakladatel Záhorské kroniky. Lit.: Fröhlich A.: Město Lipník a hrad Helfštýn, Lipník n. B. 1931. Gardavský Z.: Státní hrad Helfštýn, Praha 1960. Kahlig I.: Hrad Helfštýn, Hranice 1914. Racek J.: Bedřich Smetana a Morava, Brno 1946.

29. Velké Prosenice

Ves v JZ části s. o., n. v. asi 220 m. Něm. Gross Prossenitz; čes. od 1949 Prosenice. Od 1949 místní částí V. P. obec Proseničky (Malé Prosenice), téhož roku u okr. Přerov.

Malá, česká obec. R. 1854: 362 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	55	385	384	0	1
1900	290	57	381	381	0	0
1921	290	60	374	364	4	6
1930	293	75	429	417	8	4
1950	625	181	1.009	—	—	—

Náb. 1930: kat. 420, čs. 6, ev. 2, j. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: hosp. půda 343 ha (pole 275, louky 27, pastv. 26, zahr. 8, lesy 7); koně 44, skot 216, brav 158, ovce 31 ks. Elektr. družstvo (od 1911, 1935). Záložna (1911, 1939).

Org. pol. stran 1924: ČSL, AGR, ČNS.

Volby	vol.	ČSL	AGR	ČNS	ŽOS	ČSD	KSČ
1929	208	100	60	34	9	4	0
1935	238	93	85	21	16	16	2

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 304; ČSL 133, KSČ 118, ČNS 47, ČSD 6 hl. Spolky: čten. pěv. (od 1895); has. (1900); kat., pojišťovací (od 1903); NJ (od 1911); ryb. (od 1912); chovatel. (od 1921); Domovina (1924).

Obecná škola (1848, 1900 3 tř.). Kat. fara s kostelem Jana Křtitele (1781).

30. Velký Újezd

Ves v SZ části s. o., n. v. asi 370 m. Něm. Gross Aujezd, 1939 Gross Aujest. Osadami V. Ú. obce Kozlov (do 1884), Staměřice a Ranošov (do 1902). Čet. stan. (1900, 1948 SNB).

Velká, česká obec, do r. 1900 s německou menšinou. R. 1854: 2.391 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	257	2.130	—	—	—
1880	—	308	2.276	1.507	769	0
1900	2.075	268	1.830	1.571	258	1
1910	1.211	195	1.291	1.288	2	1
1921	1.212	198	1.189	1.163	17	9
1930	1.212	228	1.208	1.180	21	7
1950	1.212	266	1.071	—	—	—

Náb. 1900: kat. 1.823, žid. 7; 1930: kat. 1.063, čs. 122, ev. 3, j. 7, b. v. 13.

Vyspělá zemědělská obec střediskového charakteru s rozsáhlými lesy. R. 1900 (dobytek včetně Ranošova a Staměřic): hosp. půda 1.176 ha (lesy 582, pole 473, louky 87, pastv. 24, zahr. 10); koně 134, skot 654, brav 600 ks. Lesní revír Vs Veselíčko (1865).

Výroba zápalek (od 1876) zan. 1913. Palírna, pův. Vs (od 1775), po 1930 zan. Mlýn s pilou (1924, 1948); pila (od 1904, 1949 n. p.). Výr.: lihovin (1911, 1930), tvarůžků (3 — 1911, 2 — 1935), cement. zb. (1924). Chovatel. družstvo (od 1900, 1939). Konzum (od 1896, 1939). Živnost. společenstva (1. od 1886, 2 — 1924, 1 — 1930), obchodní gremium (1935). Záložna (od 1870, 1948). Pošta (1848). Lékaři (od 1889, 1939), zvěrolékař (1935).

Nejsilnější pol. strana: ČSD.

Volby	vol.	ČSD	ŽOS	AGR	ČSL	ČNS	KSČ	ČND
1929	586	242	129	108	59	18	18	10
1935	678	255	152	139	40	37	30	21

Za okupace silné partyzánské hnutí (skupina Juraj). Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 795; KSČ 246, ČSL 233, ČSD 180, ČNS 133 hl.

Spolky: pěv. čten. (od 1874); divad. (od 1876); has. (od 1881); včelař.

(od 1902); Sokol (od 1906); děl. (od 1907); NJ (od 1911); okrašl. (od 1919); legionář. (od 1920); Domovina (od 1923); chovatel. (od 1937).

Obecná škola (184, 1900 3 tř.); měšť. škola (od 1940); živnost. pokrač. škola (1924). Kat. fara s kostelem sv. Jakuba Většího. Kino (od 1926).

Pam.: far. kostel (1751), budova starého špitálu (1749), budova staré poštovní stanice (1791). Rodák: Vladimír Navrátil (1907—1975), akad. sochař, zasl. umělec. V letech 1926—1931 zde působil František Hoffmann, komunistický učitel. Lit.: Domes K.: Velký Újezd a okolí, Ostrava 1974. Týž: Z historie Velkého Újezda a okolí, Újezd 1966.

31. Veselíčko

Ves v JZ části s. o., n. v. asi 280 m. Něm. Wesselitschko. Čet. stan. (1911, 1948 SNB).

Středně velká, česká obec. R. 1854: 930 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1869	—	109	393	—	—	—
1880	—	114	382	840	14	8
1900	1.100	124	753	753	0	0
1910	1.100	129	798	793	0	5
1921	1.100	129	771	753	5	13
1930	1.100	156	779	753	8	12
1950	1.100	187	716	—	—	—

Náb. 1900: kat. 747, žid. 5, ev. 1; 1930: kat. 760, ev. 10, čs. 4, žid 1, j. 2, b. v. 2.

Zemědělská obec se sídlem významného velkostatku. R. 1900 v katastru obce: hosp. půda 1.072 ha (lesy 582, pole 391, louky 52, zahr. 30, pastv. 17); koně 53, skot 212, brav 171 ks. Vs Veselíčko, maj. bar. Podstatzký-Lichtenštejn, r. 1900 2.800 ha, z toho 2.274 ha lesů (4 dvory, 3 revíry), pivovar a palírna; r. 1921 2.817 ha (3 revíry, 2 dvory propachtovány Vs Spolku moravských cukrovarů), pila a kamenolomy ve vlastní režii; za 1. poz. ref. rozparcelováno 621 ha, dalších 2.195 ha (z toho 1.983 lesů) se zámkem, pilou a sladovnou propuštěno vlastníku ze záboru; 1945 Vs konfiskován (2.030 ha). Ve V. ústřední správa Vs, lesní správa, dvůr (107 ha; za 1. poz. ref. rozparcelováno 63 ha, 44 ha propuštěno vlastníku), pivovar s palírnou (zan. po 1900), sladovna (zan. po 1918), kamenolomy (pronajaty).

Vedle průmyslu Vs nejdůležitější kamenolomy a kamenické závody fy Srna (od 1900, 1918 200 zam., 1939). Výr.: lihovin (1911, 1921), sodové vody (1924, 1939). Konzum (1930). Záložna (1935). Pošta (1900).

Org. pol. stran 1924: ČSD, AGR, ČSL, ŽOS.

Volby	vol.	ČSD	AGR	ČSL	ŽOS	ČNS	ČND	KSČ
1929	438	223	75	56	47	22	11	1
1935	401	196	115	52	53	56	3	4

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 491; KSČ 175, ČSD 142, ČSL 94, ČNS

79 hl. Spolky: čten. (od 1893); has. (od 1895); NJ (od 1915); Sokol (od 1920); hud., malozeměd. (od 1922); Domovina, kat., staveb. děl. a kamenoděl. (od 1923); chovatel. (od 1925); DTJ (od 1937).

Obecná škola (1848, 1900 2 tř.); živnost. pokrač. škola (1924). Pam.: zámek s areálem (bar.), dřevěná zvonička (poč. 19. stol.), vojenský hřbitov z napoleonských válek (1805); sochy: sv. Antonína Pad., sv. Aloise (1780), sv. Floriána (1760); sv. Josefa (1783).

32. Výkleky

Ves v Z části s. o., n. v. 315 m. Něm. Wiklek.

Malá, česká obec. R. 1854: 362 obyv.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1880	—	54	339	339	0	0
1900	339	64	392	392	0	0
1921	339	72	416	401	3	12
1930	339	90	453	429	13	11
1950	339	99	391	—	—	—

Náb. 1930: kat. 438, čs. 12, j. 3.

Zemědělská obec s kamenolomy. R. 1900: hosp. půda 295 ha (pole 234, pastv. 46, lesy 9, zahr. 6); koně 51, skot 171, brav 157 ks. Kamenolomy: (1. od 1862, 2 — 1915, 1 — 1946). Pila (1948). Záložna (1921). Chovatel. družstvo (1921).

Největší pol. strana: ČSD.

Volby	vol.	ČSD	ČSL	AGR	ŽOS	ČNS	ČND
1929	241	82	63	55	31	6	3
1935	273	91	58	66	49	4	3

Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 262; KSČ 129, ČSL 84, ČSD a ČNS po 24 hl. Spolky: hosp. besídka (od 1907); Omladina (od 1911); NJ (od 1913); malozeměd. (od 1922); kamenoděl. (od 1922); Domovina (od 1923); has. (od 1928); kamenoděl., Rudých odborů (od 1938).

Obecná škola (od 1908, 1924 2 tř.). Pam.: kaple (1908). R. 1868 vyhořela polovina obce.

33. Zákřov

Ves v Z části s. o., n. v. asi 335 m. Něm. Zakrzow, 1939 Stauden. Do r. 1909 částí Tršic.

Velmi malá, čistě česká obec.

Rok	pl. ha	domy	obyv.	čes.	něm.	jiné
1921	129	36	180	180	0	0
1930	129	38	181	180	1	0
1950	129	41	116	—	—	—

Náb. 1930: kat. 180, čs. 1.

Čistě zemědělská obec. R. 1900: údaje u Tršic. Vodní družstvo (1911).

Org. pol. strany 1924: ČNS.

Volby	vol.	AGR	ČNS	ŽOS	ČSD	ČSL
1929	87	65	9	6	3	3
1935	96	60	3	8	20	5

Za okupace podporovali obyv. partyzány (skupina Juraj). 8. 4. 1945 přepadena obec nacisty, vesnice zčásti vypálena a 19 mužů zaživa upáleno v samotě Kyjanice (obec Kozlov). Osvob. 8. 5. 1945. Volby 1946: vol. 93; ČSL 34, KSČ 26, ČNS 23, ČSD 9 hl. Spolky: divad. (od 1922); Domovina (od 1923).

Pam.: dřevěná zvonička (lid. arch.). Obci propůjčen název Partyzánská obec (1970).

PRAMENY A LITERATURA

Abecední seznam veškerých osad, nalézajících se v markrabství Moravském i s udáním soudů a politických úřadů, k nimž náležejí. Věstník vlády zemské v markrabství Moravském, 1855, odd. 2, částka 3.

Administrativní lexikon obcí na Moravě, ve Slezsku, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Praha 1928.

Administrativní lexikon obcí Republiky československé, 1955. Praha 1955.

Adresář československého průmyslu. I, Praha 1946; II, Praha 1949.

Adresář republiky Československé pro průmysl, živnosti, obchod a zemědělství. Za použití úředních pramenů vydán firmou R. Mosse. Praha 1930, 1935.

Adresář Protektorátu Čechy a Morava pro průmysl, živnosti, obchod a zemědělství. Za použití úředních pramenů vydán firmou R. Mosse. Praha 1939.

Album reprezentantů všech oborů života československého. Praha 1927.

Alphabetisches Verzeichniss sämtlicher im Kronland Mähren befindlicher Ortschaften, sammt Zuweisung in den betreffenden Gerichts- und politischen Behörden. Brno (1849).

Atlas československých dějin. Praha 1965.

Atlas Republiky československé. Praha 1935.

Batovcův almanach. Praha 1902—1939.

Batovcův Příruční místopis Čech, Moravy a Slezska. Praha 1907.

Bednář F.: Památník českobratrské církve evangelické. Praha 1924.

Bibliografie historicko-vlastivědné literatury Severomoravského kraje 1945—1975. Opava 1968, 1970, 1972, 1976.

Boháč A.: Organizace evangelických církví v českých zemích. Praha 1946.

Burian V.: Boje v moravskoslezském prostoru a osvobození Olomouckého kraje roku 1945, SVKMO B/1955, s. 23—30.

Catalogus cleri Dioeceseos Brunensis. Brno 1848—1920, 1922, 1924, 1926, 1928, 1930, 1932, 1934, 1936, 1938, 1940, 1942.

Catalogus venerabilis cleri Archidioeceseos Olomucensis. Olomouc 1853—1917, 1919, 1923—1931, 1933—1938, 1941, 1943, 1946. Katalog kněžstva arcidiecéze olomoucké, Olomouc 1949.

Celkový přehled výsledků volby do poslanecké sněmovny v roce 1929, 1935. B. d., b. m.

Compass, finanzielles Jahrbuch für Österreich-Ungarn; Vídeň 1912, 1915.

Industrie-Compass, Deutschösterreich, Tschechoslowakei, Ungarn, Jugoslawien (S. H. S.); Vídeň, Praha, Lipsko 1921. Compass, průmyslová ročenka, Československo; Praha 1925, 1930, 1935, 1938. Compass, Industrie und Handel; Protektorát Böhmen und Mähren, Slowakei, Praha 1943; Deutschland (Sudetengau), Berlin 1943.

Československá statistika. Řada I.: seš. 1, sv. 1, Praha 1922; seš. 2, sv. 31,

Praha 1926; seš. 4, sv. 70, Praha 1935; seš. 5, sv. 93, Praha 1936. Řada

VI.: seš. 1, sv. 9, Praha 1924; seš. 3, sv. 21, Praha 1925; seš. 8, sv. 104,

Praha 1934. Řada IX.: seš. 1, sv. 15, Praha 1925. Řada X.: seš. 1, sv. 10,

Praha 1926. Řada XI.: seš. 2, sv. 46, Praha 1931; seš. 4, sv. 150, Praha

1937. Řada XIII.: seš. 1, sv. 40, Praha 1930. Řada XVI.: seš. 6—8, sv. 88, Praha 1933. Řada XVII.: seš. 1, sv. 114, Praha 1935.
Československá vlastivěda. Praha 1929—1936.
Československá vlastivěda. Díl I, sv. 1. Praha 1968; díl II, sv. 2, Praha 1969; díl III, Praha 1968.
Československé státní lesy a statky. Podle stavu 1. 1. 1938. Praha 1938.
Československý hudební slovník osob a institucí. Díl 1—2, Praha 1963, 1965.
Československý vojenský atlas. Praha 1965.
Die Gemeinden des Reichsgaues, Sudetenland. Warnsdorf 1941.
Die Gross-Industrie Oesterreichs. Band 1—6, Vídeň 1898.
Die österreichische-ungarische Monarchie in Wort und Bild. Mähren und Schlesien. Vídeň 1897.
Die Vereine in Mähren. Brno 1885.
Dopravní místopisný lexikon Moravy a Slezska. Praha 1936.
Gardavský Č.: Skladatelé dneška. Praha 1961.
Gemeindelexikon von Mähren. Bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. Vídeň 1906.
Generální mapa země Moravskoslezské s okresním a soudním rozdělením (1 : 200 000). Brno [1946].
Geographisches Verzeichniss aller Post-, Eisenbahn-, Telegraphen- und Dampfschiff-Stationen Oesterreichs in alphabetischer Ordnung. Vídeň 1868.
Geomorfologické členění ČSR. *Studia geographica* 23. Brno 1972.
Charwat F.: Schematismus der Schulbehörden, Lehrerbildungs-Anstalten sowie auch der Volks- und Bürgerschulen in Mähren. Schematismus školních úřadů, učitelských ústavů, jakož i škol obecných a měšťanských na Moravě. Brno 1884.
Chromec B.: Místopisný slovník Československé republiky. 1. vyd., Praha 1929; 2. vyd., Praha 1935.
Chytilův úplný adresář Československé republiky, Morava 1924. Praha 1924.
Chytilův úplný adresář Moravy 1911. Brno 1911.
Jamnický J.: Osvobození Moravy. Brno—Ostrava 1964.
Kaiserl.-königl. Militärschematismus. Vídeň 1885.
Kalendář československého četnictva. Roč. 1—4, Kroměříž 1920—1923; roč. 1—13, Praha 1927—1941.
Kunc J.: Kdy zemřeli...? Přehled českých spisovatelů a publicistů zemřelých od 1. 10. 1938 do 31. 12. 1956. Praha 1957.
Kunc J.: Kdy zemřeli...? Přehled českých spisovatelů a publicistů zemřelých od 1. 1. 1937 do 31. 12. 1966. Praha 1966.
Kunc J.: Kdy zemřeli...? Přehled českých spisovatelů a publicistů zemřelých v letech 1967—1970, 1935—1936 a dodatek do „Kdy zemřeli 1937—1966“. Praha 1970.
Kunc J.: Slovník českých spisovatelů beletristů 1945—1956. Praha 1957.

Kunc J.: Slovník soudobých českých spisovatelů. Díl 1'—2, Praha 1945 až 1946.
Lázně Moravskoslezské. Red. Albín Šustáček. Brno 1948.
Lékařský schematismus. Praha 1931.
Lexikon obcí pro Moravu. Vídeň 1906.
Lustig R.: Schematismus velkostatků v zemi Moravskoslezské, Praha 1935.
Malý Ottův slovník naučný dvoudílný. Praha 1905—06.
Mapa Generálního štábu Československé lidové armády (1 : 50 000).
Mapa správního rozdělení ČSR (1 : 200 000). Praha 1960.
Ministerstvo, školské úřady, vysoké, střední a odborné školství. Praha 1925.
Mitteilungen aus der Gebiete der Statistik. Sv. I.—XX.; Vídeň 1852-1873.
Mrázek K.: Schematismus českého školství na Moravě 1910. Brno 1910.
Nečas J.: Literární průvodce pro turisty. Praha 1962.
Nečasová L.: Kde — kdy — kdo. Literární místopis Čech, Moravy a Slezska. Praha 1947.
Neuester Schematismus der Herrschaften, Güter und Zuckerfabriken in Mähren und Schlesien, sowie der auf den Gütern bestehenden Brauereien, Brennereien und sonstigen Industrieen, deren Besitzer, Pächter und der dabei angestellten Beamten. Brno 1899, 1907.
Osvobození Československa Rudou armádou 1944/1945. Praha 1965.
Ottův slovník naučný. Sv. 1—28, Praha 1888—1909.
Ottův slovník naučný nové doby. Sv. 1—6, Praha 1930—1943.
Österreichische Statistik. Band: I., Heft: 1, Vídeň 1882; 2, Vídeň 1882. III., 2, Vídeň 1883. XXXII., 1, Vídeň 1892. XXXV., 2, Vídeň 1892. LVI., 5, Vídeň 1903. LXIII., 1, Vídeň 1902. LXVI., 9, Vídeň 1904. LXXV., 10, Vídeň 1905. LXXXIV., 2, Vídeň 1908. Neue Folge: Band 7., Heft 1, Vídeň 1912.
Památná místa boje českých zemí proti fašismu. Praha 1961.
Paucker R.: Forst-Schematismus des österreichischen Kaiserstaates I. Band, Mähren und Schlesien. Vídeň 1865.
Pfohl E.: Orientierungs-Lexikon der Tschecho-Slowakischen Republik. 1. vyd., Liberec 1922; 3. vyd., Liberec 1931.
Podrobný seznam míst pro Moravu. Vídeň 1918.
Pokorný E.: Schematismus československé církve 1933. Praha 1933.
Průvodce po státním archivu v Brně. Brno 1954.
Přehled obcí a částí v Československé socialistické republice, jejichž názvy zanikly, byly změněny, nebo se staly místními částmi v době od 5. 5. 1945 do 1. 7. 1964. Praha 1964.
Příručka, schematismus a dislokace četnictva. Kroměříž 1924.
Příruční slovník k dějinám KSČ. 2. sv., Praha 1964.
Příruční slovník naučný. Praha 1962.
Radimský J.: Nejstarší spolkový katastr moravský z r. 1869. Brněnský archivní věstník, 1959, č. 1.

Radimský J.: Nejstarší spolky na Moravě s přihlédnutím k spolkům dělnickým [v letech 1837—1872]. ČMM, 73/1954.

Raffay L.: Alphabetisch geordnetes Orts-Verzeichniss der Kronländer Mähren und Schlesien nach der k. k. politischen Administration- und Gerichtseintheilung. Olomouc 1850.

Ritters-Geographisch-statistisches Lexikon über die Erdteile, Länder, Meere, Buchten, Häfen, Seen, Flüsse, Inseln, Gebirge, Staaten, Städte, Flecken, Dörfer, Weiler, Bäder, Bergwerke, Kanäle etc. mit Angabe sämtlicher Post-, Eisenbahnen- und Telegraphen-Stationen ... 6. vyd., Lipsko 1874.

Severomoravské podnikové archivy. Díl 1 a 2, Ostrava 1963, 1964.

Seznam advokátů koncem roku u advokátní komory v markrabství Moravském zapsaných. Brno 1915, 1919. Seznam advokátů dle stavu koncem roku. Brno 1930, 1935.

Seznam národních škol a jejich učitelstva v Československé republice podle stavu z 31. října 1933. Praha 1934.

Seznam obcí a okresů Republiky československé, které byly připojeny k Německu, Maďarsku a Polsku. Praha 1938, 1939.

Seznam obcí v Republice československé. Díl I. Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. 2. 1949. Praha 1949.

Seznam obcí v zemi Moravskoslezské podle stavu z počátku roku 1948. Praha 1948.

Seznam škol národních a škol mateřských, jež podléhají doзору inspektorů škol národních. Praha 1930.

Seznam založen, sdružených v úvěrním odboru Všeobecného družstevního svazu pro Čechy a Moravu. Praha 1948.

Seznam zemědělských škol v RČS. Praha 1937.

Schematismus der evangelischen Kirche A. u. H. Bekenntnisses in den im Reichsrathe vertretenen Königsreiche und Ländern. Vídeň 1875, 1887, 1913.

Schematismus der k. k. Landwehr und der k. k. Gendarmerie der in Reichsrathe vertretenen Königsreiche und Ländern. Vídeň 1897.

Schematismus der Schulbehörden, Volks- und Mittelschulen und Lehrerbildungs-Anstalten, dann der gewerblichen, commerciellen und landwirtschaftlichen Schulen in Mähren. Schematismus školních úřadův, škol obecných, středních a ústavů učitelských, pak průmyslových, obchodních a hospodářských škol na Moravě. Brno 1901.

Schematismus der Volksschulen Mährens 1876. Brno 1876.

Schematismus für das k. u. k. Heer u. f. die k. u. k. Kriegsmarine. Vídeň 1892, 1897, 1904.

Schematismus učitelstva českých a slovenských škol měšťanských v Republice československé. Praha 1922, 1924.

Schematismus učitelstva měšťanských škol slovanských v Republice československé. Praha 1935, 1937, 1940.

Schematismus učitelstva národních škol v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Schematismus všeho učitelstva a národního školství v zemi Moravskoslezské. Podle stavu z 1. října 1937. Brno 1938.

Slovník českých spisovatelů. Praha 1964.

Soupis moravských časopisů do r. 1945 ve fondech SVKOL. Olomouc 1965.

Special-Orts-Repertorium von Mähren. Podrobný seznam míst na Moravě. Vídeň 1885.

Special-Orts-Repertorium von Mähren. Podrobný seznam míst na Moravě. Vídeň 1893.

Spezialortsrepertorium von Mähren. Bearbeitet auf Grund und der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910. Vídeň 1918.

Statistická příručka církve československé. Praha 1949.

Statistický lexikon obcí ČSSR 1965. Praha 1966.

Statistický lexikon obcí na Moravě a ve Slezsku. Praha 1924.

Statistický lexikon obcí Republiky československé 1955. Praha 1955.

Statistický lexikon obcí v zemi Moravskoslezské. Praha 1935.

Statistik der Industrie Mährens. I., II., Brno 1883.

Statistisches Jahrbuch der Oesterreichischen Monarchie. Vídeň 1863—1884.

Státní archiv v Brně. Průvodce po archivních fondech. Sv. 2, Praha 1964; sv. 3, Praha 1966.

Státní archiv v Janovicích u Rýmařova. Průvodce po archivních fondech. Praha 1957.

Státní archiv v Opavě. Průvodce po archivních fondech. Sv. 3, pobočka v Olomouci, Praha 1961; sv. 4, pobočka v Janovicích, Praha 1961.

Stav středního školství země České a Moravskoslezské po osvobození [ve šk. letech 1945—46 a 1946—47]. Praha 1947.

Tabellární přehled krajův a okresův, na které schválením Jeho veličenstva rozděleno jest Markrabství Moravské. Věstník vlády zemské v Markr. Moravském, 1854, odd. 2, částka 9.

Tafeln zur Statistik der österreichischen Monarchie. Neue Folge, I.—V., Vídeň 1849—1863.

Toman P.: Nový slovník československých výtvarných umělců. 3. vyd., díl 1—3, Praha 1947, 1950, 1955.

Topinka B.: Adresář velkostatků, jejich majitelů, nájemců, úřednictva a všech na nich stávajících průmyslových podniků markrabství moravského. Brno 1921.

Turek A. — Görner J.: Vývoj správy státních lesů a statků po r. 1918. SAP, 1963, č. 2, s. 139—204; 1965, č. 2, s. 54—139.

Türk A.: Schematismus des deutschen Schulwesens in Mähren. Brno 1910.

Tvrdoň A.: Spolky, ústavy a zařízení pro péči o chudé a péči o mládež ochrany potřebnou v Republice československé. Praha 1936.

Učitelský kalendář pro Moravu a Slezsko. Brno 1921.

Übersicht der politischen und Gerichtseintheilung des Kronland Mähren. Brno [1849].

Übersichtstafeln zur Statistik der Oesterreichischen Monarchie für die Jahre 1861—1862. Vídeň 1863.

Úplný topografický německo-český seznam osad markrabství moravského a vévodství slezského s abecedním německo-českým a česko-německým rejstříkem míst. Brno 1885.

Vlastivědné publikace o Severomoravském kraji ve fondech SVKOL. Olomouc 1968.

Vlašín F.: Schematismus všeho učitelstva národního školství na Moravě a ve Slezsku. Brno 1926.

Vollständiges Orts-Verzeichniss der Markgrafenthumes Mähren. Brno 1872.

Voženílek J.: Předběžné výsledky československé pozemkové reformy. Praha 1930.

Všeobecný lesnický adresář. Praha 1924, 1938.

Weeber H. C.: Die Landguter Mährens und Schlesiens nach ihren resp. Besitzern und Culturflächen. Brno 1857.

Weeber H. C.: Die Landtäflichen und Lehen. Güter im Markgrafthum Mähren und Herzogtum Schlesien nach ihren resp. Besitzern, Culturflächen und Grundentlastungen, Capitalien, nebst statistischen land- und forstwirtschaftlichen Uebersicht beider Länder ... Brno 1864.

Winckler J.: Die periodische Presse Österreichs. Vídeň 1875.

Wolný G.: Die Markgrafschaft Mähren. I.—VI. sv., Brno 1835—1842.

Wolný G.: Kirchliche Topographie von Mähren, meist nach Urkunden und Handschriften. 10. sv., Brno 1855—1866.

Wurmová M.: Soupis moravských novin a časopisů z let 1848—1918. Brno 1955.

Zemský družstevní adresář. Brno 1947.

Zprávy Státního úřadu statistického Republiky československé. Ročník I.—XXXI., Praha 1921—1951.

OKRES PŘEROV

[Přehled obcí a jejich příslušnosti k poštám, stanicím SNB a katolickým farám podle stavu r. 1948]

SOUDNÍ OKRES PŘEROV

Obec	poštovní úřad	stanice SNB	fara
1. Přerov	Přerov (1, 2)	Přerov	Přerov-děkanát
2. Beňov	Horní Moštěnice	Domaželice	Beňov
3. Bochoř	Vlkoš	Přerov	Bochoř
4. Brodek	Brodek	Brodek	Brodek
5. Buk	Malé Prosenice	Předmostí	Velké Prosenice
6. Císařov	Brodek	Brodek	Citov
7. Citov	Brodek	Brodek	Citov
8. Čechy	Domaželice	Domaželice	Domaželice
9. Čekyně	Předmostí	Předmostí	Předmostí
10. Dluhonice	Přerov	Přerov	Předmostí
11. Dobruška	Horní Moštěnice	Horní Moštěnice	Horní Moštěnice
12. Domaželice	Domaželice	Domaželice	Domaželice
13. Grymov	Malé Prosenice	Pavlovice u Přerova	Pavlovice u Přerova
14. Henčlov	Přerov	Troubky	Troubky
15. Horní Moštěnice	Horní Moštěnice	Horní Moštěnice	Horní Moštěnice
16. Kanovsko	Vlkoš	Horní Moštěnice	Vlkoš
17. Kokory	Kokory	Brodek	Kokory
18. Kozlovice	Přerov	Přerov	Přerov
19. Lhotka	Předmostí	Předmostí	Kokory
20. Lověšice	Horní Moštěnice	Přerov	Horní Moštěnice
21. Luková	Brodek	Brodek	Kokory
22. Lýsky	Předmostí	Předmostí	Předmostí
23. Pavlovice u Přerova	Pavlovice u Přerova	Pavlovice u Přerova	Pavlovice u Přerova
24. Penčice	Předmostí	Předmostí	Penčice
25. Penčičky	Předmostí	Předmostí	Penčice
26. Podolí	Domaželice	Domaželice	Domaželice
27. Popovice	Předmostí	Předmostí	Předmostí
28. Prusínky	Pavlovice u Přerova	Pavlovice u Přerova	Pavlovice u Přerova
29. Prusy	Domaželice	Domaželice	Domaželice
30. Předmostí	Předmostí	Předmostí	Předmostí
31. Přestavlky	Řikovice	Horní Moštěnice	Penčice
32. Radslavice	Radslavice	Pavlovice u Přerova	Pavlovice u Přerova
33. Rokytnice	Rokytnice	Brodek	Rokytnice
34. Řikovice	Řikovice	Horní Moštěnice	Řikovice
35. Sobíšky	Malé Prosenice	Předmostí	Penčice
36. Stará Ves	Řikovice	Horní Moštěnice	Stará Ves
37. Sušice	Radslavice	Pavlovice u Přerova	Pavlovice u Přerova
38. Troubky	Troubky	Troubky	Troubky
39. Tučín	Přerov	Pavlovice u Přerova	Pavlovice u Přerova
40. Újezdec	Horní Moštěnice	Přerov	Přerov
41. Věžky	Vlkoš	Horní Moštěnice	Vlkoš
42. Vinary	Předmostí	Předmostí	Předmostí
43. Vlkoš	Vlkoš	Horní Moštěnice	Vlkoš
44. Zábeštní Lhota	Malé Prosenice	Předmostí	Penčice
45. Želatovice	Přerov	Pavlovice u Přerova	Přerov
46. Žeravice	Kokory	Brodek	Kokory

SOUDNÍ OKRES KOJETÍN

Obec	poštovní úřad	stanice SNB	fara
1. Kojetín	Kojetín	Kojetín	Kojetín
2. Čelčice	Klenovice na Hané	Klenovice na Hané	Klenovice na Hané
3. Dobromilice	Dobromilice	Nezamyslice	Dobromilice
4. Doloplazy	Nezamyslice	Nezamyslice	Dobromilice
5. Dřevnovice	Nezamyslice	Nezamyslice	Nezamyslice
6. Hruška	Měrovice nad Hanou	Němčice nad Hanou	Hruška
7. Ivaň	Tovačov	Tovačov	Tovačov
8. Klenovice na Hané	Klenovice na Hané	Klenovice na Hané	Klenovice na Hané
9. Klopotovice	Tovačov	Tovačov	Tovačov
10. Kovalovice u Kojetína	Tišťín	Kojetín	Hradiško
11. Kovalovice u Tištiny	Tišťín	Nezamyslice	Tišťín
12. Křenovice	Kojetín	Kojetín	Křenovice
13. Lobodice	Tovačov	Tovačov	Lobodice
14. Měrovice nad Hanou	Měrovice nad Hanou	Kojetín	Měrovice nad Hanou
15. Mořice	Mořice	Němčice nad Hanou	Nezamyslice
16. Němčice nad Hanou	Němčice nad Hanou	Němčice nad Hanou	Němčice nad Hanou
17. Nezamyslice	Nezamyslice	Nezamyslice	Nezamyslice
18. Obědkovice	Klenovice na Hané	Klenovice na Hané	Klenovice na Hané
19. Oplocany	Tovačov	Tovačov	Tovačov
20. Osířany	Pačlavič	Nezamyslice	Pačlavič
21. Pavlovice u Kojetína	Pavlovice u Kojetína	Němčice nad Hanou	Pavlovice u Kojetína
22. Pivín	Pivín	Klenovice na Hané	Pivín
23. Poličky	Nezamyslice	Nezamyslice	Dobromilice
24. Polkovice	Kojetín	Tovačov	Polkovice
25. Popůvky	Kojetín	Kojetín	Kojetín
26. Rakodavy	Dub nad Moravou	Tovačov	Dub nad Moravou
27. Skalka	Pivín	Klenovice na Hané	Pivín
28. Srbce	Pavlovice u Kojetína	Němčice nad Hanou	Pavlovice u Kojetína
29. Stříbrnice	Měrovice nad Hanou	Kojetín	Vrchoslavič
30. Těšice	Nezamyslice	Nezamyslice	Nezamyslice
31. Tišťín	Tišťín	Nezamyslice	Tišťín
32. Tovačov	Tovačov	Tovačov	Tovačov
33. Tvorovice	Klenovice na Hané	Klenovice na Hané	Klenovice na Hané
34. Uhřetice	Kojetín	Kojetín	Kojetín
35. Věrovany	Tovačov	Tovačov	Tovačov
36. Víceměřice	Nezamyslice	Nezamyslice	Nezamyslice
37. Vítěčice	Pavlovice u Kojetína	Němčice nad Hanou	Vrchoslavič
38. Vrchoslavič	Němčice nad Hanou	Němčice nad Hanou	Vrchoslavič

OKRES HRANICE

(Přehled obcí a jejich příslušnosti k poštám, stanicím SNB a katolickým farám podle stavu r. 1948)

SOUDNÍ OKRES HRANICE

Obec	poštovní úřad	stanice SNB	fara
1. Hranice	Hranice	Hranice	Hranice
2. Babice	Kelč	Kelč	Kelč
3. Běloutín	Běloutín	Běloutín	Běloutín
4. Bořkov	Potštát	Potštát	Potštát
5. Boškov	Potštát	Potštát	Potštát
6. Černotín	Černotín	Hranice	Černotín
7. Dolní Těšice	Kelč	Kelč	Kelč
8. Drahotuše	Drahotuše	Drahotuše	Drahotuše
9. Dub	Polom	Běloutín	Hustopeče nad Bečvou
10. Heřmanice	Polom	Hustopeče nad Bečvou	Špičky
11. Heřmanky	Město Libavá	Potštát	Potštát
12. Hluzov	Černotín	Hranice	Černotín
13. Horní Těšice	Kelč	Kelč	Kelč
14. Hrabůvka	Hranice	Drahotuše	Drahotuše
15. Hustopeče nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou
16. Jindřichov	Střítež nad Ludinou	Střítež nad Ludinou	Jindřichov
17. Kelč	Kelč	Kelč	Kelč
18. Klokočí	Drahotuše	Drahotuše	Drahotuše
19. Kovářov	Potštát	Potštát	Potštát
20. Kozí Loučky	Milotice nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou	Špičky
21. Kunčice	Běloutín	Běloutín	Špičky
22. Kyžlířov	Potštát	Potštát	Potštát
23. Lhotka	Hranice	Střítež nad Ludinou	Drahotuše
24. Lindava	Potštát	Spálov	Potštát
25. Luboměř	Spálov	Spálov	Spálov
26. Lučice	Běloutín	Běloutín	Běloutín
27. Malá Lhota	Kelč	Kelč	Kelč
28. Malhotice	Kelč	Kelč	Všechovice
29. Milenov	Drahotuše	Drahotuše	Drahotuše
30. Milotice nad Bečvou	Milotice nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou
31. Nejděk	Běloutín	Běloutín	Běloutín
32. Olšovec	Hranice	Střítež nad Ludinou	Střítež nad Ludinou
33. Opatovice	Paršovice	Kelč	Paršovice
34. Padesát Lánů	Potštát	Potštát	Potštát
35. Paršovice	Paršovice	Soběchleby	Paršovice
36. Partutovice	Střítež nad Ludinou	Střítež nad Ludinou	Partutovice
37. Polom	Polom	Běloutín	Běloutín
38. Poruba	Hustopeče nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou
39. Potštát	Potštát	Potštát	Potštát
40. Radíkov	Hranice	Drahotuše	Drahotuše
41. Rakov	Paršovice	Soběchleby	Paršovice
42. Rouské	Kelč	Kelč	Kelč
43. Skalička	Hranice	Kelč	Kelč
44. Slavíč	Drahotuše	Drahotuše	Drahotuše
45. Spálov	Spálov	Spálov	Spálov
46. Středolesí	Potštát	Potštát	Středolesí

47. Střítež nad Ludinou	Střítež nad Ludinou	Střítež nad Ludinou	Střítež nad Ludinou
48. Špičky	Milotice nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou	Špičky
49. Uhřínov	Drahotuše	Drahotuše	Podhoří
50. Ústí	Hranice	Hranice	Hranice
51. Velká	Hranice	Hranice	Drahotuše
52. Vysoká	Hustopeče nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou
53. Zámrsky	Kelč	Kelč	Kelč
54. Zbrašov	Teplice nad Bečvou	Hranice	Hranice

SOUDNÍ OKRES LIPNÍK NAD BEČVOU

Obec	poštovní úřad	stanice SNB	fara
1. Lipník nad Bečvou	Lipník nad Bečvou	Lipník nad Bečvou	Lipník nad Bečvou -děkanát
2. Bohuslávky	Lipník nad Bečvou	Veselíčko	Lipník nad Bečvou
3. Daskabát	Velký Újezd	Velký Újezd	Velký Újezd
4. Dolní Nětčice	Soběchleby	Soběchleby	Soběchleby
5. Dolní Újezd	Dolní Újezd	Veselíčko	Dolní Újezd
6. Hlinsko	Lipník nad Bečvou	Lipník nad Bečvou	Hlinsko
7. Horní Nětčice	Soběchleby	Soběchleby	Soběchleby
8. Jezernice	Lipník nad Bečvou	Lipník nad Bečvou	Jezernice
9. Kladníky	Lipník nad Bečvou	Soběchleby	Hlinsko
10. Kozlov	Velký Újezd	Velký Újezd	Velký Újezd
11. Lazníčky	Tršice	Tršice	Tršice
12. Lazníky	Veselíčko	Tršice	Penčice
13. Lhota	Lipník nad Bečvou	Soběchleby	Hlinsko
14. Loučka	Lipník nad Bečvou	Lipník nad Bečvou	Loučka
15. Malé Prosenice	Malé Prosenice	Malé Prosenice	Velké Prosenice
16. Osek nad Bečvou	Osek nad Bečvou	Malé Prosenice	Osek nad Bečvou
17. Podhoří	Drahotuše	Lipník nad Bečvou	Podhoří
18. Radotín	Soběchleby	Soběchleby	Soběchleby
19. Radvanice	Malé Prosenice	Malé Prosenice	Osek nad Bečvou
20. Ranošov	Velký Újezd	Velký Újezd	Velký Újezd
21. Skoky	Dolní Újezd	Veselíčko	Dolní Újezd
22. Slavkov	Lipník nad Bečvou	Velký Újezd	Slavkov
23. Soběchleby	Soběchleby	Soběchleby	Soběchleby
24. Staměřice	Velký Újezd	Veselíčko	Velký Újezd
25. Trnávka	Dolní Újezd	Lipník nad Bečvou	Dolní Újezd
26. Tršice	Tršice	Tršice	Tršice
27. Tupec	Dolní Újezd	Veselíčko	Dolní Újezd
28. Týn	Lipník nad Bečvou	Lipník nad Bečvou	Týn
29. Velké Prosenice	Malé Prosenice	Malé Prosenice	Velký Újezd
30. Velký Újezd	Velký Újezd	Velký Újezd	Velký Újezd
31. Veselíčko	Veselíčko	Veselíčko	Osek nad Bečvou
32. Výkleky	Velký Újezd	Tršice	Velký Újezd
33. Zákřov	Tršice	Tršice	Tršice

**HISTORICKÝ MÍSTOPIS
MORAVY A SLEZSKA
V LETECH 1848—1960**

svazek VI.

OKRESY: PŘEROV, HRANICE, KROMĚŘÍŽ

Graficky upravil Miroslav Střelec

Péči Kabinetu regionálních dějin vydalo jako svou 639. publikaci nakladatelství Profil v Ostravě v roce 1978 pro Univerzitu Palackého v Olomouci

Vědecký a odborný redaktor doc. dr. Josef Bartoš, CSc.

Odpovědný redaktor Jan Machač

Vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p., Brno, závod 4, Přerov

AA 25,13 (z toho mapy 3,42), VA 25,39

Náklad 800 výtisků

Vydání první

Tematická skupina 02/63

Cena váz. výt. ●,00 Kčs

OC 505/21/85.7

48—005—78